

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2016

Michaela Dvořáková

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Malé projekty Euroregionu Nisa-Neisse-Nysa jako nová dimenze přeshraniční
spolupráce

The Small-scale Projects of Euroregion Nisa- Neisse- Nysa as a new
Dimension of Cross-border Cooperation

Michaela Dvořáková

Vedoucí práce: PhDr. Josef Straceny, CSc.

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro ZŠ a SŠ německý
jazyk – základy společenských věd

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Malé projekty Euroregionu Nisa-Neisse-Nysa jako nová dimenze přeshraniční spolupráce vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

podpis

Ráda bych poděkovala PhDr. Josefu Stracenému, CSc. za odborné vedení diplomové práce, za milý a vstřícný přístup a za poskytnutí cenných rad a podnětů, které mi při vypracování diplomové práce pomohly. Děkuji i zástupcům Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, kteří mi ochotně poskytli cenné informace. Za podporu a trpělivost v průběhu sepisování této práce děkuji především své rodině a partnerovi.

ABSTRAKT

Cílem této diplomové práce je představit relativně nové subjekty přeshraniční spolupráce, kterými jsou euroregiony. Hlavní část této práce se zabývá konkrétně Euroregionem Neisse-Nisa-Nysa. Je představen jeho vznik a vývoj, právní vymezení, organizační struktura, financování, zájmy a cíle a jeho správcovství Fondu malých projektů. Praktická část této diplomové práce si klade za cíl analyzovat objem financí, zapojené subjekty a počty zrealizovaných projektů v jednotlivých dotačních programech, do kterých se Euroregion s Fondem malých projektů zapojil. Obliba malých projektů u českých měst a obcí je prokázána analýzou i závěrečným dotazníkovým šetřením.

KLÍČOVÁ SLOVA

přeshraniční spolupráce, euroregion, Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, Evropské strukturální a investiční fondy, Fond malých projektů

ABSTRACT

The primary aim of the Diploma Thesis is to introduce an interest association called euroregion, which is a relatively new form of cross-border cooperation. The core part of the paper is dedicated to Euroregion Neisse-Nisa-Nysa. This association is studied from different perspectives, which embrace its foundation, development, legal definition, organization structure, financing, institutional interests, purpose and mainly the issue of Small Project Fund. The practical part of the thesis is focused on the analysis of amount of finances, cooperating subjects and the number of realized projects in individual subsidy programmes, in which the Small Project Fund participated. The preference of Czech municipalities on small projects is supported with an analysis and closing questionnaire survey.

KEYWORDS

cross-border cooperation, euroregion, Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, European Structural and Investment Funds, Small Project Fund

Obsah

1	Úvod	8
2	Přeshraniční spolupráce	10
2.1	Vymezení	10
2.2	Obsah a vývoj	10
2.3	Aktéři	14
3	Pojem euroregion.....	14
3.1	Název euroregion	14
3.2	Definice.....	15
3.3	Vznik a členství	16
3.4	Právní postavení euroregionu	18
3.5	Struktura.....	19
3.6	Zaměření	21
3.7	Financování.....	21
3.8	Euroregiony ČR	24
4	Euroregion Neisse-Nisa-Nysa (ERN).....	25
4.1	Vznik a vývoj.....	25
4.2	Vymezení území	30
4.3	Historie území ERN.....	34
4.4	Právní vymezení	38
4.5	Organizační struktura.....	40
4.6	Financování.....	44
4.7	Zájmy, cíle	45
4.7.1	Oblast hospodářství	46
4.7.2	Oblast dopravy.....	52

4.7.3	Oblast cestovního ruchu	54
4.7.4	Ochrana životního prostředí a klimatu, energetika.....	57
4.7.5	Oblast bezpečnosti	60
4.7.6	Oblast kultury a vzdělávání	63
4.7.7	Rovnost šancí a statistika.....	66
4.7.8	Podpora přeshraniční spolupráce.....	67
5	Fond malých projektů.....	68
5.1	Česko-saský program.....	69
5.2	Česko-polský program	73
5.3	Postup při žádání o malý projekt	78
5.4	Analýza Fondu malých projektů.....	83
5.4.1	Phare CBC	83
5.4.2	Interreg IIIA.....	88
5.4.3	Cíl 3	95
5.4.4	Závěr analýzy	104
6	Dotazník	106
7	Závěr.....	110
8	Seznam použité literatury:	114
9	Přílohy	122

1 Úvod

Ve své diplomové práci se budu zabývat tématem, kterým je přeshraniční spolupráce relativně nových subjektů, tzv. euroregionů. Tato práce se zaměřuje na jeden konkrétní euroregion a tím je Euroregion Neisse-Nisa-Nysa. Důvodů pro výběr tohoto Euroregionu bylo hned několik. Především bydlím v Libereckém kraji, v Novém Boru, který je součástí Euroregionu Nisa. Euroregion Nisa je správcem Fondu malých projektů, odkud mohou žadatele jako města a obce, zájmová sdružení, hospodářské komory, školy aj. získávat dotace z Evropské unie. Před rokem se mi naskytla možnost zúčastnit se přednášky o Fondu malých projektů Euroregionu Nisa, kterou organizovala vedoucí tohoto Fondu Eva Hájková. Následně jsem byla přítomna malému projektu, který byl realizován německým městem Großschönau ve spolupráci s Novým Borem. Z tohoto důvodu se těžištěm této práce staly právě malé projekty.

V práci bude nejprve představen obsah a vývoj přeshraniční spolupráce. Pro Evropu je charakteristický vysoký počet státních celků. Hranice jednotlivých státních útvarů se v průběhu dějin různě měnily, často rozdělily regiony či etnické skupiny po staletí se společně vyvíjející. Hranice tvořila až bariérový efekt mezi státními celky, proto se lidé z pohraničí stěhovali do vnitrozemí. Tím pádem vznikaly v pohraničí ekonomicky slabé oblasti, které byly řídce osídleny. Po druhé světové válce vznikl s cílem překonat negativní vliv hranic první institucionálně ukotvený přeshraniční subjekt na nizozemsko-německých hranicích s názvem Euregio. Od tohoto útvaru byl odvozen název pro euroregiony. Díky právní podpoře ze strany Rady Evropy a finanční podpoře Evropské unie začalo vznikat velké množství euroregionů. K dnešnímu dni jich Asociace evropských hraničních regionů sdružuje více jak 200.

Tato diplomová práce se ve své teoretické části bude zabývat obecně subjektem euroregion, jeho vymezením, právním postavením, možnostmi členství v něm, zaměřením a jeho financováním. V další části bude představen již konkrétně Euroregion Neisse-Nisa-Nysa. Tento Euroregion je výjimečný tím, že vznikl jako první ve střední a východní Evropě. O jeho vzniku a vývoji bude tato práce také pojednávat. Mou snahou bude i představit historický vývoj území, na kterém Euroregion vznikl. Nebude opomenuto právní

vymezení tohoto subjektu, financování ani organizační struktura. Důraz bude kladen na jednotlivé oblasti zájmu české části Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Těmi jsou hospodářství, doprava, cestovní ruch, ochrana životního prostředí a klimatu, energetika, oblast bezpečnosti, kultury, vzdělávání a podpora přeshraniční spolupráce.

Hlavní částí práce bude analýza Fondu malých projektů, kterých je Euroregion správcem. V analýze budou zhodnoceny jednotlivé operační programy EU, do kterých se Euroregion zapojil. Následně bude analyzováno množství financí, které čeští žadatelé obdrželi z Fondu malých projektů díky své úspěšné realizaci konkrétního malého projektu. Práce se bude důkladně zabývat i samotnými českými žadateli, jejich úspěšností podle množství zrealizovaných projektů i získaných financí. Nebudou opomenuty ani oblasti zájmů, v rámci kterých byly malé projekty zorganizovány. Práce představí i samotný postup jak o malý projekt zažádat.

V poslední části této práce bude zhodnocen krátký dotazník. Respondenty byla úspěšná česká města a obce posledního dotačního období. Tento dotazník si klade za cíl ověřit význam Fondu malých projektů pro jednotlivá města a obce.

Na téma euroregionů a jejich přeshraniční spolupráce není v České republice napsána žádná komplexní odborná publikace. V úvodních teoretických kapitolách, zabývajících se problematikou pohraničních oblastí, mi bude sloužit jako zdroj informací především kniha s názvem *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?* od kolektivu autorů v čele s Milanem Jeřábkem. Pro zpracování části zabývající se Euroregionem Neisse-Nisa-Nysa budou hlavním zdrojem informací vydané brožury, výroční zprávy a oficiální webové stránky Euroregionu. Výhodou při dohledávání zdrojů je elektronická knihovna Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Informace uvedené v této diplomové práci budou vycházet i z rozhovorů s představiteli Euroregionu.

2 Přeshraniční spolupráce

2.1 Vymezení

Přeshraniční spolupráci dle Rady Evropy znamená: „... jakékoliv společně odsouhlasené akce, jejichž cílem je propagovat a podporovat dobré sousedské vztahy mezi územními společenstvími nebo úřady v pravomoci dvou nebo více smluvních stran, jakož i uzavírání jakýchkoliv dohod a smluv, které budou nezbytné pro dosažení uvedených cílů. Přeshraniční spolupráce bude probíhat v rámci pravomocí jednotlivých územních společenství nebo úřadů, jež jsou stanoveny právními normami jednotlivých států. Tato úmluva nemůže měnit rozsah a podstatu těchto pravomocí.“¹

2.2 Obsah a vývoj

Evropa je charakteristická vysokou koncentrací státních celků, ty se liší jak svou velikostí, tak odlišnou historií, kulturou, ekonomickou vyspělostí, i mnoha dalšími faktory. Z těchto skutečností vyplývá velký počet hranic, které se v průběhu dějin často měnily.

„Státní hranice v Evropě jsou většinou výsledkem utváření státních celků na národnostním principu. Nezřídka však rozdělily regiony společně se po staletí vyvíjející či etnické skupiny. Podél takovýchto hranic pak zpravidla v důsledku posunu obyvatelstva i ekonomických aktivit směrem do vnitrozemí vznikly pohraniční zóny řídké osídlené, s malým ekonomickým významem a s omezenými dopravními vazbami.“²

Bariérový efekt hranic má své historické příčiny v utváření národních států v 19. a 20. století.³ Ale v dnešní době jednotné Evropy tento národní rozměr hranic ztrácí svůj význam. Přeshraniční spolupráce směřuje k zdoání společných problémů na obou stranách hranic, tím eliminuje rozdíl mezi centrem a periferií jednotlivých států a zajišťuje obyvatelům stejně kvalitní život, jako mají lidé ve vnitrozemí. První snahy překonat záporný vliv hranic přeshraniční spoluprací, takovou jak o ní v dnešním slova smyslu

---

¹ Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními orgány. In: *7. Základní dokumenty Evropské regionální politiky*. 1980, I. dokument Rady Evropy, čl. 2.

² JEŘÁBEK, Milan, Jaroslav DOKOUPIL a Tomáš HAVLÍČEK. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1051-3. s. 76.

³Tamtéž, s. 49.

hovoříme, se objevily krátce po skončení druhé světové války v západní Evropě. S cílem dosáhnout trvalého míru a zlepšit úroveň zdejšího obyvatelstva začalo navazovat spolupráci francouzsko-německé, nizozemsko-německé pohraničí a mezi skandinávskými zeměmi. Bezprostředně po uzavření Římských smluv o konstituci Evropských ekonomických společenství bylo v roce 1958 na německo-nizozemských hranicích kolem města Gronau založeno Euregio, první vyspělá institucionální forma přeshraniční spolupráce. Od tohoto celku je odvozen obecnější název pro podobné struktury, tzv. euroregiony. V průběhu 60. až 80. let vznikaly v západní Evropě podél hranic mnoha států euroregiony, zastřešující subjekty pro sdružení obcí s cílem přeshraniční spolupráce.⁴

V roce 1971 iniciovalo deset evropských euroregionů vznik Asociace evropských hraničních regionů AEBR⁵, která v dnešní době zaštiťuje již více jak 200 přeshraničních a příhraničních regionů. Tato organizace zastupuje regiony navenek, poskytuje poradenství a iniciuje, podporuje a koordinuje jejich činnost napříč Evropou. AEBR spolupracuje s institucemi Evropské unie, s Radou Evropy i s národními vládami.⁶ V roce 1981 přijala tato asociace regionů Evropskou chartu hraničních a přeshraničních regionů. Základními tezemi dokumentu jsou:

- a) Hraniční regiony jsou stavebními kameny a mosty v procesu evropské integrace.
- b) Přeshraniční spolupráce pomáhá zmírnit nevýhody hranic, překonává okrajovou polohu příhraničních území a zlepšuje životní podmínky obyvatel.
- c) Při přeshraniční spolupráci jsou nepostradatelné základní principy jako princip vertikálního a horizontálního partnerství, princip subsidiarity, příprava koncepcí a strategií přeshraničního rozvoje.⁷

---

⁴ BRANDA, Pavel. Euroregiony v České republice komparativní analýza. In: *Současná Evropa*. 2009(01).

⁵ AEBR= Association of European Border Regions

⁶ Membership. In: *Association of European Border Regions* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.aebr.eu/en/members/membership.php>

Asociace evropských hraničních regionů (AGEG / AEBR). In: *Euroregion Silesia* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=cinnost-ageg-aebr

⁷ JEŘÁBEK, Milan, Jaroslav DOKOUPIL a Tomáš HAVLÍČEK. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1051-3. s. 164.

Princip vertikálního přátelství znamená zahrnutí národní i regionální úrovně na každé straně hranice, vertikální přátelství se váže i na vztah mezi úrovní EU. Horizontální partnerství se aplikuje ve vztahu mezi partnery na obou stranách hranice, tento vztah se zakládá na paritě bez ohledu na rozdílnou rozlohu, počet obyvatel, hospodářskou schopnost a jiné. Ukazuje se, že přeshraniční spolupráce je úspěšnější, když hlavní zodpovědnost převezmou regionální a místní činitelé, proto je jedním ze základních pravidel přeshraniční spolupráce právě princip subsidiarity. Přeshraniční koncepty jsou většinou založeny na prvotní identifikaci silných a slabých stránek daného regionu. Díky těmto prvotním koncepcím se může vyvinout strategie přeshraničního rozvoje, která si stanoví cíl posílit potenciál regionu a eliminovat zdejší negativní jevy.

Osmdesátá léta přinesla nové impulsy pro zlepšení přeshraničních vztahů. Především demokratický vývoj ve střední a východní Evropě a dosažení jednotného evropského trhu pomohlo otevřít hranice. V devadesátých letech vzniklo velké množství euroregionů již nejenom na vnitřních hranicích Evropského společenství, ale i na vnějších.

Státy ztrácí s hranicemi svou národní izolovanost, v příhraničních oblastech ale zůstávají buď plně opuštěné prostory, nebo na jejich území dochází ke styku zón se značnými hospodářskými a sociálními rozdíly. Aby se mohla Evropa dále integrovat, je nutné vyrovnat rozdíly mezi jednotlivými regiony. Proto je potřeba se soustředit na přeshraniční a příhraniční regiony a vést politiku v jejich prospěch. Výrazným stimulem pro rozvoj přeshraniční spolupráce byla především systematická podpora ze strany dvou institucí - Rady Evropy a Evropské unie. Oba subjekty si přeshraniční spolupráci stanovily jako svou prioritu. Rada Evropy se od 80. let zaměřuje především na vytváření právních podmínek pro danou spolupráci. Jejimi třemi základními sférami zájmu je vytváření mezinárodní legislativy podporující přeshraniční spolupráci (především Madridská rámcová úmluva). Dále se Rada Evropy soustředí na organizování konferencí a seminářů, týkajících se přeshraniční spolupráce. Také školí subjekty na národní i regionální úrovni a poskytuje jim odborné poradenství. Rada Evropy vypracovává zprávy a studie o oblasti přeshraniční spolupráce. Evropská unie (dříve Evropské společenství) vedle toho organizuje finanční pomoc, která napomáhá nejen k rozvoji stávající spolupráce, ale je

významným stimulem pro zakládání nových kooperačních vztahů.⁸ V roce 1990 vznikla specifická podpora ze strany Evropského společenství, která se nazývá Interreg. Interreg je operační program meziregionální spolupráce a dodnes hraje nejdůležitější roli v rámci cíle Evropská územní spolupráce (EÚS). Program je zaměřen na spolupráci mezi veřejnými orgány a institucemi s charakterem veřejných orgánů na regionální a místní úrovni, s cílem zajištění společného rozvoje.⁹ Tato pomoc se také soustředila na podporu zaostávajících oblastí. Finance byly čerpány z Fondu regionálního rozvoje Evropského společenství, z kterého byly financovány i další podpůrné iniciativy v následujících letech. Poskytování podpory Interreg motivovalo spoustu oblastí k založení euroregionu.¹⁰ Tuto pomoc mohly využít i doposud nečlenské země společenství, které o vstup jevily zájem. Do této iniciativy se zapojila i Česká republika. Jako nečlenský stát využívala podpůrný program s názvem Phare CBC. V roce 2000 došlo k sladění programů Phare CBC II a Iniciativy Interreg IIA, což byly navazující programy na výše zmíněné iniciativy. V programovém období Evropské unie 2000-2006 program Interreg pokračoval, i když s určitými úpravami. Tento podpůrný program byl určen již nejen pro nadnárodní a meziregionální, ale i pro přeshraniční spolupráci.

V roce 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie a připojila se ke třetí Iniciativě Interreg. Program Interreg přešel pod jeden z cílů regionální politika EU (Cíl: Evropská územní spolupráce (EÚS)). V současné době probíhá třetí programové období (1. 2004 - 2006; 2. 2007 – 2013; 3. 2014 – 2020), kdy pro Českou republiku byly z EU vyčleněny finanční prostředky ve výši 24 miliard EUR. Z této částky může naše republika čerpat i nadále v některém z pěti programů přeshraniční spolupráce (Interreg V-A Česká republika – Polsko; Interreg V-A Slovenská republika - Česká republika; Interreg V-A Rakousko - Česká republika; Program přeshraniční spolupráce Česká republika -

---

⁸ BRANDA, Pavel. *Regionální politika EU a podpora přeshraniční spolupráce*. [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/ED/kniha-final4.pdf>

⁹ Interreg. In: *Interreg B. Zusammenarbeit. Transnational*. [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: http://www.interreg.de/INTERREG2014/DE/Interreg/transnationalezusammenarbeit_node.html

¹⁰ Jako příklady mohou sloužit oblasti Saar-Lor-Lux (Německo, Lucembursko, Francie), Euroregion Maas-Rhein (Nizozemí, Německo) a oblast trojmezí mezi SRN, Nizozemím a Belgií. Viz JIROUŠEK, Jan. Euroregiony. In: *EurActiv.cz* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/euroregiony>

Svobodný stát Bavorsko Cíl EÚS 2014-2020; Program spolupráce Svobodný stát Sasko - Česká republika 2014-2020).¹¹ V současnosti na všech hranicích České republiky působí celkem 13 euroregionů, tzn. 13 organizovaných forem pro přeshraniční spolupráci.¹²

2.3 Aktéři

Přeshraniční spolupráce se týká především subnárodních subjektů – tzn. místních a regionálních orgánů. Tyto samosprávy vstoupily na pole působnosti dříve vyhrazené pouze národním vládám. V ČR se zapojují do spolupráce města, obce a kraje, před vznikem krajů byly rovněž aktivní i okresní úřady. Dalšími relevantními subjekty spolupráce se postupem času staly i vzdělávací instituce, hospodářské komory či neziskový sektor.¹³ Výše je několikrát zmíněn subjekt euroregion jako vykonavatel přeshraniční spolupráce. Euroregion je jediná organizace v pohraničí, která umožňuje vedle veřejného sektoru (obce a jiné administrativní jednotky) sdružovat i aktéry soukromého nebo neziskového sektoru.¹⁴

3 Pojem euroregion

3.1 Název euroregion

První euroregion Euregio na německo-nizozemských hranicích dal název stejným institucionálním organizacím, soustředících se na přeshraniční spolupráci. Euroregiony v Evropě však nemají pevně dané označení, a proto se můžeme setkat s názvy jako „Euregio“, „Euregion“, „Euroregion“, „Europaregion“, „Grand Region“, „Regio“ či dokonce „Council“. Etymologický rozbor slova „regio“ (lat. *regere* = kreslit čáru, hraničit,

¹¹ Programy pro programové období 2014-2020. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: Evropské strukturální a investiční fondy* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy>

¹² Seznam euroregionů v příhraničních oblastech ČR. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xu/seznam_euroregionu_v_prihranicnich_oblastech_cr

¹³ BRANDA, Pavel. *Regionální politika EU a podpora přeshraniční spolupráce*. [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/ED/kniha-final4.pdf>

¹⁴ ZICH, František. *Regionální identita obyvatel Euroregionu Nisa*. Sociologický ústav AV ČR, 2003. ISBN 80-7330-039-7. s. 17-57.

ale také ovládat, spravovat)¹⁵ naznačuje skutečný význam euroregionu. Jde tedy o geografické celky vymezené rozsahem socioekonomických přeshraničních interakcí. Euroregion jako administrativní jednotky postrádají politické pravomoci, a proto nezakládají nový stupeň samosprávy, ale slouží spíše jako koordinační orgány zprostředkovávající kontakty.¹⁶

3.2 Definice

Existuje celá řada definic euroregionu. Je to především z důvodu, že euroregiony vzniklé již na počátku druhé poloviny 20. století, se odlišují od často „uměle vytvořených“ euroregionů¹⁷, vzniklých až po pádu východního bloku. Tatiana Mintálová definuje tyto subjekty přeshraniční spolupráce ve své práci *Evropská unie a euroregiony II.* takto: „Euroregiony představují geograficky limitované území zahrnující části území dvou a více států, jejichž místní či regionální orgány územní samosprávy se dohodly na koordinaci své činnosti v rozličných oblastech vyznačující se dobrovolnou přeshraniční spoluprací v ekonomické, sociální, kulturní a jiných oblastech.“¹⁸ Rada Evropy chápe euroregiony jako: „... iniciativu hraničních regionů nebo jiných místních právních subjektů (ne nutně členských států Evropské unie), která v rámci EU nemá žádný definovaný status. Ve většině případů euroregiony nemají žádnou právní subjektivitu a jsou spíše malé. Značka „euroregion“ však není nikterak chráněna. Euroregiony se soustředí na přeshraniční spolupráci a to hlavně v oblasti kultury, turismu a dalších forem hospodářských aktivit.“¹⁹

---

¹⁵ PRAŽÁK, Josef, František NOVOTNÝ a Josef SEDLÁČEK. *Latinsko-český slovník., L - Z [SNP, 1955]*. Vyd. 17., v SPN 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1955.

¹⁶ BRANDA, Pavel. *Regionální politika EU a podpora přeshraniční spolupráce.* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/ED/kniha-final4.pdf>

¹⁷ Řada euroregionů vznikala v 90. letech pouze z pragmatického důvodu, aby dosáhla na finance uvolněné pro regionální politiku ze strany EU. Tyto regiony často nepředstavovaly celek s fungujícími přeshraničními vztahy.

¹⁸ MINTÁLOVÁ, Tatiana. *Evropská unie a euroregiony II* [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: http://geography.upol.cz/soubory/lide/mintalova/EURO/Elektronicka_ucebnice_EU_a_euroregiony_II.pdf

¹⁹ Návrh zprávy Evropského parlamentu. *O roli „euroregionů“ v rozvoji regionální politiky: Vysvětlující prohlášení.* 2005.

3.3 Vznik a členství

Definice Mintálové odkazuje na možný vznik euroregionu, tzv. ze spodu. Tento případ tedy představuje fungující přeshraniční aktivity na regionální či lokální úrovni, které mohou vyústit ve formování „společných“ regionů – euroregionů.²⁰ Proces může však být i opačný, jak píše Hallás a Slavík: „Vznik euroregionů sa stane hlavným impulzom rozvoja a úspešného fungovania cezhraničnej spolupráce. Aj keď tento prípad možno považovať za menej prirodzený jav, ako sa ukazuje, na Slovensku nie je až taký neobvyklý. Euroregiony preto môžeme považovať za produkty, ale aj generátory cezhraničnej spolupráce.“²¹

Důvody přirozeného či umělého vzniku euroregionů jsou vysvětleny v citaci z knihy *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*: „Při utváření euroregionů hraje vždy významnou roli jejich územní vymezení. Na jedné straně by měly více méně reflektovat obdobné přírodní či socioekonomické podmínky, tedy respektovat přirozený vývoj oblasti včetně historické dimenze. Na druhou stranu se však uplatňuje přístup pragmatický, kdy začlenění zároveň představuje možnost „dosáhnout“ na finanční prostředky z příslušných zdrojů (tuzemských či zahraničních) na podporu znevýhodněných, zaostávajících či periferních oblastí.“²²

První iniciativy k organizované formě přeshraniční spolupráce v Evropě byly spontánní, vycházely z přirozené potřeby aktérů spolupráce formalizovat své vztahy, zajistit jim trvalý charakter a tím zefektivnit své aktivity.²³ Tyto regiony nevznikaly pragmaticky, neboť k jejich vzniku docházelo mnohem dříve, než byla zavedena regionální politika Evropské unie. Vzhledem ke změnám v politice EU v 90. letech začalo být zakládání euroregionů podporováno a iniciováno shora. Proto řada nových euroregionů

---

²⁰ JEŘÁBEK, Milan, Jaroslav DOKOUPIL a Tomáš HAVLÍČEK. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1051-3. s.83.

²¹ HALLÁS, Marián a Vladimír SLAVÍK. *Cezhraničná spolupráca a euroregiony v SR (ciele, realita, perspektivy)*. ZČU Plzeň, 2001. ISBN 80 – 7082 – 805 – 6.

²² JEŘÁBEK, Milan, Jaroslav DOKOUPIL a Tomáš HAVLÍČEK. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1051-3. s.83.

²³ Nejstarší vzniklá organizace přeshraniční spolupráce Euregio, se nachází na holandsko-německých hranicích. Další první euroregiony vznikaly zejména v oblasti Beneluxu, Spolkové republiky Německo, Francie, Švýcarska, Itálie a rozvíjely se i na území Skandinávie. Viz ZICH, František. *Regionální identita obyvatel Euroregionu Nisa*. Sociologický ústav AV ČR, 2003. ISBN 80-7330-039-7. s. 17-57.

vzniklých po roce 1990 již nepředstavuje přirozený územní celek s fungujícími přeshraničními vztahy, ale umělou jednotku, která nevychází z tradičních přeshraničních vazeb. Tyto euroregiony se navíc často potýkají se sociálně-ekonomickými rozdíly mezi regiony sdruženými přes hranice různých států. Takové rozdíly jsou způsobené odděleným vývojem po několik desetiletí. Kooperace mezi regiony byla také ztížena díky nově zapojeným státům po roce 1989, které vykazovaly vyšší míru centralizovaného řízení.²⁴

Perkmann považuje euroregiony za německý fenomén, kde jejich úspěšné působení připisuje tradici fungování regionální úrovně správy, tzv. „Kreise“ (okresy). Perkmann tímto zdůrazňuje význam federativnosti a ponechání velkých pravomocí na nižší administrativní členění.²⁵ Euroregiony jsou buď na všech stranách hranic tvořeny stejnými úrovněmi státní správy, zpravidla to bývají regiony, kraje (provincie)²⁶, nebo reprezentují smíšenou strukturu. Euroregion Karpaty je dobrý příklad pro první variantu, neboť se skládá z maďarských megyí, ukrajinských regionů, polských vojvodství a rumunských judet. Všechny tyto útvary odpovídají krajům. Smíšené struktury potom odpovídá Euregio Maas-Rheine, kde nizozemské a belgické provincie spolupracují s Regio Aachen (sdružení německých obcí) a Germanofonním společenstvím Belgie.²⁷

„Členství v euroregionu je všeobecně dobrovolné. Existují členové řádní i čestní. Členy euroregionu se mohou stát města a obce, jejichž orgány členství právně stvrdí a písemně se zavážou dodržovat usnesení orgánů euroregionu. Tato forma spolupráce nevytváří žádné nové struktury, nýbrž je servisním místem pro přeshraniční záležitosti.“²⁸

---

²⁴ O'DOWD, Liam. The Changing Significance of European Borders. In: *New Borders for a Changing Europe*. Londýn: Frank Cass Publishers, 2003. s. 13-36.

²⁵ PERKMANN, Markus. *The Rise of the Euroregion: A bird's eye perspective on european cross-border cooperation* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.lancaster.ac.uk/fass/resources/sociology-online-papers/papers/perkmann-rise-of-euroregion.pdf>

²⁶ V mnoha zemích jako např.: ve Francii, v Belgii, v Itálii, v Republice srbské, v Chile, na Filipínách, v Ghaně označuje slovo region územně-správní jednotky. Jako region bývá překládán také český termín kraj.

Viz SKOKAN, Ladislav. O geografické regionalizaci a „učení o zemích“ a regionech ve školské (ale nejen školské) geografii. In JERÁBEK, Milan; PEŠTOVÁ, Jana. *Regionalizace České republiky : formování regionů, jejich funkce, význam pro začleňování do evropského prostoru : sborník referátů z mezinárodní konference*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 1999. ISBN 8070442573. s. 24.

²⁷ STAŇKOVÁ, Markéta. *Přeshraniční spolupráce v EU*. Brno, 2006. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

²⁸ LACHKÝ, Michal. *Financování euroregionů*. Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

Kromě obcí a jejich svazků jsou dalšími členy euroregionů v ČR především hospodářské komory, vysoké školy, kraj, firmy, správa NP či CHKO, občanská sdružení. Stanovy euroregionu zpravidla umožňují přistoupení dalším subjektům, které jsou z daného euroregionu a ztotožňují se s cíli euroregionu.²⁹

3.4 Právní postavení euroregionu

Podle Perkmanna je klasickým modelem vzniku euroregionu „model dvojčat“, kde na každé straně hranice dojde ke vzniku sdružení obcí, okresů, které odpovídají právnímu systému dané země, a v dalším kroku se utváří společný svazek založený na přeshraniční spolupráci.³⁰ Právní postavením přeshraničních struktur se zabývá Branda ve své komparaci euroregionů. Jednotliví členové euroregionu stvrdí dohodou o spolupráci vznik společného euroregionu. Tyto dohody mají většinou psanou podobu a popisují fungování euroregionu včetně společných struktur. Výše zmíněné dohody většinou nepřipisují euroregionu právní subjektivitu. Většina euroregionu je zájmovým sdružením právnických osob.³¹ Od roku 2007 vstoupilo v platnost nařízení Evropského parlamentu a Evropské rady O evropském seskupení pro územní spolupráci (ESÚS). Toto nařízení uvádí: „Členským státům, regionálním a místním orgánům i veřejnoprávním subjektům je touto formou umožněno vytvářet seskupení pro územní spolupráci s právní subjektivitou, aniž by předtím bylo nutné podepsat mezinárodní dohodu a ratifikovat ji národními parlamenty.“³² Smyslem ESÚS je usnadnit přeshraniční spolupráci.

---

²⁹ Benchmarkingová analýza Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a ostatních euroregionů v ČR s důrazem na česko-polskou hranici: Členství v euroregionu. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=5

³⁰ PERKMANN, Markus. *The Rise of the Euroregion: A bird's eye perspective on european cross-border cooperation* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.lancaster.ac.uk/fass/resources/sociology-online-papers/papers/perkmann-rise-of-euroregion.pdf>

³¹ BRANDA, Pavel. Euroregiony v České republice komparativní analýza. In: *Současná Evropa*. 2009(01).

³² KUBEČKA, Jaroslav, Klára PRAVDOVÁ, Renata KRÁLOVÁ a Jiří CEÉ. Rámcová pozice/Stanovisko pro Parlament ČR: Novelizace ESÚS. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/1f49070e-4581-400a-aa66-e18efc5d481e/RP-novelizace-ESUS-final.pdf?ext=.pdf>

3.5 Struktura

Každý euroregion si v průběhu svého působení vyvinul svou vlastní organizační strukturu. Tato struktura je ovlivněna především právním postavením jednotlivých členů, ale také rozsahem činností euroregionu. Branda při své komparaci organizačních struktur českých euroregionů uvádí, že jednotlivé orgány mají často podobné zaměření, ale liší se názvy. Rozdílné je i obsazení a velikost jednotlivých orgánů.³³

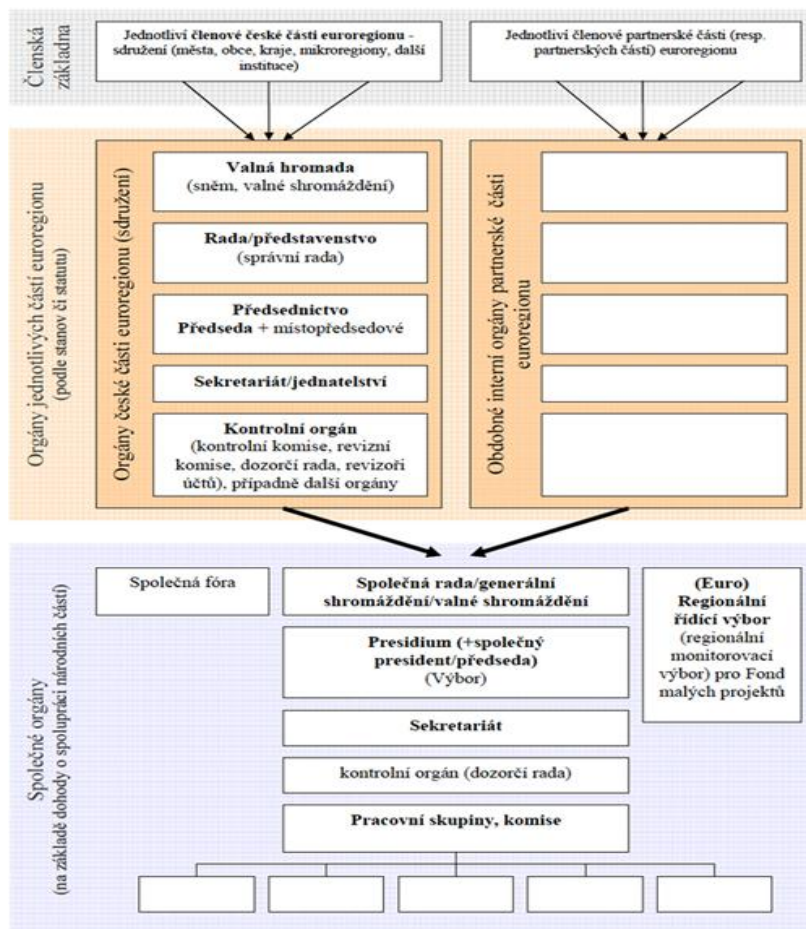
Následující přehled (Obr. 1.) shrnuje organizační strukturu, která platí pro všechny euroregiony České republiky. Modelová organizační struktura euroregionu je dělená na tři organizační úrovně: 1) členská základna, 2) národní část euroregionu, 3) samotný euroregion jako přeshraniční společná struktura. Do členské základny patří vedle obcí a měst i další relevantní subjekty přeshraniční spolupráce (viz podkapitola 3.3 Vznik a členství). Druhou úroveň tvoří národní část euroregionu, kde nejpočetnějším orgánem na české straně je valná hromada (též nazývaná jako sněm nebo valné shromáždění). Valná hromada volí užší vedení sdružení, kterým je rada euroregionu (též nazývaná jako správní rada či představenstvo). Rada ze svého středu volí předsedu a případně místopředsedu, kteří tvoří předsednictvo jedné části euroregionu. Nevolným orgánem je sekretariát (či jednatelství), kde v čele stojí sekretář (=jednatel). U většiny euroregionů hraje důležitou roli kontrolní úřad. Podepsaná dohoda mezi jedním sdružením a sdružením z druhé strany hranic (či se sdruženími ze všech třech stran hranic) stvrzuje vznik společného euroregionu a jeho společných orgánů. Do orgánů euroregionu jsou delegováni zástupci z členských stran. Mezi společné orgány obvykle patří rada euroregionu (též nazývaná generální či valné shromáždění), presidium, sekretariát a pracovní skupiny. Rada euroregionu je nejvyšším společným orgánem, bývá složená buď z některých, nebo ze všech členů rad národních částí. Stejně tak je presidium složené z předsedů a občas i jednatelů národních částí, výjimečně existuje jen jeden společný prezident. Společný sekretariát je většinou tvořen členy sekretariátů národních částí. Většina euroregionů se neomezuje při přeshraniční spolupráci jen na podporu setkávání lidí a partnerství institucí, ale zabývá se i např. dopravou, životním prostředím, kulturou atd. Pro tyto potřeby zřizují euroregiony

---

³³ BRANDA, Pavel. Euroregiony v České republice komparativní analýza. In: *Současná Evropa*. 2009(01).

pracovní skupiny či komise složené z expertů na danou problematiku z obou (popřípadě ze všech tří) stran hranice. Vedle těchto klasických společných orgánů vznikají ojediněle pro potřeby řízení Fondu malých projektů tzv. regionální řídicí výbory (popřípadě někde euroregionální řídicí výbor či monitorovací výbor).³⁴ Euroregiony mohou mít také zřízená fóra či dozorčí rady.³⁵

Obr. 1. Modelová organizační struktura euroregionů

Zdroj: Benchmarkingová analýza Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a ostatních euroregionů v ČR s důrazem na česko-polskou hranici: Organizační struktura. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=7

³⁴ Benchmarkingová analýza Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a ostatních euroregionů v ČR s důrazem na česko-polskou hranici: Organizační struktura. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=7

³⁵ Např.: Fórum bezpečnosti FOR-BE-S zřízené Euroregionem Nisa, Euroregion Bílé Karpaty má fungující společnou dozorčí radu.

Viz BRANDA, Pavel. Euroregiony v České republice komparativní analýza. In: *Současná Evropa*. 2009(01).

3.6 Zaměření

Euroregiony se věnují především podpoře přeshraniční spolupráce. Snahou je, aby se o problematice přeshraničí rozhodovalo v místě, kterého se to týká. Proto vznikl euroregion jako určitý způsob decentralizace přeshraniční politiky. Euroregiony nejsou zaměřeny jen na získání dotací z EU, neboť některé zřizují pracovní skupiny z odborníků na určitou oblast přeshraniční spolupráce. Přeshraniční aktivity se týkají nejen socioekonomického rozvoje a kulturní spolupráce, ale jsou rozšířeny i na další oblasti, které jsou pro obyvatele pohraničí významné. Jsou jimi například cestovní ruch, doprava, životní prostředí, sport, školství, bezpečnost, zdravotnictví, historie, sociální věci, zemědělství atd. V České republice je nejvíce rozvíjena spolupráce v oblasti cestovního ruchu, následovaná problematikou životního prostředí a kulturou. Pracovní skupiny se v ČR hojně zaměřují i na hospodářství, sport a školství.³⁶ Přeshraniční organizace se liší v realizaci přeshraniční činnosti. Některé z nich pouze vyměňují informace, zpracovávají studie, jiné mají pravomoc k tomu, aby realizovaly konkrétní projekty pro zlepšení dané problematiky (například v rámci programů podpůrných programů EU – Phare CBC, Interreg, Evropská územní spolupráce). Euroregiony také administrují malé projekty svých členů.³⁷

3.7 Financování

Euroregion jako zájmové sdružení nemá za cíl generovat vlastní zisk, nicméně potřebuje finance na vnitřní organizaci a podporu přeshraniční spolupráce. Příjmy euroregionu lze rozdělit do několika skupin: „1. členské příspěvky, 2. příspěvky od krajů či velkých měst, 3. příjmy z hospodářské činnosti (prodej služeb,...), 4. platby za administrování Fondu malých projektů v rámci programů přeshraniční spolupráce, 5. financování některých aktivit z vlastních projektů předkládaných do programů přeshraniční

---

³⁶Benchmarkingová analýza Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a ostatních euroregionů v ČR s důrazem na česko-polskou hranici: Činnost euroregionů – pracovní skupiny. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=8

³⁷ BRANDA, Pavel. *Regionální politika EU a podpora přeshraniční spolupráce*. [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/ED/kniha-final4.pdf>

spolupráce, 6. prostředky z dalších evropských projektů, 7. prostředky poskytnuté jednorázově různými subjekty na konkrétní akce.“³⁸

Mezi základní zdroj příjmů patří členské příspěvky, neboť euroregion je dobrovolnickým sdružením měst a obcí. Pro obce je většinou stanoven roční příspěvek určitou sazbou na jednoho obyvatele.³⁹ Další členové mají většinou příspěvek paušální či žádný neplatí. Některé kraje a statutární města, která jsou do daného euroregionu zapojeny, podporují euroregion ještě zvláštní dotací. Jedná se o zvláštní druh členských příspěvků.⁴⁰

Některé euroregiony spoléhají ve svém financování především na členské příspěvky, jiné vyvíjí hospodářskou činnost, kde získávají vlastní příjmy. K těmto placeným činnostem nejčastěji patří zpracovávání projektových žádostí, studie proveditelnosti apod.⁴¹

Nevelký zisk financí připadá euroregionům za administraci Fondů malých projektů. Ty byly v 90. letech nejprve zastřešovány v rámci programu Phare CBC a po vstupu ČR do EU jsou hrazeny z projektu Interreg. Euroregiony fungují jako sekretariáty, které vybírají projekty vhodné k realizaci. V rámci Phare CBC byly euroregiony placeny za tuto činnost úspěšnými žadateli. V rámci Interregu IIIA, který navazoval na program Phare CBC, podporující přeshraniční spolupráci, musel samotný euroregion z členských příspěvků uhradit podíl na realizovaných projektech. Jeho administrativní činnost je již placena „shora“.⁴² O malých projektech bude podrobněji pojednáno v dalších částech této diplomové práce.

---

³⁸Benchmarkingová analýza Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a ostatních euroregionů v ČR s důrazem na česko-polskou hranici: Financování euroregionů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=11

³⁹ V ČR se pohybuje příspěvek obcí od 2 (Euroregion Silesia) do 5 Kč/obyvatel (Euroregion Nisa). Viz Benchmarkingová analýza Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a ostatních euroregionů v ČR s důrazem na česko-polskou hranici: Financování euroregionů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=11

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ U Euroregionu Nisa a Těšínské Slezsko převyšují vlastní příjmy členské příspěvky. Vlastní příjmy generuje rovněž Euroregion Beskydy.

Viz Benchmarkingová analýza Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a ostatních euroregionů v ČR s důrazem na česko-polskou hranici: Financování euroregionů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=11

⁴² BRANDA, Pavel. *Regionální politika EU a podpora přeshraniční spolupráce*. [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/ED/kniha-final4.pdf>

Dalším způsobem pro získávání financí do rozpočtu euroregionů je předkládání projektů do programů přeshraniční spolupráce přímo ze strany euroregionu.⁴³ V rámci programu Phare CBC se mohly stát euroregiony až do roku 2002 žadateli o finanční podporu díky realizovaným projektům, poté byly euroregiony z této možnosti vyloučeny. Obrat nastal až v rámci programu Interreg IIIA, kdy se euroregiony staly opět způsobilými žadateli. Euroregiony v ČR vyvíjí projektovou iniciativu jak v rámci malých, tak i velkých projektů.⁴⁴ Projekty těchto přeshraničních organizací se zaměřují především na vybudování potřebných struktur pro přeshraniční spolupráci a přípravu projektů pro členské obce.⁴⁵

Euroregiony mohou získávat finance i z dalších evropských projektů. Euroregiony se mohou zapojit do programů Interreg B a C (meziregionální a transnacionální spolupráce). Zde se lze účastnit projektů o výměně zkušeností mezi evropskými regiony. Euroregiony se mohou zapojit i do dalších projektů ze strukturálních fondů (např.: projekt Partnerství ve Společném regionálním operačním programu v případě ERN).⁴⁶

Finanční prostředky na jednorázové akce jako jsou konference, workshopy, informační kampaně se snaží některé euroregiony získat od různých nadací, ministerstev, ambasad, konzulátů či soukromých sponzorů.⁴⁷

---

⁴³ Benchmarkingová analýza Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a ostatních euroregionů v ČR s důrazem na česko-polskou hranici: Financování euroregionů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=11

⁴⁴ Benchmarkingová analýza Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a ostatních euroregionů v ČR s důrazem na česko-polskou hranici: Projektová iniciativa euroregionů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=10

⁴⁵ Projekty samotných euroregionů jsou například zaměřeny na vytváření publikací o daném euroregionu, pořádání konferencí, soutěží, propagaci projektů, ale i například výuku pracovníků euroregionu, kteří se učí jazyk svých sousedů a další.

Viz Benchmarkingová analýza Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a ostatních euroregionů v ČR s důrazem na česko-polskou hranici: Projektová iniciativa euroregionů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=10

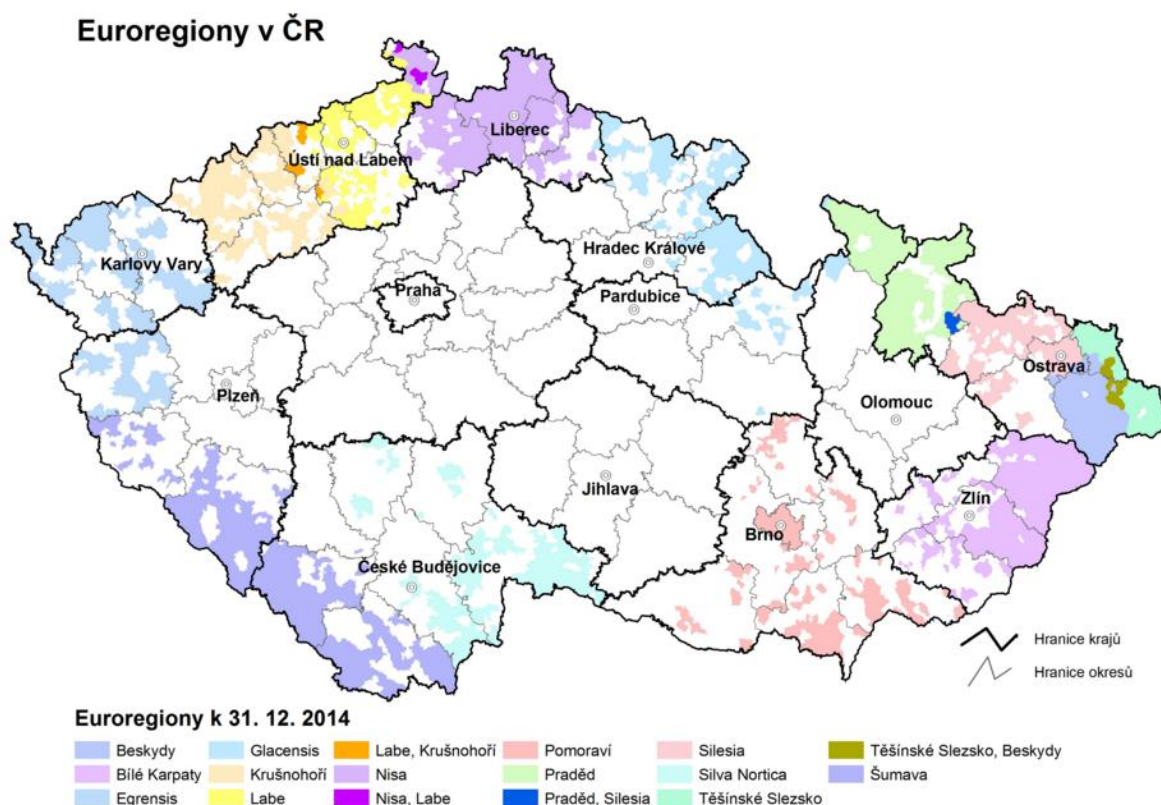
⁴⁶ Benchmarkingová analýza Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a ostatních euroregionů v ČR s důrazem na česko-polskou hranici: Financování euroregionů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=11

⁴⁷ Tamtéž.

3.8 Euroregiony ČR

Česká republika má okolo všech svých hranic 13 euroregionů. Patří mezi ně Euroregion Nisa, Labe, Krušnohoří, Ergrensis, Šumava, Glacensis, Praděd, Silesia, Těšínské Slezsko, Beskydy, Bílé Karpaty, Pomoraví, Silva Nortica. Jako první vznikl na našem území Euroregion Nisa v roce 1991 a jako poslední byl ustanoven v roce 2002 Euroregion Silva Nortica.⁴⁸

Obr. 2. Euroregiony v ČR

Zdroj: Mapa Euroregionů v České republice. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/266810/30912371/Euroregiony.jpg/e8c7712d-e19d-4151-be9b-c7b3f4194551?version=1.1&t=1433410001284>

⁴⁸ Seznam euroregionů v příhraničních oblastech ČR. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xu/seznam_euroregionu_v_prihranicnich_oblastech_cr

4 Euroregion Neisse-Nisa-Nysa (ERN)

4.1 Vznik a vývoj

Více jak 40 let trvající politické rozdělení Evropy do dvou soupeřících bloků mělo své negativní dopady. Železná opona se sice táhla mezi státy západního a východního bloku, bariery však vznikaly i mezi státy samotného východního bloku. V pohraničí neexistovala prakticky žádná interakce s opačnou stranou, neboť hranice byly z obou stran ostře střeženy.⁴⁹ Demokratický vývoj ve středo-východní Evropě koncem 80. a začátkem 90. let a následné sjednocení Německa vedlo k myšlence založení Euroregionu Nisa. Tato idea byla především prosazována tehdejšími libereckým primátorem Jiřím Drdou, žitavským zemským radou Heinzem Eggertem a jelenohorským vojvodou Jerzym Nalichowskim.⁵⁰ Představitelé všech tří stran si uvědomovali geografickou blízkost svých regionů v Trojzemí, tj. hraniční oblasti mezi Spolkovou republikou Německo, Českou republikou a Polskou republikou. Tyto oblasti pojil stejný zájem, kterým bylo zlepšení situace v této zaostávající oblasti. K spolupráci výše zmíněných představitelů samosprávy se brzy přidaly i další okresy a vojvodství. Začaly vznikat dvou a tříčlenné pracovní skupiny, které se zabývaly společnými problémy. Mezi hlavní cíle jejich aktivit lze počítat:

1. Pro hospodářskou spolupráci i pro turistické, kulturní vztahy a samotnou svobodnou komunikaci obyvatel byla potřeba obnovit staré hraniční přechody či přímo vytvořit nové.
2. Další rozhodující podmínkou pro zlepšení hospodářského a sociálního rozvoje regionu bylo obnovení a zdokonalení stávající dopravní sítě (železnice, silnice, letecká doprava) a komunikací, které byly v minulosti přerušeny.
3. Pro hospodářskou prosperitu bylo nutné vybudovat telefonní spoje a dálkovou výměnu dat mezi regiony.
4. Dalším bodem byla snaha o řešení alarmující situace zdevastovaného životního prostředí v důsledku neomezeného využívání přírodních zdrojů. Oblasti Trojzemí se v té době říkalo

---

⁴⁹ JURCZEK, Peter. Cross-Border Cooperation in the German-Czech-Polish Border Region at the Turn of the Century. In: *Journal of Borderlands Studies* [online]. 2002, (2) [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://absborderlands.org/wp-content/uploads/2013/03/Vol-17-2-2002.pdf>

⁵⁰ *Fakta a vize, fakty i wizje, fakten und visionen 1991 - 2010*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011.

„Černý trojúhelník“, „Trojúhelník síry“ nebo dokonce „Trojúhelník smrti“.⁵¹ Cílem bylo ozdravení půdy, vzduchu a vody. Mezi priority patřilo vyčištění Lužické Nisy, Mandavy, Smědy a Medzianky. Vedle toho bylo potřeba sanovat škody po skládkách a revitalizovat oblasti zničené těžbou. Výrobu energie na hnědouhelné bázi bylo nutné ve všech třech státech přeorientovat na moderní technologie a racionálně začít využívat energii. Do budoucna měla být dodržována společná Evropská charta energetiky.

5. Věda a vzdělání jako důležité body pro rozvoj příhraničních oblastí měly být podpořeny díky spolupráci vysokých škol. Cílem měl být vznik Evropské univerzity, která by zprostředkovávala vzdělání na evropské úrovni.

6. Vytvoření podmínek pro rekreaci a cestovní ruch mělo zkvalitnit život zdejších obyvatel a přilákat turisty.

7. V rámci multikulturních struktur byla potřeba zajistit kontakt příslušníků různých národů a národnostních menšin, popřípadě etnických skupin s vlastní etnickou identitou. Důraz měl být kladen na rozvoj jazykové vybavenosti, tradičního umění a folklóru, divadla a celkovou péči o společné kulturní dědictví.⁵²

Z důvodů značných problémů vyplynula nutnost zahájit hranici přesahující spolupráci přímo v hraničním regionu, tzn. zespu. Významným milníkem této přeshraniční spolupráce bylo podepsání Deklarace o spolupráci. Tento první oficiální krok k přeshraničnímu partnerství učinili zástupci všech tří stran 15. května 1991. Ve stejném měsíci se uskutečnila třídenní konference tzv. „Konference Trojzemí 23-25. 5. 1991“, která proběhla pod záštitou prezidentů Václava Havla, Richarda v. Weizsäkera a Lecha Wałęsy. Na tomto mezinárodním setkání byla schválena předběžná dohoda o vytvoření třístranného Euroregionu v oblasti Trojzemí.⁵³ Významné bylo vytvoření Memoranda, které nastínilo směr dalšího vývoje a aktivit Euroregionu. Zde byly promítnuty výše zmíněné stěžejní

---

⁵¹ BENEŠ, Ondřej, Hana RESLOVÁ, Stanislava RIEGEROVÁ a Dagmar DVOŘÁKOVÁ. *Ročenka 2011: 20 let Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011. ISBN 978-80-250-2143-9.

⁵² *Historie, současnost, vize 1991-1996* [online]. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 1996. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.eu/ddata/165.pdf>

⁵³ Zajímavostí je, že se prvotně měl Euroregion Nisa jmenovat Euroregion Trojzemí, od tohoto názvu se ale později ustoupilo.

Viz Fakta a vize, fakty i vizje, fakten und visionen 1991 - 2010. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011.

problémy příhraničních regionů.⁵⁴ Těmito kroky byl tedy spuštěn první přeshraniční „experiment“ tohoto typu na území bývalého východního bloku.⁵⁵ V červnu 1991 následovalo svolání třístranné pracovní skupiny (tvořené Miroslavem Matuškem (Jablonec n. Nisou.), Marianem Szymanskim (Bogatynia) a Gerhardem Watterottem (Zittau)), která měla za cíl vytvořit do července rozvoj struktur pro přeshraniční spolupráci. Inspirací jim byly zkušenosti západoevropských pohraničních regionů. Klíčovou událostí bylo zřízení sekretariátu, který v září 1991 započal v Žitavě svou činnost.⁵⁶ Posledním krokem ke vzniku Euroregionu bylo zasedání třístranné rady v Žitavě v prosinci 1991, kde bylo oficiálně schváleno založení Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a byla vytvořena první struktura pracovních skupin.⁵⁷ Svůj název euroregion dostal podle hraniční řeky Lužické Nisy, která pramení v ČR u Jablonce, protéká Libercem a dále pak tvoří přírodní hranici mezi SRN a Polskem. Členové si prosadili právo používat v názvu Euroregionu vlastní název řeky. Jako základní pilíře vzájemné spolupráce byly přijaty zásady rovnocenné partnerství, parita, rotace a konsensus.⁵⁸

V průběhu roku 1992 odsouhlasila Rada Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa návrh akčního programu a logo Euroregionu⁵⁹ (Obr. 3.), též přijala usnesení o členství v pracovním společenství Evropských hraničních regionů (AGEG / AEBR).⁶⁰ V roce 1992

---

⁵⁴ *Fakta a vize, fakty i vizje, fakten und visionen 1991 - 2010*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011.

⁵⁵ BENEŠ, Ondřej, Hana RESLOVÁ, Stanislava RIEGEROVÁ a Dagmar DVOŘÁKOVÁ. *Ročenka 2011: 20 let Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011. ISBN 978-80-250-2143-9.

⁵⁶ *Fakta a vize, fakty i vizje, fakten und visionen 1991 - 2010*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011.

⁵⁷ *Historie, současnost, vize 1991-1996* [online]. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 1996. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.eu/ddata/165.pdf>

⁵⁸ BENEŠ, Ondřej, Hana RESLOVÁ, Stanislava RIEGEROVÁ a Dagmar DVOŘÁKOVÁ. *Ročenka 2011: 20 let Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011. ISBN 978-80-250-2143-9.

⁵⁹ Na logo ERN byla vyhlášena veřejná soutěž, kdy z 664 zaslaných návrhů byl vybrán jeden vítězný, který tvoří logo Euroregionu dodnes.

Viz BENEŠ, Ondřej, Hana RESLOVÁ, Stanislava RIEGEROVÁ a Dagmar DVOŘÁKOVÁ. *Ročenka 2011: 20 let Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011. ISBN 978-80-250-2143-9.

⁶⁰ AGEG - Arbeitsgemeinschaft Europäischer Grenzregionen / AEBR - Association of European Border Regions, Tato asociace pracuje pro evropské hraniční a příhraniční regiony a k jejím cílům patří zejména podporovat a koordinovat vzájemnou spolupráci regionů v rámci Evropy, propagovat výměnu zkušeností a informací s ohledem na společné zájmy v oblasti přeshraniční spolupráce a zastupovat tyto společné zájmy při jednání s parlamenty, orgány, úřady a institucemi států a nadnárodních organizací.

byla vybudována také struktura ERN a byly realizovány první malé projekty. V témže roce byl založen Mezinárodní vysokoškolský institut IHI v Žitavě, který umožňuje vzdělání studentům ze všech částí ERN. V roce 1996 došlo k prvotnímu internetovému propojení vysokých škol ERN.⁶¹

Obr. 3. Logo Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Zdroj: Základní principy, In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=65&L=1>

V roce 1993 byl otevřen stěžejní hraniční přechod Hrádek n. Nisou/Pojanow a Pojanow/Zittau. O rok později se ještě dobudovaly struktury Euroregionu. Velmi důležitým aktem bylo schválení Rámcové dohody ERN o přeshraniční spolupráci. Solidarita mezi subjekty přeshraniční spolupráce se projevila ve finanční a poradenské pomoci ERN ze strany Vlámského společenství a Euroregionu Maas–Rhein. Následně v roce 1995 došlo k mezinárodnímu uznání ERN i ze strany Evropské komise, od centrálních orgánů a dalších zahraničních institucí (AGEG, Bundesstiftung Umwelt). V tomto roce byly také zahájeny významné programy Evropské unie Phare CBC a Interreg, a tím pádem i první finance na podporu přeshraniční spolupráce. Projekty ERN byly také podporovány z fondu Rady Evropy. Již v roce 1995 bylo prosazeno cca 150 velkých projektů s dotací přes 20 miliónů EUR.⁶² V následném roce byly investiční projekty z fondů EU realizovány. Na konferenci k 5. výročí existence byly hodnoceny výsledky fungování Euroregionu a odsouhlaseno 2. Memorandum ERN.

Viz Asociace evropských hraničních regionů (AGEG / AEBR). In: *Euroregion Silesia* [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=cinnost-ageg-aebr

⁶¹ *1991-2010*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2010.

⁶² *1990-2010* [online]. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2010 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.eu/doc/37/cz-ern-1990--2010.html>

V roce 1997 byly podporovány první menší příhraniční projekty z Fondu malých projektů a došlo k zřízení jednostranných euroregionálních výborů pro schvalování dotací. Následně v letech 1998 až 2000 došlo k realizaci širokého spektra malých i velkých projektů z programů Phare CBC, Interreg a Credo. V červnu 2001 se konala konference k 10. výročí od založení ERN, kde byly vyhodnoceny dosažené výsledky a schváleno 3. Memorandum, určující směr dalšího vývoje Euroregionu.

V roce 2003 se poprvé uskutečnila za podpory Fondu malých projektů mezinárodní soutěž Cena za inovaci 2003 v ERN, od tohoto roku probíhá soutěž každoročně. Tato soutěž byla vyhlášena ve dvou kategoriích, kterými byly: 1. Best Innovation (nejlepší inovace); 2. Best Partnership (nejlepší partnerství). Třetí kategorie Best public private partnership (nejlepší partnerství veřejného a soukromého sektoru) byla přidána později.⁶³ V roce 2008 byla vyhlášena nová mezinárodní soutěž Cena Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, kde se soutěžilo v pěti kategoriích: Komunální partnerství, Bezpečnost a zdraví, Vzdělání, Kultura a sport, Cestovní ruch. Od roku 2008 se předává Cena ERN každoročně, vždy však s určitou obměnou kategorií. Každoročně vždy zůstává Cena ERN za nejlepší přeshraniční komunální spolupráci.⁶⁴

Vznik ERN provázelo i založení skupin expertů (Eurex), kteří se věnují vždy určité problematice Euroregionu, v roce 2003 byla založena další odborná skupina s názvem FOR-BE-S neboli Fórum bezpečnosti. Tato skupina vznikla za účelem zvýšení bezpečnosti a pořádku v ERN, napomáhá koordinaci spolupráce a výměně informací národních, třístranných, komunálních a jiných grémií.

V roce 2004 modernizoval ERN vlastní právní dokument a dohodnuté formy spolupráce z důvodu nového členství všech tří zemí v EU. Bylo také ujednáno, že do budoucna vznikne jeden přeshraniční právní subjekt. Ve stejném roce bylo zahájeno organizování projektů a aktivit spolufinancovaných z programu Interreg IIIA, i samotný Euroregion žádal v následujících letech o financování řady svých projektů. V roce 2007 skončila dotační perioda programu Interreg IIIA a Euroregion přešel na program EU Cíl 3.

---

⁶³1990-2010 [online]. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2010 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.eu/doc/37/cz-ern-1990--2010.html>

⁶⁴Cena ERN. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=182>

Euroregiony se staly nedílnou součástí regionální politiky ČR, Polska i SRN, o čemž svědčí více jak 500 uskutečněných projektů s dotací 4,5 mil. EUR v dotačním období Interreg IIIA.⁶⁵

Dne 21. 12. 2007 se v rámci oslav vstupu ČR do Schengenu uskutečnilo v oblasti Trojzemí setkání předsedů vlád ČR, Polska i Svobodného státu Sasko s předsedou Evropské komise. Euroregion Nisa se stal symbolem pro odstranění hraniční bariéry mezi západní a východní Evropou.

V roce 2011 oslavil ERN 20. let od svého vzniku. Na počest tohoto výročí se konala velká konference a byla vydána ročenka 2011, která shrnuje posledních 20 let působení Euroregionu Nisa.⁶⁶

V následném projektovém období 2007–2013 se zapojil Euroregion Nisa do programu přeshraniční spolupráce v rámci Cíle 3. O tomto dotačním programu a následném vývoji ERN bude více zmíněno v rámci kapitoly 5 Fond malých projektů.

4.2 Vymezení území

Dobrovolné zájmové sdružení Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa působí v pohraniční oblasti Spolkové republiky Německo, České republiky a Polské republiky. „Administrativně je Euroregion Nisa na českém území vymezen okresy Libereckého kraje (okresy Liberec, Jablonec nad Nisou, Semily a Česká Lípa) a Šluknovským výběžkem v Ústeckém kraji (okres Děčín). Polská část je definována okresy Bolesławiec, Jawor, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Lubáń, Lwówek Śl., Zgorzelec, Złotoryja v Dolnoslezském vojvodství. Německá část zahrnuje území okresů Bautzen a Görlitz (viz Obr. 4. a 5).“⁶⁷

---

⁶⁵ 1990-2010 [online]. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2010 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.eu/doc/37/cz-ern-1990--2010.html>

⁶⁶ BENEŠ, Ondřej, Hana RESLOVÁ, Stanislava RIEGEROVÁ a Dagmar DVOŘÁKOVÁ. *Ročenka 2011: 20 let Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011. ISBN 978-80-250-2143-9

⁶⁷ *Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014-2020*. Jelenia Góra: Wydawnictwo-Poligrafia AD REM, 2013. ISBN 978-83-64313-02-8.

Obr. 4. Mapa Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Zdroj: O regionu NISA. In: *Bezpečně na silnicích v Libereckém kraji* [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.bezpecnenasilnicich.cz/page/34>

K administrativnímu členění území Euroregionu Nisa patří i rozdělení této oblasti pro potřeby kohezní politiky EU (politika soudržnosti)⁶⁸. ERN může čerpat finance z EU díky její kohezní politice, kdy jejími hlavními nástroji jsou Evropské strukturální a investiční fondy. Na české straně Euroregionu je v rámci přeshraniční spolupráce v rámci ERN podporovaným územím Liberecký kraj (NUTS III)⁶⁹ a na polské straně je to

⁶⁸ Kohezní politika je politika hospodářské, sociální a územní soudržnosti, je prosazována ze strany EU. Viz Spolupráce v rámci EU. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Evropska-unie/Kohezni-politika-EU>

⁶⁹ Systém NUTS vznikl v roce 1988 pro statistické monitorování a analýzy ekonomické a sociální situace v jednotlivých regionech. NUTS tedy působí jako jednotná nomenklatura územních statistických jednotek, neboť v každé členské zemi EU je jiný systém správního členění.

Viz Správní členění (systém NUTS). In: *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8642/sekce/spravni-cleneni-system-nuts/>

Jelenigórski podregion (NUTS III).⁷⁰ Okresy německé částí ERN Bautzen a Görlitz se řadí také k NUTS III.⁷¹ ČR a Polsko po vstupu do EU spadají do nejvíce zaostávajících regionů a jsou řazeny tedy z pohledu kohezní politiky EU pod Cíl 1 Konvergence. V rámci SRN patří mezi stejně zaostalé regiony jen některé její části. Pod Cíl 1 Konvergence spadalo do konce programového období 2013 však celé území Euroregionu Nisa.⁷²

Rozloha ERN činí 12 946 km². Největší část z celkové rozlohy zabírá polská část, která tvoří 5 286 km². Německá část zabírá 4 497 km² území ERN a zbývajících 3 163 km² připadá České republice. Zajímavé je, že největším počtem členských obcí je zastoupená Česká republika, která má rozlohou nejmenší část ERN. Na české straně je 215 členských obcí (Obr. 5.), 112 je německých a pouze 49 obcí je zapojeno na polské straně. Na území Euroregionu Nisa podle údajů z roku 2014 žilo 1 569 016 obyvatel, z nichž 566 758 tvořili němečtí obyvatelé, 563 407 obyvatel žilo v polské části a zbývajících 438 851 v české části Euroregionu.⁷³

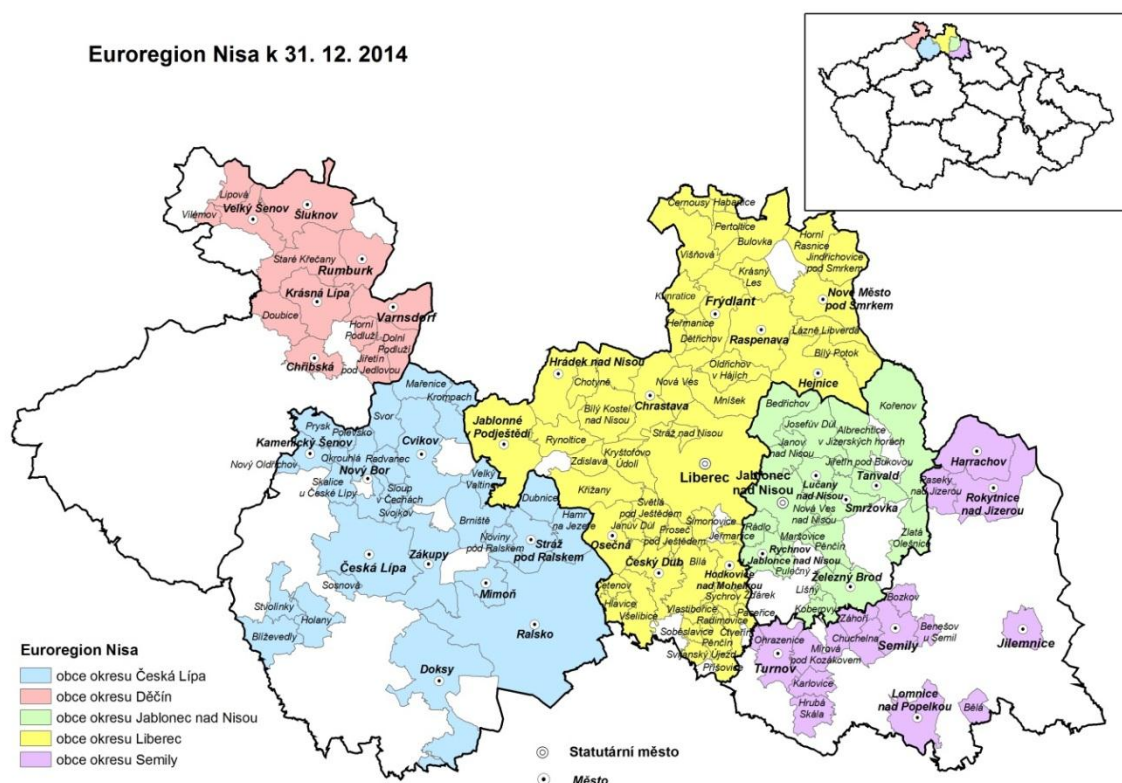
⁷⁰ *Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014-2020*. Jelenia Góra: Wydawnictwo-Poligrafia AD REM, 2013. ISBN 978-83-64313-02-8.

⁷¹ Administrativní členění NUTS - Německo. In: *Regionální informační servis* [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/administrativni-cleneni-nuts-nemecko>

⁷² Spolupráce v rámci EU. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Evropska-unie/Kohezni-politika-EU>

⁷³ Údaje vychází z posledních zveřejněných záznamů ze stránek Českého statistického úřadu k 31. 12. 2014. Viz Základní statistické ukazatele Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa - ROK 2014. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xl/zakladni-statisticke-ukazatele-euroregionu-neisse-nisa-nysa-za-rok-2014>

Obr. 5. Mapa Euroregionu Nisa na území České republiky

Zdroj: Euroregiony. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xu/euroregiony>

Z geografického hlediska je pro české a polské části ERN typický horský charakter krajiny s Krkonošemi a Jizerskými horami. Severní část celého území Euroregionu má nížinný ráz. Česká část má více podhorský charakter, vedle výše zmíněných hraničních pohoří se na tomto území nachází ještě i Lužické hory a Ještědský hřbet. V jižní části českého území v rámci ERN se nachází přírodní chráněná oblast Český ráj. K nejdůležitějším českým řekám ERN patří Lužická Nisa, Smědá (obě odtékají z české části do polské), Ploučnice a Jizera. Nejznámější vodní plochou na české části je Máchovo jezero a nachází se zde i nádrže s pitnou vodou Souš nebo Josefův Důl.

V polské části ERN dominují horské oblasti, kromě Krkonoš a Jizerských hor to jsou Kačevské hory (Góry Kaczawskie) a Janovická rudohoří (Rudawy Janowickie). Severní oblast polské části je tvořena nížinami v oblasti řek Kwisy, Kaczawy a Bobru.

Polský členský region je bohatý na zdroje minerálních a léčivých vod (radonové vody ve Swieradówě Zdroji a Cemiawě, termální vody v Ciepliciach). Vedle minerálních vod má polská oblast značné zásoby nerostných surovin jako jsou hnědé uhlí, dolomit, křemen, kaolin, čedič.⁷⁴

V německé části se nachází Žitavské hory (Zittauer Gebirge) a Hornolužická pahorkatina. Celou německou oblastí ERN protéká řeka Spréva (Spree) a je pro ni charakteristické velké množství vodních ploch (Niederspree Teichgebiet, Bärwalder See, Lohsaer See atd.).

V souvislosti se zmíněným nerostným bohatstvím oblasti ERN je nutné upozornit na problémy se znečištěným životním prostředím. Tyto problémy byly zapříčiněny především neekologickou těžbou hnědého uhlí.

4.3 Historie území ERN

Prostor, na kterém se nachází dnešní Euroregionu Nisa, byl vždy místem střetávání se slovanského a německého živlu. Etapy poklidného soužití se střídaly s obdobími konfesních a nacionálních sporů. Přesto se dá říct, že se zdejší oblast vyznačuje jistou společnou tradicí, na které může euroregion stavět. Na druhou stranu je důležité zmínit, že ERN sice vznikl na území, které po dlouhá léta sblížoval společný jazyk, víra a hospodářská situace, ale jinak jde o čistě umělý konstrukt. V historii žádný podobný politický útvar na tomto území neexistoval. Když v roce 1991 vznikl ERN jako dobrovolné zájmové sdružení s cílem vyřešit problémy společné pro celou vymezenou oblast, otázkou společné historie se začala zabývat skupina expertů Historie.

V této podkapitole bude nastíněn chronologický vývoj této oblasti s důrazem na významné mezníky dějin, které svědčí o sblížování a oddalování českých a německých částí současného Euroregionu Nisa v minulosti (hranice Polska, tak jak je stanovena dnes, je výsledkem jednání po druhé světové válce). Nabízí se však otázka, zda takové hledání

---

⁷⁴ *Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014-2020*. Jelenia Góra: Wydawnictwo-Poligrafia AD REM, 2013. ISBN 978-83-64313-02-8.

společné historie není jen umělou snahou, která se zaměřuje na budování společné identity v rámci Euroregionu Nisa.

Počátek historicky doloženého osídlení oblasti dnešního ERN lze klást do doby římské, kdy se zde vystřídaly keltské kmeny s germánskými Markomany. V 6. století se v této oblasti v důsledku stěhování národů usídlují Slované. Střídání germánského a slovanského vlivu je pro dějiny oblasti současného ERN charakteristické.

Již od přelomu 8. a 9. století byla tato oblast (především oblast Lužice) cílem pro expanzi Franské říše a následně sem zasahovala i moc Velkomoravské říše. Po vzniku Východofranské říše připadla Lužice Sasům, oblast Bautzen Wettinům a nakrátko i jako léno Polsku. Určité stmelení a stabilitu pro celou oblast dnešního ERN nastolil raně středověký český stát v čele s Přemyslovci. Čeští panovníci (Vratislav II., Soběslav I.) dostali část území pozdější Dolní a Horní Lužice lénem. Pro tuto dobu je charakteristická velká kolonizační vlna, kdy do oblasti dnešního ERN proniká čím dál více německy mluvícího obyvatelstva. Vznikají zde vedle starších slovanských osad i nové německé, kde se mísí obě etnika.

Od roku 1238 se objevuje v písemných pramenech Žitava, které později udělil městská práva český král Přemysl Otakar II. Od vlády Jana Lucemburského a Karla IV. se celá Lužice natrvalo stala součástí českého státu a tou byla až do třicetileté války. Významné postavení v rámci této oblasti mělo tzv. Šestiměstí. Tento svaz tvořil Bautzen, Görlitz, Zittau, Löbau, Kamenz a Lubaň. Šestiměstí udržovalo hospodářské styky jak s českým vnitrozemím, tak se Saskem, Braniborskem a Slezkem. Zde je pozorovatelný vedle českého vlivu i vliv silného sousedního Saska. K určitému oddálení oblastí dnešního ERN dochází v době husitských válek, kdy Šestiměstí zaujalo protihusitský postoj a dokonce se účastnilo křížáckých výprav do Čech. Husité naopak pořádali řadu tažení do Lužice v letech 1427 - 1433.

Napjaté vztahy mezi Lužicí a českými zeměmi přetrvaly do doby Jiřího z Poděbrad a Vladislava Jagellonského. K změně došlo až s nástupem Habsburků na český trůn. Nekatolické české země se postavily v protihabsburském odboji na stranu Lužice, kde se rychle šířila Lutherova reformace.

V roce 1635 připadla Lužice jako zástava saskému kurfiřtovi na základě Pražského míru. Tato oblast měla být vrácena české koruně po vymření saského rodu. I přesto, že se stala Lužice saskou, odcházela i nadále česká pobělohorská emigrace právě sem. Lužice se stala nejschůdnějším útočištěm české emigrace, a to díky slovanskému charakteru této oblasti.

Pro 18. a 19. století byl tmelícím prvkem průmysl. Tato doba byla charakteristická rozvojem manufaktur a v oblasti dnešního ERN především rozvojem textilní výroby – jak v Lužici, tak v Čechách. V druhé polovině 19. století již plně fungovala ekonomická spolupráce mezi česko-sasko-pruskými stranami, kdy docházelo bez ohledu na tehdejší hranice k volnému pohybu pracovních sil.

Po Vídeňském kongresu došlo k rozdělení Lužice mezi Braniborsko, Prusko a Sasko, kdy byla upravena zástavní práva mezi Pruskem, Saskem a Čechami. Tyto smlouvy nebyly však po první světové válce při stanovování československých a německých hranic vzaty v úvahu, nebyly ani nikdy zrušeny. Oblast Lužice zůstala součástí německého státu.

Po první světové válce se objevily skupiny usilující o připojení Lužice k Československu. Pohraniční oblast Sudet připadla v době vlády nacionálního socialismu Německu, a tak se stala většina dnešní oblasti ERN součástí Třetí říše. Na Postupimské konferenci žádali Lužičtí Srbové o připojení k Československu či vznik samostatného státu. Jejich prosby nebyly vyslyšeny. Hranice byly stanoveny podle řeky Nisy, kdy oblast na západ od ní připadla Německu a oblast na východ byla přidělena Polsku. Je zajímavé, že Polsko zabírá v dnešním ERN rozlohou největší část území, i když zde v minulosti neexistovalo.

K novému typu přiblížení dnešních oblastí ERN došlo, po vzniku východního bloku. Centralistické vedení státu nijak přeshraniční spolupráci v daných lokalitách nepodporovalo.⁷⁵

---

⁷⁵ BOBKOVÁ, Lenka, Luděk BŘEZINA a Jan ZDICHYNEC. *Horní a Dolní Lužice*. 1. vyd. Praha: Libri, 2008. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-382-4.

ANDĚL, Rudolf. *Historie. HISTORIE SOUČASNOST VIZE, 1991 - 1996*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 1996.

Nejvýznamnějšími spojujícími prvky oblasti dnešního ERN jsou společná historie v českých zemích, společné slovanské dialekty a německý jazyk a podobné náboženské poměry. Blízkost území lze vyzorovat i z velkého odlivu nekatolického obyvatelstva právě do sousední oblasti saské Lužice. Od 18. století až do první světové války je patrná ekonomická spolupráce německé a české části ERN.

Na následujících mapách (Obr. 6., 7.) je znázorněno, jak se oblast Euroregion Nisa z velké části geograficky kryje s oblastí středověké Lužice, která původně zasahovala více na sever

Obr. 6. Mapa Euroregionu Nisa

Zdroj: *Mapa ERN* [online]. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2013 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.eu/ddata/88.pdf>

Obr. 7. Mapa raně středověké Lužice podle PharmDr. Lubomíra Jaroše

Zdroj: Lužice [online]. [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://luzice.euweb.cz/>

4.4 Právní vymezení

Podle českých oficiálních stránek Euroregionu: „Euroregion Neisse-Nisa-Nysa je dobrovolné zájmové sdružení (dále jen Sdružení) německých, českých a polských obcí, měst, okresů a dalších samosprávných subjektů a jiných institucí působících na daném území. Sdružení nemá vlastní právní subjektivitu. Všechny orgány a grémia Sdružení pracují v rámci právních norem svých zemí.“⁷⁶

To tedy znamená, že Euroregion Nisa je typickým modelem „dvojčat“, zde „trojčat“, kde na každé straně hranice existuje sdružení s právní subjektivitou. Euroregion Nisa má tedy tři členy: z polské strany - Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa,

⁷⁶ Základní údaje. In: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=245>

z české strany - Euroregion Nisa - zájmové sdružení právnických osob a z německé strany - Euroregion Neisse, e.V.⁷⁷ Euroregion funguje na základě kooperační dohody mezi těmito sdruženími, ta ovšem nestanovuje nový právní subjekt. Vzhledem k významné roli v přeshraniční spolupráci Euroregionu i implementaci evropských podpůrných programů se jeví takovéto právní postavení ne zcela odpovídající. Jak je již napsáno v kapitole 3.4 Právní postavení euroregionu, v roce 2007 vstoupilo v platnost nové nařízení O evropském seskupení pro územní spolupráci (ESÚS). Subjekt ESÚS usnadňuje přeshraniční spolupráci tím, že má vlastní právní subjektivitu.⁷⁸

Pavel Branda se ve své komparativní analýze euroregionů ČR zabýval i otázkou právního vymezení euroregionu. V dotazníkovém šetření v roce 2009 uvedli zástupci Euroregionu Nisa, že mají zájem o využití ESÚS a že záměr vytvořit společný právní subjekt je i součástí rámcové dohody.⁷⁹ Do dnešních dnů toto předsevzetí nebylo naplněno a podle slov jednatele Euroregionu Nisa Jaroslava Zámečnicka ani v budoucnu naplněno nebude. O zřízení „Euroregionální nadfiry“ jednala Rada ERN v květnu 2010, kde byly sjednány základní dokumenty budoucího ESÚS. Dříve než mohl být jednotný právní subjekt realizován, došlo v roce 2014 k jeho zamítnutí ze strany německé části ERN. Německé straně se nelíbilo řízení ESÚS podle českého práva a nesouhlasila s centrem v Liberci. Neuskutečnil se ani přesun centra do Žitavy. Německá strana požadovala také zánik tří právních subjektů tvořící současný ERN. Tyto subjekty by však musely být zakládajícími sdruženími ESÚS, tím pádem jejich zrušení nepřipadalo v úvahu. Z toho lze nabýt dojem, že německá strana ERN díky svým nereálným požadavkům o vznik evropského seskupení pro územní spolupráci nejeví zájem.⁸⁰

---

⁷⁷ Základní údaje. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=245>

⁷⁸ KUBEČKA, Jaroslav, Klára PRAVDOVÁ, Renata KRÁLOVÁ a Jiří CEÉ. Rámcová pozice/Stanovisko pro Parlament ČR: Novelizace ESÚS. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/1f49070e-4581-400a-aa66-e18efc5d481e/RP-novelizace-ESUS-final.pdf?ext=.pdf>

⁷⁹ BRANDA, Pavel. Euroregiony v České republice komparativní analýza. In: *Současná Evropa*. 2009(01).

⁸⁰ Informace získané na základě rozhovoru s jednatelem ERN Jaroslavem Zámečnickem.

Euroregionální nadfirma zatím nebude. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-13].

Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=1&cmd=33&file=Aktuality&view=1&category=&id=274>

To znamená, že i nadále je každá ze tří částí ERN právním subjektem podle práva příslušné země, který má svoje vlastní pravidla, rozpočet a strukturu včetně individuálního členství. Individuální členství znamená, že členství jednotlivých obcí a okresů je vnitřní záležitostí sdružení každé strany a jakékoliv změny členství v jednotlivých částech ERN nevyžadují souhlas partnerů.⁸¹

Zajímavostí je, že ERN sice nepřešel na jednotný právní celek, ale jeho česká a polská část se stala v loňském roce členem ESÚS NOVUM, který působí na česko-polských hranicích. Členy tohoto Evropského seskupení pro územní spolupráci jsou vedle polské a české části ERN také polská a česká část Euroregionu Glacensis a kraje Královehradecký, Pardubický, Olomoucký, Liberecký a Dolnoslezské vojvodství.⁸²

4.5 Organizační struktura

Organizační struktura ERN byla navržena hned v okamžiku jeho vzniku a v průběhu let několikrát aktualizována. Vzájemná spolupráce tří právních subjektů na všech stranách hranic v rámci ERN je popsána v Rámcové dohodě Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. O vzájemné propojenosti jednotlivých orgánů nejlépe vypovídá schéma (Obr. 8.).

Organizační struktura ERN se dělí na tři organizační úrovně, kterými jsou členská základna, národní část Euroregionu, samotný Euroregion jako přeshraniční společná struktura. Do členské základny patří tedy města, obce a další relevantní subjekty pro přeshraniční spolupráci. V rámci české strany to jsou vedle měst a obcí i Liberecký kraj, Krajská hospodářská komora a Sdružení Český ráj. Na polské části figurují pouze města a obce. V rámci Německa jsou členy celé okresy Bautzen a Görlitz a společnost Marketinggesellschaft Oberlausitz-Niederschlesien mbH.⁸³

---

⁸¹ Základní údaje. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=245>

⁸² ESÚS NOVUM založen symbolicky na Sněžce. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=1&cmd=33&file=Aktuality&view=1&category=&id=797>

⁸³ Základní údaje. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=245>

Druhou úroveň tvoří národní části Euroregionu, jehož nejpočetnějším orgánem je Valná hromada. Valná hromada je shromážděním delegátů. Svého delegáta si zvolí každý člen sám, nejčastěji se jedná o starosty členských obcí. Valná hromada si volí užší vedení, kterým je Rada. Rada si volí následně své vrcholné představitele, mezi které na české straně patří předseda a jednatel, na polské a německé straně prezident a viceprezident.⁸⁴ Rada realizuje politiku každého ze tří členů ERN (Euroregion Neisse e. V., Euroregion Nisa-regionální sdružení a Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Nysa), která je vytyčena na členských schůzích. Každá část ERN má také svůj sekretariát v čele s jednatelem.

Třetí úrovní organizační struktury je samotný Euroregion jako společný přeshraniční subjekt. Do orgánů ERN jsou delegováni zástupci členských částí. Mezi společné orgány patří Trojstranná rada, Prezidium, Společný sekretariát, fóra (E. Shromáždění, FOR-BE-S), řídicí výbory Fondu malých projektů (program CZ-PL, program SN-CZ, program SN-PL) a euroregionální skupiny odborníků.⁸⁵

Trojstranná Rada je nejvyšším orgánem ERN. Rada se řídí jednacím řádem, který stanovil počet členů rady na 30. V tomto třicetičlenném grémiu má každá ze stran deset svých zástupců. Obsazení Rady vychází z volby v rámci národních částí Euroregionu. Rada rozhoduje o činnosti celého sdružení, především o činnostech dalších orgánů. Rada má na starosti zřizování a vedení společných finančních fondů a stanovuje podmínky jejich využití. Třístranná Rada zasedá alespoň jednou ročně. Místo konání Rady se řídí principem

---

⁸⁴ Na české straně je předsedou Martin Půta a jednatelem Jaroslav Zámečník. Na německé straně je prezidentem zemský rada okresu Görlitz Bernd Lange a jeho zastupujícím je zemský rada okresu Bautzen Michael Harig. Polským prezidentem v rámci Rady Polska je Piotr Roman, který je zároveň prezident města Bolesławiec. Piotr Roman má vedle sebe dva viceprezidenty - Rafała Granicze (starostu města Zgorzelec) a Ryszard Raszkievicz.

Sekretariát Česká republika. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=243&L=1>

Rada Německo. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=180&L=1>

Rada Polsko. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=242&L=1>

⁸⁵ Organizační struktura / uspořádání. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=64&L=1>

rotace. Pro Radu je závazný jednací řád, kde je stanoven způsob jmenování jejích členů a pravidla jednání Rady.⁸⁶

Prezídium tvoří předsedové nebo prezidenti členů ERN, je tedy tříčlenný. Na svá jednání si však Prezídium může přizvat další osoby s poradním hlasem. Prezídium je rozhodovacím a zastupujícím orgánem v době, kdy nezasedá Rada.⁸⁷

Společný sekretariát je dalším orgánem ERN. Tento sekretariát je tvořen z konsilia tří sekretářů, kteří zastupují zúčastněné členy. Tito sekretáři jsou jednatelé, kteří stojí v čele sekretariátů na národní úrovni Euroregionů. Sídlo má tento společný orgán v Liberci. Společný sekretariát koordinuje činnost všech orgánů a fór ERN.⁸⁸

Euroregionální skupiny odborníků, jinak řečeno expertů (Eurex), jsou orgány, které odborně přispívají k rozvoji ERN v určitých oblastech. Eurexy nahradily po vstupu všech členů ERN do EU pracovní skupiny, které působily od samého začátku Euroregionu Nisa. Tyto skupiny pracují v souladu s euroregionálními prioritami, navrhují nové potřebné cíle a zpracovávají doporučení pro Radu, Prezídium a Sekretariát. Jejich počet a druh se řídí jednacím řádem ERN. Aktuálně je zřízeno 16 skupin, mezi které patří euroregionální skupiny odborníků na silniční, železniční dopravu, hospodářství, cestovní ruch, cykloturistiku, rovnost šancí, čistou Nisu, lesy, krizový management, záchranné zdravotní služby, veřejné zdraví, statistiku, knihovny, historii, školství a památky.⁸⁹

Řídící výbory Fondu malých projektů (FMP) rozhodují o schválení malých projektů. Při své činnosti jsou podporovány poradci a pozorovateli správních úřadů – zástupci Saského ministerstva hospodářství a práce, Ministerstva pro regionální rozvoj ČR

---

⁸⁶ Struktura. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=246>

Organizační struktura / uspořádání. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=64&L=1>

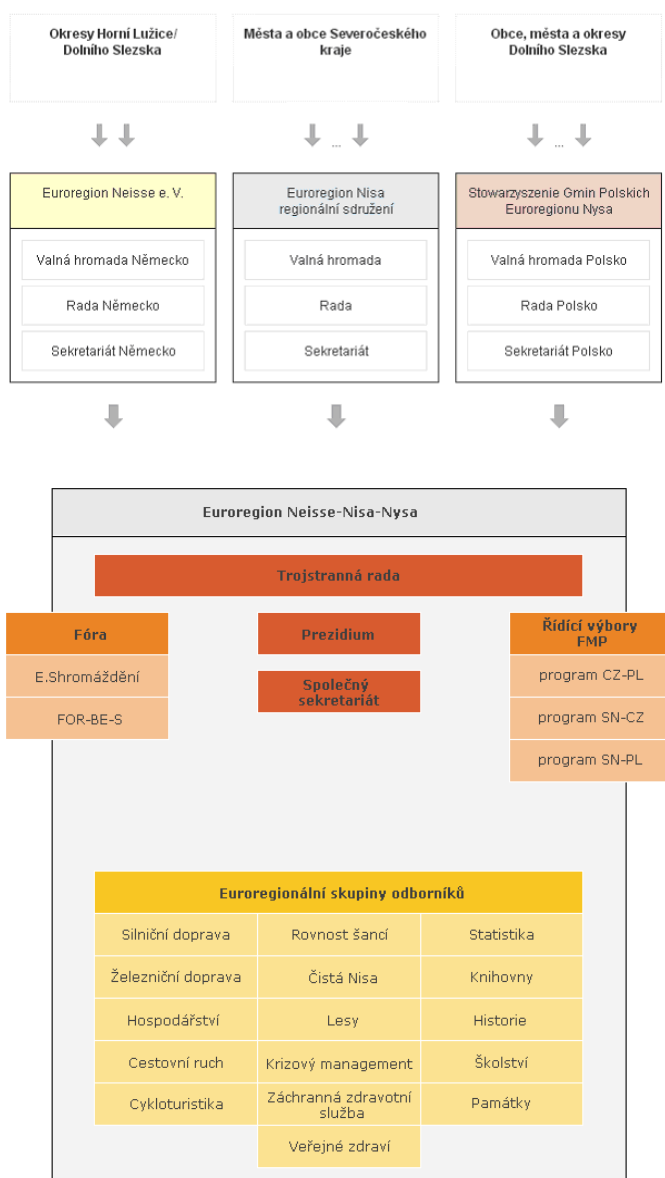
⁸⁷ Struktura. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=246>

⁸⁸ Společný sekretariát. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=246&L=1>

⁸⁹ *Eurex: klíčové slovo Euroregionu Nisa*. Liberec; Zittau; Jelenia Góra: Euroregion Nisa-Neisse-Nysa, 2012. Skupiny expertů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=62&L=1>

(MMR), Centra pro regionální rozvoj ČR (CRR) a Ministerstva regionálního rozvoje a infrastruktury Polské republiky.⁹⁰

Obr. 8. Schéma organizační struktury ERN

Zdroj: Organizační struktura / uspořádání. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=64&L=1>

⁹⁰ Řídící výbory FMP. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=289&L=1>

4.6 Financování

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa je v každé své národní části financován trochu jiným způsobem. Česká část získává do svého rozpočtu finance především z členských příspěvků a ze své projektové činnosti. U jednotlivých obcí se členský příspěvek odvíjí od počtu obyvatel, ale u ostatních členů je stanoven dohodou. Na Valné hromadě členů ERN konané 22.4. 2016 v Liberci, byl odsouhlasen poplatek ve výši 5 Kč za obyvatele, nejméně však 500 Kč za obec. Liberecký kraj musí odvést jako členský příspěvek jednou ročně 400 tis. Kč. Pro Krajskou hospodářskou komoru byla stanovena výše poplatku 10 tis. Kč a pro Sdružení Český ráj činila částka 5 tis. Kč. Členské příspěvky se nezvýšily od roku 2015, kdy podle zprávy vypracované pro Valnou hromadu, činily příjmy z členských příspěvků více jak 2,5 mil. Kč.⁹¹ Tyto příjmy Euroregion využívá pro svou činnost. ERN sice na své aktivity získává finance z operačních programů na základě úspěšně sestavených projektů. Každý projekt však ERN musí předfinancovat a až následně své investice vyúčtuje a je mu určité procento proplaceno zpět. Euroregion předkládá účty Ministerstvu pro místní rozvoj ČR, které spravuje finance přidělené ČR z Evropské unie v jednotlivých operačních programech. Za administraci jednotlivých operačních programů je přímo zodpovědné Centrum pro regionální rozvoj České republiky, které jako státní příspěvková organizace, spadá pod Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.⁹²

V rámci současného programového období 2014-2020 využívá ERN pro své financování tyto operační programy: Program spolupráce Svobodný stát Sasko - Česká republika 2014-2020 a Interreg V-A Česká republika – Polsko. Tyto i ostatní programy přeshraniční spolupráce na česko-bavorských, česko-slovenských i česko-rakouských hranicích jsou financovány z Evropských strukturálních fondů, konkrétně z Evropského fondu pro regionální rozvoj.⁹³

---

⁹¹ Zpracováno na základě Zprávy o činnosti a hospodaření Euroregionu Nisa v roce 2015, která mi byla zaslána jednatelem ERN Jaroslavem Zámečником v rámci společné e-mailové konverzace.

⁹² *Centrum pro regionální rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: <http://www.crr.cz/cs/crr/o-nas/>

⁹³ Programy pro programové období 2014-2020. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: Evropské strukturální a investiční fondy* [online]. [cit. 2016-06-12]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy>

Ve zprávě o činnosti a hospodaření Euroregionu Nisa v roce 2015 figurovala v sekci příjmů vedle členských příspěvků a financí z evropských fondů i položka příjmy z hospodářské činnosti, kterou si Euroregion vydělal více jak 1,3 mil. Kč. To je přibližně o 600 tis. Kč vyšší částka než v roce 2014. Dalších 600 tis. Kč získává ERN za to, že zastupuje Liberecký kraj v Bruselu.

Z příjmů jsou placeni zaměstnanci Euroregionu Nisa (kancelář ERN a sekretariát FMP⁹⁴). Zajímavostí je, že lidé zapojení do odborných skupin Eurex v nich pracují dobrovolně a zadarmo.⁹⁵ Díky příjmům jsou následně financovány všechny projekty ERN, které v rámci svých zájmů realizuje. Euroregion Nisa má vyrovnaný rozpočet, dokonce v posledních letech zůstatek financí odváděl na účet nerozdělených zisků z minulých let. V roce 2015 činil zůstatek více jak 1,42 mil. Kč.⁹⁶

Po podrobné analýze financování české části ERN je nutné zmínit způsob financování i německé a polské části Euroregionu. Obě tyto části mají způsob financování velmi podobný české oblasti. Největší příspěvky do rozpočtů obou sdružení putují z Evropské unie a z členských příspěvků. Kdy otázka financování je jednodušší na německé straně, která má pouze tři členy. Pro zemské okresy Bautzen, Görlitz a společnost Marketinggesellschaft Oberlausitz-Niederschlesien mbH je stanovena výše členských příspěvků dohodou. V rámci Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa, jak se nazývá sdružení ERN na polské hranici, se výše členského poplatku odvíjí stejně jako v českém příhraničí od počtu obyvatel členské obce. Mezi členy polské části nefigurují jiné subjekty než obce.⁹⁷

4.7 Zájmy, cíle

Sdružení ERN uvádí na svých oficiálních webových stránkách jako hlavní cíle, že usiluje na svém území o vytvoření společného rozmanitého prostoru pro přeshraniční spolupráci, kde bude i nadále docházet k společnému stanovování priorit pro rozvoj ERN.

---

⁹⁴ FMP=Fond malých projektů

⁹⁵ Cesta k přirozenému soužití sousedních států bude ještě nějaký čas trvat. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-12]. Dostupné z:

<http://www.ern.cz/index.php?D=1&cmd=33&file=Aktuality&view=1&category=&id=573>

⁹⁶ Zpráva o činnosti a hospodaření Euroregionu Nisa v roce 2015

⁹⁷ Základní údaje. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z:

<http://www.ern.cz/index.php?D=245>

K hlavním cílům dále patří vytvoření Společného, integrovaného prázdninového a turistického regionu (TRN) a Společného plánovacího prostoru ERN. Dalším významným zaměřením sdružení ERN je podpora aktivit obcí, měst, okresů i aktivit jedinců, pokud odpovídají cílům rozvoje Euroregionu Nisa. K této činnosti jsou využívány evropské fondy a dotační programy. ERN také podepisuje mezivládní dohody, které směřují k závazné přeshraniční spolupráci.⁹⁸

Výstižně definuje činnost ERN Česká správa ČSÚ v Liberci: „Euroregion podporuje v pohraničních územích rozvoj spolupráce v otázkách územního plánování, zachování a zlepšování životního prostředí, zvelebování hospodářství a růst životní úrovně, výstavbu a přizpůsobování infrastruktur přesahujících státní hranice, spolupráci při likvidaci požárů a přírodních katastrof, spolupráci v oblasti rozvoje příhraniční turistiky a zřizování nových přechodů pro osobní a veřejnou dopravu, kulturní výměnu a péči a společné kulturní dědictví, spolupráci v humanitární a sociální oblasti a zpracování občanských stížností přesahujících hranice.“⁹⁹ Tyto cíle odpovídají z velké části zájmům Eurexů.

4.7.1 Oblast hospodářství

Pro posouzení hospodářského rozvoje a růstu jednotlivých regionů z pohledu kohezní politiky EU je používáno několik ekonomických ukazatelů. Hlavním ukazatelem je hrubý domácí produkt (HDP) přepočtený na jednoho obyvatele, jež v jednoduchém pojetí vyznačuje hodnotu finanční vyspělosti oproti jiným členským státům EU či nomenklaturám územních statistických jednotek. Jedná se tedy o základní a zároveň hojně využívanou měrnou jednotku, poukazující na rozdíly mezi úrovní rozvoje různých regionů či územních celků. Oblast ERN vykazovala po roce 2011 hodnotu tohoto ukazatele nižší než 75 % průměru EU. Díky tomu byl Euroregion v rámci kohezní politiky začleněn v programovém období 2007-2013 pod Cíl 1 Konvergence, který svými dotacemi

---

⁹⁸ Základní údaje. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=245>

⁹⁹ Euroregion Nisa. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ* [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xl/euroregion_nisa_ps

napomáhal hospodářskému růstu ERN.¹⁰⁰ V květnu 2013 měla pouze česká část Euroregionu Nisa nižší HDP než 75 % průměru EU, polská část se pohybovala v rozmezí 75-<90 % a německá se dokonce posunula až k průměru EU, k hranici 100 %.¹⁰¹ V období 2014-2020 jsou v rámci kohezní politiky stanoveny dva cíle, kterými je Investice pro růst a zaměstnání a nadále Evropská územní spolupráce. Klasifikace, podle které budou finance z evropských fondů přerozdělovány, je následující: méně rozvinuté regiony (HDP < 75 % průměru EU); přechodové regiony (HDP 75 % – 90 % průměru EU) a rozvinutější regiony (HDP > 90 % průměru EU). Kdy nejvíce budou podporovány hospodářsky nejslabší regiony, aby bylo docíleno odstranění ekonomických, sociálních a územních rozdílů v EU.¹⁰²

Následující odstavce se budou zabývat strukturou regionální ekonomiky v jednotlivých částech ERN. Česká část je historicky průmyslovou oblastí. Významnou roli zde dříve hrál těžební průmysl, zpracování nerostných surovin a pro sever Čech byl dále typický textilní a sklářský průmysl. V 90. letech nastal dramatický útlum textilního průmyslu, sklářský a bižuterní průmysl také ztratil své silné postavení. V posledních letech se do popředí díky zahraničním investicím dostává automobilový průmysl.¹⁰³

Polská část ERN je v oblasti hospodářství více diferencovaná. Zatímco pro jižní horskou a podhorskou část je typický cestovní ruch a lázeňství, pro severní část je oproti tomu charakteristický průmysl a zemědělství. Na polské části jsou zastoupena tato průmyslová odvětví: stavebnictví, keramický, textilní a metalurgický průmysl, strojírenství

---

¹⁰⁰ *Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014-2020*. Jelenia Góra: Wydawnictwo-Poligrafia AD REM, 2013. ISBN 978-83-64313-02-8.

¹⁰¹ HDP na regionální úrovni. In: *Eurostat: Statistics explained* [online]. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/GDP_at_regional_level/cs#Politika_soudr.C5.BEnosti

¹⁰² Cíl 2 v období 2014-2020. In: *Euroregion Silesia* [online]. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z:

http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-cil2-o-programu

HDP na regionální úrovni. In: *Eurostat: Statistics explained* [online]. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/GDP_at_regional_level/cs#Politika_soudr.C5.BEnosti

¹⁰³ *Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014-2020*. Jelenia Góra: Wydawnictwo-Poligrafia AD REM, 2013. ISBN 978-83-64313-02-8.

a elektrotechnický průmysl. Především okolí měst Boleslawiec a Zgorzelec je zaměřeno na těžbu hnědého uhlí a energetiku.¹⁰⁴

Německá Lužice byla oblastí těžby hnědého uhlí. Dnes se německé regiony Bautzen a Görlitz vyznačují především strojní výrobou, výrobou různých zařízení a nářadí, výrobou kolejových vozidel a zhotovování plastových součástek.¹⁰⁵

Podle údajů za rok 2014 z portálu Krajské správy ČSÚ v Liberci pracuje v rámci německé části ERN 66 % lidí v sektoru služeb, v oblasti průmyslu a stavebnictví se pohybuje okolo 32 % a pouhá 2 % lidí pracují v zemědělství, lesnictví nebo se žíví rybolovem. V rámci české části je poměr lidí pracujících v rámci průmyslu a služeb poměrně vyrovnaný a procentuální zastoupení českých obyvatel v oblasti zemědělství a lesnictví je stejně jako v SRN velmi malé. Oproti tomu v polské části ERN se zabývá 15,5 % ze všech pracujících obyvatel zemědělstvím, lesnictvím a rybolovem, necelých 50 % se pohybuje v rámci služeb a následně 35 % obyvatel pracuje v průmyslu. Velké procentuální zastoupení pracujících v zemědělství je dáno především historickou tradicí a vhodnými nížinatými oblastmi.¹⁰⁶

Při hlubším pohledu na podnikatelské a inovační prostředí se dá zjistit, že počet ekonomických subjektů na české a polské straně od 90. let stále stabilně stoupá. Suverénně nejvíce podniků působí na české straně, kde se jich ke konci roku 2014 nacházelo více než 115 tisíc, což je skoro dvojnásobek vůči polské části a pětinasobek k německému podnikatelskému zastoupení. Ve všech hraničních oblastech Trojzemí působí především malé podniky do devíti zaměstnanců, tyto subjekty se nejčastěji soustředí na oblast služeb.¹⁰⁷

---

¹⁰⁴ *Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014-2020*. Jelenia Góra: Wydawnictwo-Poligrafia AD REM, 2013. ISBN 978-83-64313-02-8.

¹⁰⁵ Industrie- und Gewerbegebiet Hagenwerder. In: *Görlitz: Zgorzelec Europastad* [online]. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://www.goerlitz.de/de/wirtschaft/ansiedlungsangebote/gewerbeflaechen/153-industrie-und-gewerbegebiet-hagenwerder.html>

Hospodářská lokalita Budyšín. In: *Bautzen Budyšín* [online]. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: http://www.bautzen.de/wirtschaft_cz.asp?mid=166&iid=359

¹⁰⁶ Euroregion Nisa. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ* [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xl/euroregion_nisa_ps

¹⁰⁷ Tamtéž.

Míra nezaměstnanosti v rámci ERN je v jednotlivých částech značně odlišná. Česká část ve všech svých okresech vykazuje podobnou míru nezaměstnanosti, která se průměrně pohybuje okolo 7,7 %. Na německém území je více nezaměstnaných v regionu Görlitz (11,8 %) a oblast Bautzen je na tom s 8,8 % o něco lépe. Polská část Euroregionu je charakteristická velkými rozdíly v rámci svého celku. Oblast u města Jelenia Góra vykazuje míru nezaměstnanosti okolo 7,5 %, oproti tomu nezaměstnanost v oblasti okolo Złotoryjski dosahuje 24,5 %.¹⁰⁸

V oblasti hospodářství je hnací silou v rámci celého ERN nalézání společných hospodářských zájmů a výhod. Hlavní důraz je kladen na posílení konkurenceschopnosti a regionální hospodářské základny. ERN se snaží podporovat rozvoj nových podnikatelských příležitostí. Postavení malých a středních podniků v oblasti příhraničí je velmi nevýhodné, především díky jejich poloze na periférii národních hospodářských soustav. Z tohoto důvodu je hlavním úkolem pracovní skupiny Hospodářství navazování a podpora přeshraničních aktivit podnikatelů.¹⁰⁹

V roce 1997 byla zřízena regionální hospodářská komora Nisa v rámci čtyř českých okresů části Euroregion Nisa. Právě na kooperaci české, německé a polské hospodářské komory je postavena hospodářská spolupráce v ERN. „Jednotlivé komory navzájem jsou prostředníky při vyhledávání konkrétních zájemců pro podnikatelskou spolupráci, jsou konzultačním a poradenským místem při potřebě právně zakládat nový podnik nebo vyřizovat celní a jiné záležitosti. V každé z nich působí řada dalších institucí, poloveřejných agentur i soukromých společností za účelem šíření informací pro potenciální investory, zprostředkování obchodních kontaktů apod. Pozitivní efekt pro rozvoj hospodářské spolupráce v rámci Euroregionu Nisa má pravidelná výměna statistických

---

¹⁰⁸ Euroregion Nisa. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ* [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xl/euroregion_nisa_ps

¹⁰⁹ BENEŠ, Ondřej, Hana RESLOVÁ, Stanislava RIEGEROVÁ a Dagmar DVOŘÁKOVÁ. *Ročenka 2011: 20 let Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011. ISBN 978-80-250-2143-9

Fakta a vize, fakty i vizje, fakten und visionen 1991 - 2010. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011.

údajů o jednotlivých částech Euroregionu a medializace úspěšných projektů v hospodářské oblasti.“¹¹⁰

K největším úspěchům v hospodářství v rámci ERN se počítá vytvoření pracovní skupiny Hospodářství prostřednictvím zástupců českých, německých a polských hospodářských komor. V 90. letech vznikly servisní organizace pro členy ERN nazvané Agentura regionálního rozvoje s.r.o. a Společnost eurotransfer a poradenství Neisse, GmbH s nabídkou přeshraniční hospodářské spolupráce. V 90. letech se také konala 1. výstava investičních příležitostí Nisa INVEST, která propagovala ERN jako vhodný cíl pro externí investory. Následovalo vydání Hospodářského atlasu ERN s podrobnými informacemi a statistickými údaji o hospodářském dění na území ERN. Velkou finanční podporou bylo pro ERN úspěšná realizace projektu Rozvoj hospodářské přeshraniční spolupráce ERN, díky kterému tomu Euroregion získal v roce 1996 podporu 9 mil. Kč z fondů EU.

V roce 2003 byla uspořádána 1. Mezinárodní soutěž Cena Inovace, která probíhá od té doby každoročně. Aktuálními kategoriemi jsou: Best Innovation, Best Partnership a Best Student's Innovation. V první kategorii jsou hodnoceny projekty výrobků a technologií, které jsou inovativní a ekonomicky dobře umístitelné na trhu. V Best Partnership jsou hodnocena přeshraniční kooperativní partnerství, ve třetí kategorii se hodnotí inovace studentů významné pro ekonomiku Euroregionu.¹¹¹

Vedle Ceny Inovace se každoročně udílí od roku 2008 Cena Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. V lednu 2016 byla po osmé předána Cena ERN, tentokrát pro rok 2015. Soutěžilo se ve třech kategoriích: nejlepší přeshraniční komunální spolupráce, nejlepší přeshraniční spolupráce v rozvoji společného prázdninového regionu a nejlepší přeshraniční spolupráce v oblasti kultury, sportu a vzdělávání. O vítězích rozhoduje devítičlenná mezinárodní porota. Ocenění nejlepší přeshraniční komunální spolupráce získalo vzájemné partnerství obcí Jezów Sudecki, Vierkirchen a Paseky nad Jizerou. Další

---

¹¹⁰ BENEŠ, Ondřej, Hana RESLOVÁ, Stanislava RIEGEROVÁ a Dagmar DVOŘÁKOVÁ. *Ročenka 2011: 20 let Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011. ISBN 978-80-250-2143-9

¹¹¹ *Eurex: klíčové slovo Euroregionu Nisa*. Liberec; Zittau ; Jelenia Góra : Euroregion Nisa-Neisse-Nysa, 2012.

české úspěchy zaznamenaly město Hrádek nad Nisou, obec Nový Oldřichov, Klub českých turistů z Nového Města pod Smrkem a také Technická univerzita v Liberci, kteří se umístili na druhých a třetích místech. V kategorii nejlepší přeshraniční spolupráce v oblasti rozvoje společného prázdninového regionu zvítězilo partnerství měst Frýdlant a Świeradów Zdrój, kde došlo díky spolupráci k podpoře turistického ruchu v obou městech. Cenu pro osobnost s významným přínosem pro přeshraniční spolupráci vyhrála na české straně paní Stanislava Riegrová z Českého statistického úřadu v Liberci, za polskou část si ocenění odnesl současný primátor města Jelení Hora pan Marcin Zawila a na německé straně vyhrál bývalý landrát a předseda německé části Euroregionu Nisa pan Hartmut Biele.¹¹²

V Strategiích Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa pro období 2014-2020 jsou v oblasti hospodářství hlouběji rozebrány dva stěžejní cíle. Jsou jimi: 1. Podpora inovace a 2. Podpora hospodářské spolupráce a prezentace společného hospodářského prostoru.

Podpora inovací si klade za cíl vytvořit propojení inovačních strategií, které existují na regionálních úrovních. Předpokladem rozvoje inovací je dostupnost služeb a potřebná infrastruktura. Vhodnými aktivitami v rámci tohoto cíle jsou: „Spolupráce důležitých aktérů inovačního systému (veřejné správy, poskytovatelů služeb, škol, výzkumných institucí, podniků); Výměna zkušeností; Podpora vytváření kvalifikační nabídky odpovídající potřebám hospodářské sféry; Rozvoj a intenzivnější využívání struktur pro výzkum a vývoj (vč. podpory soukromých/státních výzkumných iniciativ v příhraničí); Zajištění internacionality vysokého školství; Prohloubení kooperací mezi vysokými školami/univerzitami a také mezi vysokými školami a podniky ve všech třech zemích (výměny studentů, praxe); Spolupráce v rámci inovačních strategií, společná opatření.“¹¹³

V rámci 2. cíle Podpora hospodářské spolupráce a prezentace společného hospodářského prostoru je důležitá společná prezentace přeshraničního území jako atraktivního hospodářského prostoru pro investory. Cílem tohoto bodu je i nadále vytvářet

---

¹¹² DANÍČKOVÁ, Blanka. Ceny Euroregionu Nisa byly udělovány už po osmé. In: *Liberecký kraj* [online]. 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/Ceny-Euroregionu-Nisa-byly-udelovany-uz-po-osme-n338403.htm>

¹¹³ *Strategie 2014-2020*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2014.

příznivé podmínky pro rozvoj hospodářské spolupráce. Vhodnými aktivitami v rámci tohoto cíle jsou: „Podpora prezentace regionálních produktů; Informace pro podnikatele o sousedních trzích a podmínkách podnikání; Spolupráce vysokých škol a dalších vzdělávacích institucí s podniky; Společná prezentace regionu; Vytváření přeshraničních klastrů; Spolupráce EURES poradců a partnerů na trhu práce¹¹⁴; Posílení mobility na trhu práce; Odbourávání byrokratických překážek; Podpora euroregionálních hospodářských koloběhů; Optimalizace územního plánování a využívání dotačních nástrojů.“¹¹⁵

4.7.2 Oblast dopravy

ERN charakterizuje poměrně hustá dopravní a železniční síť, jejíž kvalita se postupně zlepšuje.¹¹⁶ Výjimku v dobré dopravní dostupnosti tvoří pouze horské oblasti. Pro polskou i českou část je vůči německé části typický horší stav silnic vč. mostů. Česká republika je v oblasti Euroregionu Nisa propojena s Polskem díky silničním tahům Harrachov-Jakuszyce (dopravní tepna procházející Krkonošemi), Frýdlant-Świeradów-Zdrój, Frýdlant-Leśna, Frýdlant-Bogatynia. Další významné spojení ČR s Polskem a SRN je díky silničnímu tahu Liberec-Hrádek nad Nisou-Kopaczów-Zittau. Na německo-polském území je významným propojením dálnice A4 Dresden-Bautzen-Görlitz-Zgorzelec-Bolesławiec-Wrocław. V rámci železniční dopravy existují v současné době tři přeshraniční spojení. Česko-německým spojením je železniční trať č. 089 Hrádek nad Nisou-Žitava přes polské území. Dále existují spojení Frýdlant, Černousy-Záwidów a nově obnovená trať Harrachov-Jakuszyce-Szklarzaska Poreba.¹¹⁷

Oblast dopravy úzce souvisí s hospodářstvím a cestovním ruchem ERN. Vzájemně propojený a dobře fungující dopravní systém zvyšuje sociální rozvoj každé části

---

¹¹⁴ EURES = Evropský portál pracovní mobility.

Viz Život a práce. In: *EURES: Evropský Portál Pracovní Mobility* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?acro=lw&lang=cs&catId=490&parentId=0>

¹¹⁵ *Strategie 2014-2020*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2014.

¹¹⁶ ERN od svého vzniku investoval do zlepšení stavu silničních a železničních tahů již více jak dvě miliardy korun.

Viz Strategie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa 2014-2020: TV publicistika 9/2014. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=248>

¹¹⁷ *Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014-2020*. Jelenia Góra: Wydawnictwo-Poligrafia AD REM, 2013. ISBN 978-83-64313-02-8.

Euroregionu a posiluje hospodářství. Možnost volného pohybu občanů napříč hranicemi vede k nárůstu obchodu a turismu. Vývoj přeshraniční dopravní sítě napomáhá bourat hranice v myslí obyvatel, a tím zamezuje vzájemným předsudkům. Situace v dopravě je ulehčena skutečností, že Česká republika, Polsko i Německo jsou součástí Schengenského prostoru. Odborníci ERN na dopravu se při svých pravidelných setkání zabývají problematikou přeshraniční silniční a železniční dopravy, zlepšováním přeshraniční veřejné dopravy, otevíráním nových hraničních přechodů, ale i realizací nových silničních staveb.¹¹⁸

K největším úspěchům, kterých Euroregion Nisa v rámci dopravy docílil, se počítá zřízení více jak šedesáti hraničních přechodů. V roce 1989 jich bylo na území ERN pouhých devět. V posledních více jak 20 letech působení Euroregionu byla výrazně zlepšena dopravní síť na celém jeho území. Příklady jsou: výstavba rychlostní silnice Liberec-Hrádek nad Nisou-Zittau-Weissenberg, výstavba silničního obchvatu Rumburk a Neugersdorf, výstavba regionální silniční trasy Jelenia Góra-Nové Město pod Smrkem-Frýdlant-Bogatynia-Zittau-Rumburk-Šluknov-Neustadt a mnoho dalších. Za pomoci prostředků z EU se podařilo obnovit železniční trasu Liberec-Jelenia Góra, Sklarska Poreba-Harrachova a zřídit železniční a autobusovou dopravu na trase Zittau-Hrádek nad Nisou. V ERN byly otevřeny turistické stezky vedoucí přes všechny hranice a byly i zřízeny nové cyklostezky (viz Cyklostezka Liberec-Hrádek nad Nisou-Zittau).¹¹⁹ Pro lepší servis turistům a obyvatelům příhraničních oblastí byl zrealizován projekt *Jízdenky EURO-NEISSE*. Jedná se o jednodenní jízdenku, která se dá koupit pro jednu osobu či skupinu 2-5 osob, a případně i pro jízdní kolo. Jízdenku lze využít každý den pro neomezený počet kilometrů v rámci Libereckého kraje a v příslušných okresech Německa a Polska, které se podílejí na projektu Euroregion Nisa.¹²⁰

V rámci Strategie pro období 2014-2020 je doprava členěna na silniční, železniční a veřejně hromadnou dopravu.

---

¹¹⁸ BENEŠ, Ondřej, Hana RESLOVÁ, Stanislava RIEGEROVÁ a Dagmar DVOŘÁKOVÁ. *Ročenka 2011: 20 let Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011. ISBN 978-80-250-2143-9

¹¹⁹ *Fakta a vize, fakty i vizje, fakten und visionen 1991 - 2010*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011.

¹²⁰ EURO-NISA-TICKET. In: *České dráhy* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.cd.cz/mezinarodni-cestovani/jizdenka/cestovani-v-prihranici-s-nemeckem/-4021/>

U silniční dopravy si ERN stanovuje tři hlavní cíle, kterými jsou: 1. Pokračování ve společném plánování rozvoje silniční sítě a koordinaci investic, 2. Zlepšení stavu a zajištění údržby silniční sítě v příhraničí, 3. Zvýšení bezpečnosti silniční dopravy. Tyto cíle se bude ERN snažit zrealizovat následujícími aktivitami: „Aktualizace koncepce rozvoje dopravy v Euroregionu; Společné plánování a koordinace investic; Koordinace oprav komunikací; Koordinace protipovodňových opatření a odstraňování povodňových škod na silniční infrastruktuře; Výměna informací v oblasti silniční dopravy; Inicie a realizace projektů ke zvýšení bezpečnosti silničního provozu (vícejazyčné informace, značení, bezpečnostní opatření na přeshraničních tazích); Investice do infrastruktury pro přeshraniční spojení; Investice do napojení všech částí Euroregionu na přeshraniční dopravní tahy a na transevropskou síť.“¹²¹

V oblasti železniční dopravy a veřejné hromadné dopravy si Euroregion stanovil čtyři specifické cíle. Jsou jimi: 1. Vytváření atraktivní společné dopravní nabídky pro obyvatele a turisty, 2. Zlepšení kvality dosavadních přeshraničních spojení a iniciace nových propojení, 3. Zvýšení bezpečnosti železniční dopravy díky modernizaci infrastruktury a nasazení modernějších vozidel, 4. Zlepšení rámcových podmínek pro nasazování vozidel a pro udělování technických osvědčení pro jejich provoz.¹²² Tyto cíle jsou poměrně konkrétní, proto již není třeba k nim vypisovat plánované aktivity.

4.7.3 Oblast cestovního ruchu

Celé území ERN se dá označit za turisticky atraktivní region. Na polské a české části lákají turisty především Krkonoše a Jizerské hory. V ERN se nachází i část národního parku Krkonoše a Českého Švýcarska. Německá část nabízí především rekreační využití svých vodních ploch. V regionu na všech stranách hranic je soustředěno velké množství historicko-kulturního bohatství: hrady, zámky (Pillnitz, Grabštejn, Hrubý Rohozec, Myslakowice, ...), památky lidové architektury (Großschönau, Rietschen, Jilemnice, Chełmsko Śląskie, ...), více než 200 muzeí (Sklářské muzeum Nový Bor, Severočeské muzeum Liberec, Hradní muzeum Bolków, Museum o sportu a turistice v Krkonoších

---

¹²¹ *Strategie 2014-2020*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2014.

¹²² Tamtéž.

v Karpacz, Městské muzeum Zittau, Muzeum lidového umění Herrnhut, ...), kostely a chrámy (Zdislavina komenda v Českém Dubu, klášter v České Lípě, barokní klášterní komplex v Krzeszówě, evangelický kostel v Jaworu, kostel v Cunnewalde a sv. Kříže v Žitavě, ...).¹²³ V Euroregionu má dlouhou tradici pivovarnictví, díky exkurzím mohou turisté nahlédnout pod pokličku při vaření regionálních značek piva (např: Landskron, Lausitzer Porter, Raciborskie, Gniewosz, Svijanské pivo či Konrád, ...).¹²⁴

O turistické atraktivnosti svědčí nárůst ubytovacích zařízení v posledních letech v rámci ERN. Nejvíce hotelů a penzionů se nachází na české straně, působí jich zde 866. Na polské straně je počet ubytovacích zařízení poloviční a ještě o něco nižší je na německé straně, kde je v provozu 363 hotelů a penzionů.¹²⁵

Rozvoj cestovního ruchu v ERN se stal jedním z významných faktorů hospodářského rozvoje Euroregionu. K úspěšnému fungování cestovního ruchu je nutná komplexní znalost regionu, a to zejména v přeshraniční dimenzi. Fungující turismus může vytvořit potřebná pracovní místa. Moderní cestovní ruch je úzce spojen s oblastí dopravy, kdy rozvinutá infrastruktura, včetně silniční a železniční sítě, se odráží v počtu návštěvníků ERN. Činnost odborníků na cestovní ruch se soustředí na propagaci území ERN jako ideální turistické destinace, proto vydává propagační tříjazyčné materiály a prezentuje se na výstavách cestovního ruchu. Pro zkvalitnění služeb pro turisty jsou zakládána nová turistická informační centra a zřizovány nové turistické trasy a cyklostezky.¹²⁶

K největším úspěchům v oblasti cestovního ruchu patří zřízení 18 nových informačních center v rámci projektu Turistický informační systém. V rámci projektu

---

¹²³ *Prožijte historii v ERN: Památky lidové architektury*. Jelenia Góra: Wydawnictwo Booster, 2002. ISBN 83-911-9758-1.

Prožijte historii v ERN: Hrady a zámky. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa.

Historie erleben in der ERN: Museen. Jelenia Góra: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa. ISBN 83-912223-1-4. TUREK, Milan. Via sacra je poutní cesta Euroregionem Nisa. In: *Náš Liberec: občanský a protikorupční web* [online]. [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.nasliberec.cz/historie-liberce/via-sacra-je-poutni-cesta-euroregionem-nisa.php>

¹²⁴ *Orientace: Stručný a praktický přehled o Euroregionu Nisa*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2013.

¹²⁵ Euroregion Nisa. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ* [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xl/euroregion_nisa_ps

¹²⁶ *1991-2010*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2010.

¹²⁶ *Eurex: klíčové slovo Euroregionu Nisa*. Liberec; Zittau; Jelenia Góra: Euroregion Nisa-Neisse-Nysa, 2012.

Vícejazyčná navigace turistů bylo ve 29 nejnavštěvovanějších obcích a městech ERN nainstalováno 29 dotykových informačních in-boxů a bylo zde umístěno 700 infotabulí s turistickými mapami. Velmi zajímavým nápadem je zrealizovaný projekt Turistická multifunkční magistrála Euroregionu Nisa. Tato trasa je vhodná pro pěší i cykloturistiku, vede po hřebenech Jizerských a Lužických hor až do Šluknovského výběžku, v zimě se mění na upravovanou běžeckou trasou. Znovuobjevení společného kulturního prostoru v Trojzemí nabízí projekt Via Sacra, který představuje na trase 550 km sakrální památky, kostely, kláštery a další pamětihodnosti. V oblasti cykloturistiky se k nejzdařilejším projektům počítá Cyklomagistrála Odra-Nisa, která vede od pramene Nisy až k Baltskému moři. Celých 591 km je prozračených a jsou na nich umístěny informační tabule upozorňující na okolní zajímavosti.¹²⁷

Mezi tři stěžejní cíle, na které se chce ERN v programovém období 2014-2020 soustředit v oblasti cestovního ruchu, patří: 1. Zefektivnění koncepční spolupráce a koordinace rozvoje cestovního ruchu, 2. Zlepšení infrastruktury a služeb navázaných na klíčové přeshraniční produkty/projekty, 3. Zvýšení atraktivity nabídek a produktů cestovního ruchu v ERN a jejich efektivní propagace.

V rámci prvního cíle chce ERN sjednotit představy všech svých členů o rozvoji cestovního ruchu a aktualizovat koncepcí týkající se této oblasti. ERN se chystá spolupracovat v oblasti marketingu – image Euroregionu a v rozvoji spolupráce destinačních managementů, který na polské straně plně chybí. ERN plánuje v následujících letech zvýšit přeshraniční informovanost o nabídkách v cestovním ruchu prostřednictvím nových trendů, jako jsou např.: mobilní aplikace, geocaching.

Jak je již zmíněno výše, cestovní ruch je úzce spojen s kvalitou dopravy. V Euroregionu stále některé oblasti nedisponují dostatečně vyvinutou infrastrukturou, což má za následek nízkou turistickou návštěvnost dané lokality. Proto chce Euroregion v rámci svého 2. bodu i nadále investovat do infrastruktury a služeb přeshraničního významu. Části ERN plánují dále spolupracovat v oblasti pěší turistiky, cykloturistiky a vodní turistiky.

---

¹²⁷ *Fakta a vize, fakty i vizje, fakten und visionen 1991 - 2010*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011.

V rámci 3. bodu plánuje Euroregion zlepšit propagaci zdejšího cestovního ruchu, kde hlavní mezery vidí v problému jazykové bariery a nedostatečné modernizace. Proto chce i nadále publikovat vícejazyčné turistické materiály a k propagaci využít i moderní komunikační prostředky. Společnou jízdenku EURO-NEISSE se chystá propojit s internetovým a rezervačním portálem.¹²⁸

4.7.4 Ochrana životního prostředí a klimatu, energetika

„Vzduch, voda a vývoj přírody se na hranicích nezastaví.“¹²⁹ Takto začíná článek o Čisté Nise v brožuře s názvem *Eurex, klíčové slovo Euroregionu Nisa*. Právě záchrana životního prostředí byl jeden ze stěžejních bodů při vzniku ERN. Neekologické fungování německých a polských uhelných elektráren zapříčinilo svými emisemi poškození a vymírání lesů, zvýšenou kyselost půdy, zničenou krajinu, zhoršení vodohospodářských poměrů a mnoho dalších přírodních škod.¹³⁰ Ekologickými otázkami se v rámci ERN zabývají především pracovní skupiny Čistá Nisa a Lesy. Hlavními cíli Euroregionu je udržitelné využívání zdrojů, zachování druhově pestré fauny a flóry, a právě to tvoří předpoklady pro kvalitní život obyvatel a fungující cestovní ruch. Společné přístupy vyplývají především ze stanovených standardů pro kvalitu ovzduší, půdy a vody ze strany EU.

V rámci tzv. Černého trojúhelníku byl od konce 20. století v oblasti odstraňování ekologické zátěže (především v obnově čistoty ovzduší, vod a lesů) vykonán velký kus práce. K zlepšení životního prostředí došlo i díky útlumu těžby hnědého uhlí v německé Lužici, modernizaci elektrárenských zařízení (hlavně v elektrárně Turów) a celkovému útlumu a modernizaci výrobních provozů. ERN sleduje hodnoty látek (oxid siřičitý, oxid uhelnatý, oxid dusíku), které jsou vypouštěny do ovzduší. Nejvyšší hodnoty především vlivem uhelné elektrárny Turów vykazuje polská strana. Pozitivní však je, že podle dat polského statistického úřadu došlo k dramatickému snížení emisí těchto látek. Čistota vody

---

¹²⁸ *Strategie 2014-2020*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2014.

¹²⁹ *Eurex: klíčové slovo Euroregionu Nisa*. Liberec; Zittau; Jelenia Góra: Euroregion Nisa-Neisse-Nysa, 2012.

¹³⁰ Tamtéž.

v Lužické Nise byla docílena vhodnými investicemi do kanalizací a čistíren odpadních vod, čímž byl do řeky navrácen život.¹³¹

K největším ekologickým úspěchům ERN se počítá zalesnění Jizerských hor a regenerace porostu v Lužických horách. V roce 2003 proběhlo jak na českém, tak německém i polském území vápnění lesů. Díky ERN byla vyhlášena nová rezervace na polské straně Torfowisko Jizery (Rašeliniště Jizery). K nejdůležitějším zrealizovaným projektům patří: Revitalizace rašeliniště na západní straně Lužice, Management horských luk, Žitavské hory-využití pro turistiku, Životní prostředí a lidé v něm očima dětí a Oživení tradic venkova v česko-polském pohraničí. ERN svými projekty usiluje také o ekologicky šetrný přeshraniční rozvoj cestovního ruchu.

Díky Euroregionu byla výrazně zlepšena kvalita vody v řece Lužická Nisa. To bylo docíleno i například výstavbou čistírny odpadních vod ve Varnsdorfu, která slouží i pro Rumburk a Seifenesdorf. Vybudována byla kanalizace v obci Krompach a rozšířena byla kanalizace v Habarticích a obci Zawidów. Díky zlepšení kvality vody byl monitoringem prokázán návrat cca 28 druhů ryb do Lužické Nisy. V rámci projektu Turistické využití Lužické Nisy byla vybudována odpočívadla a kempy s cykloturistickou trasou podél toku řeky. Odborníci z ERN dokázali odhalit špatné chemické čištění důlních vod v dolu Turów, které mělo dopad na kvalitu vody v Nise. V rámci ERN funguje společný hlásný systém v případě povodní a jiných vodo hospodářských haváriích.¹³²

Ve strategiích na aktuální programové období jsou uváděni v rámci Ochrany životního prostředí tyto cíle: 1. Zlepšení stavu životního prostředí (snížení znečištění), 2. Zachování a zlepšení kvality vody, vytváření nedotčené pobřežní zóny, 3. Zachování a udržitelné turistické využívání přírodních zdrojů, 4. Efektivní spolupráce v prevenci a zamezení přírodních katastrof a dalších rozsáhlých škodných událostí.¹³³

V rámci prvního bodu plánuje ERN i nadále spolupracovat ve všech svých částech v oblasti ekologie. Jen díky úspěšným realizacím projektů došlo k zlepšení životního

---

¹³¹ *Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014-2020*. Jelenia Góra: Wydawnictwo-Poligrafia AD REM, 2013. ISBN 978-83-64313-02-8.

¹³² *Fakta a vize, fakty i wizje, fakten und visionen 1991 - 2010*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011.

¹³³ *Strategie 2014-2020*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2014.

prostředí, a proto musí tato činnost pokračovat. Plánovanými aktivitami ze strany ERN jsou: „Spolupráce v ochraně chráněných lokalit soustavy NATURA 2000¹³⁴; Spolupráce při odstraňování neofytů; Spolupráce při naplňování Evropské rámcové směrnice o vodách; Opatření k naplňování klimatických cílů EU; Ekologické vzdělávání a lesní pedagogika; Výměna informací, odborné vzdělávání, odborné konference a oborově specifické analýzy; Práce s veřejností.“¹³⁵

Ve Strategii je dále hlouběji rozebrán bod 3., kde opět v popředí stojí snaha o snížení znečištění životního prostředí a pokus o nalezení v rámci Euroregionu konsensu o přístupu k přírodním zdrojům a jejich zachování. Spolupráce má být prohloubena v zásobování obyvatelstva vodou, společném čištění vod i například v recyklaci.

V rámci prevence před přírodními katastrofami, chce ERN provádět tyto aktivity: „Optimalizace hlásných systémů; Vzájemná pomoc při přírodních katastrofách a rozsáhlých škodných událostech; Realizace preventivních opatření pro předcházení přírodním katastrofám; Informační systémy pro veřejnost.“¹³⁶

V oblasti energetiky je předsevzetím na aktuální období: „Vytvoření prostředí, které podporuje spolupráci v efektivním využívání energie, energetických úsporách, ve využívání obnovitelných zdrojů energie a zavádění nových technologií.“¹³⁷ ERN chce docílit spolupráce subjektů a institucí v oblasti energetiky, dále chce spolupracovat při aplikaci evropské legislativy a plánuje spolupracovat i při testování nových ekologických metod.¹³⁸

---

¹³⁴ Natura 2000 je soustava chráněných území, kterou na svém území vytváří všechny státy EU. Jejím cílem je zabezpečit ochranu těch druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým výskytem jen na určitou oblast (endemické). Viz Co je to Natura 2000. In: *Natura 2000: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [online]. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=2102&akce=&ssHledat=>

¹³⁵ *Strategie 2014-2020*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2014.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ *Strategie 2014-2020*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2014.

¹³⁸ Tamtéž.

4.7.5 Oblast bezpečnosti

„Bezpečnost je vším, vše bez bezpečnosti je nic.“ Tímto sloganem začíná kapitola o pracovních skupinách Ochrana před katastrofami a Bezpečnost v brožuře *Eurex, klíčové slovo Euroregionu Nisa*. V rámci ERN existuje několik stěžejních faktorů, způsobujících nebezpečí. Řadí se k nim časté povodňové ohrožení (1997, 2002, 2010), způsobené hlavně Lužickou Nisou. V historii Euroregionu Nisa došlo několikrát k různým kontaminacím (např. ropná havárie na řekách Nisa, Mandava). Vedle kontaminací mají i požáry neblahý dopad na životní prostředí. Zdrojem ohrožení je i veterinární a hygienická oblast. Díky Schengenskému prostoru dochází k přeshraničnímu ohrožení i ze strany civilizace a s ní spojenými sociálně patologické jevy, především kriminalitou.¹³⁹

Různé ohrožení a katastrofy nerespektují státní hranice, proto je důležité, aby při boji nebo ochraně před nebezpečím nezpůsobovala právě hranice překážky. V rámci ERN funguje spolupráce v oblasti bezpečnosti: 1. V horských podmínkách (spolupráce Krakoneskej Grupy GOPR a horské služby), 2. V justičních a bezpečnostních orgánech (státní policie, městská policie, státní zastupitelství, pohraniční policie, celní služby), 3. V záchranářství (hasiči, zdravotnická záchranná služba), 4. V administrativních úřadech (krizové řízení v samosprávách a ve vládních strukturách).¹⁴⁰ V oblasti bezpečnosti byly uzavřeny třístranné rámcové dohody, které vytvořily základ pro služby, inspekce a stráže. V rámci Euroregionu působí skupiny expertů ve skupinách Zdravotnické záchranné služby, Veřejné zdraví a Krizový management, který se dá rozdělit na skupiny Ochrana před katastrofami a Bezpečnost.

Vedle těchto skupin bylo ještě v roce 2003 kvůli zvýšené kriminalitě zřízeno tzv. Fórum bezpečnosti (For-be-s). Jedná se o spolupráci expertů všech tří částí ERN, a to konkrétně z oblasti pohraniční policie, hasičských záchranných sborů, krizového řízení, státního zastupitelství a celních záležitostí. Toto Fórum má přispívat ke zlepšení a hlavně zrychlení pomoci v krizových případech, kdy pro tyto služby byl vytvořen i tzv. Zásahový

---

¹³⁹ *Eurex: klíčové slovo Euroregionu Nisa*. Liberec; Zittau; Jelenia Góra: Euroregion Nisa-Neisse-Nysa, 2012.

¹⁴⁰ Tamtéž.

dokument. Zde je vedle tříjazyčné terminologie uveden i seznam číselných kódů a zkratek, které se vždy vztahují ke konkrétní mimořádné události.¹⁴¹

V následujícím odstavci budou zmíněny největší úspěchy přeshraniční spolupráce v ERN v oblasti Bezpečnosti. V roce 2007 byla podepsána třístranná Dohoda zdravotnických záchranných služeb Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa o spolupráci a přeshraniční pomoci. O rok později proběhla soutěž pro žáky ZŠ Učím se bezpečně žít, jejím cílem byla osvěta, jak se chovat v situacích ohrožující život. V roce 2009 byl zahájen projekt Přeshraniční spolupráce Zdravotnických záchranných služeb v Euroregionu Nisa, jehož součástí jsou výměnné stáže, společné cvičení záchranářů. Tento projekt přispěl i k modernímu vybavení dvou sanitních vozů v Liberci.

V oblasti krizového řízení se spolupráce vyvíjí už dvě desítky let. Již v roce 1993 bylo uspořádáno první třístranné cvičení požárních jednotek s námětem únik ropných produktů do řeky. Cílem této akce bylo srovnání použité techniky a koordinace činnosti pod společným velením. O tři roky později vznikl první třístranný materiál Dokument o mezinárodní spolupráci hasičských jednotek v Euroregionu Nisa. Až v roce 2000 došlo na popud ERN k podepsání smlouvy mezi Českou republikou, Polskem a Německem o vzájemné pomoci při katastrofách a velkých haváriích. V roce 2001 bylo ze strany hasičů založeno Mezinárodní sdružení kolektivů mladých hasičů ERN. Do mezinárodního cvičení Krkonoše 2006 se zapojily sbory rychlé záchranné pomoci, horská služba a 200 záchranářů. V roce 2010 byla českým a německým požárním jednotkám umožněna koupě nové cisternové automobilové stříkačky v hodnotě 1,5 mil. EUR, a to díky zrealizovanému projektu Systém odvracení ohrožení Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa.

I v oblasti sociální a zdravotní péče přinesla přeshraniční spolupráce pokroky. Již v roce 1997 byl vysokou školou HTWS Zittau-Görlitz představen projekt Gūsa-Propojení sociální práce přesahující hranice, který řešil průzkum situace a následný nástin spolupráce. Od roku 1999 funguje pravidelně propojené hlášení o aktuální epidemiologické situaci ve všech třech částech ERN. V roce 2000 byla uskutečněna akce Hranice-Stop AIDS, kdy součástí kampaně byla instruktáž a bezplatné vyšetření na HIV. V roce 2002 si vyměnili němečtí, polští a čeští psychiatrové své zkušenosti na sympoziu

---

¹⁴¹ 1991-2010. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2010.

Psychiatrie dnes – O rozvoji psychiatrie v Polsku, Česku a Německu. Od roku 2002 probíhá výměna informací o kvalitě vody na koupacích místech v rámci Euroregionu.¹⁴²

V rámci strategií na programové období 2014-2020 jsou stanoveny v oblasti krizového řízení čtyři specifické cíle: 1. Zvýšení schopnosti složek, zabývajících se bezpečností, rychle reagovat na přeshraniční ohrožení, 2. Zintenzivnění spolupráce odborníků na boj s nebezpečím, 3. Přispění k vytvoření legislativních podmínek umožňujících operativní přeshraniční zásahy, 4. Zvýšení povědomí o bezpečnosti mezi širokou veřejností.¹⁴³ U bodu tři je důležité zmínit, že i když jsou některé třístranné dohody podepsány, je nutné neustále je přizpůsobovat aktuálním rámcovým podmínkám (nové národní a evropské právní úpravy, změny národních struktur). K bodu dva plánuje ERN zlepšit výměnu informací díky pružnému informačnímu systému, i zavedením společných zásahových dokumentů. Euroregion plánuje v novém programovém období zlepšit vybavení zásahových jednotek a zlepšit i podvědomí veřejnosti o možném nebezpečí.

V rámci záchranné služby a veřejného zdraví jsou v nové Strategii specifické cíle podobné oblasti krizového řízení. Jsou jimi: 1. Vytvoření fungujícího systému spolupráce zdravotnických záchranných služeb, 2. Zvýšení kompatibility vybavení záchranných služeb, 3. Vytvoření vhodné mezinárodní právní úpravy pro každodenní přeshraniční spolupráci záchranných služeb, 4. Zlepšení výměny informací a zkušeností v oblasti veřejného zdraví. Aby byl naplněn první bod je potřeba zrealizovat již dlouho plánované Společné koordinační a školicí středisko, nadále organizovat společná cvičení, konference a další především jazykové vzdělávání odborných pracovníků. Pro dobře fungující přeshraniční spolupráci záchranných složek je nezbytnou podmínkou vhodná kompatibilní technika. V rámci veřejného zdraví má být zajištěna i nadále výměna informací v lékařských oborech, především bude pokračovat výměna informací o kvalitě vod. V novém programovém období má být prohloubena spolupráce v rámci telemedicíny.

Vstup Polska a České republiky do Schengenského prostoru a skutečnost rozdílné životní úrovně v SRN ve srovnání s dalšími částmi ERN, vedl k zvýšení kriminality. Proto je v rámci Strategie 2014-2020 uvedena i sekce Veřejná bezpečnost, v rámci které si

---

¹⁴² *Fakta a vize, fakty i vizje, fakten und visionen 1991 - 2010*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011.

¹⁴³ *Strategie 2014-2020*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2014.

stanovuje ERN: 1. Zajistit veřejnou bezpečnost, 2. Snížit kriminalitu v příhraničí. Tomu mají vedle koordinace fungování bezpečnostních orgánů napomoci společné hlídky, zavádění kamerových monitorovacích systémů, vybavení jednotek kompatibilní technikou, opatření proti exkluzi sociálních menšin.¹⁴⁴

4.7.6 Oblast kultury a vzdělávání

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa se zaměřuje svou činností na interkulturní setkávání a společnou výuku dětí, mládeže a dospělých ze všech třech sousedících zemí. Cílem Euroregionu je odbourat předsudky, zajistit úspěšné přeshraniční soužití a posílit společnou euroregionální identitu obyvatel Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Jak píše vedoucí servisního místa pro vzdělávání v okrese Görlitz Regina Gellirich: „Euroregion Neisse-Nisa-Nysa nabízí specifické „místo výuky“, protože zde se společné dějiny čtyř národů (včetně Lužických Srbů) spojují se čtyřmi jazyky a kulturami, které lze cítit v každodenním životě.“¹⁴⁵

Oproti centrálním oblastem se vyznačuje příhraničí horší vzdělanostní strukturou. Tato skutečnost je zapříčiněna i tím, že studenti kvůli studiu na VŠ často ERN opouští. Někteří absolventi zůstávají i po ukončení studia v místě své vysoké školy. Pozitivním faktem však je, že se na území Euroregionu Nisa nachází v současnosti šest vysokých škol¹⁴⁶ a započal také trend, že velké univerzity otvírají v menších městech své pobočky. Tyto skutečnosti by mohly přispět k nárůstu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva v ERN. Podle výběrového šetření pracovních sil v roce 2011 dosáhl v české části ERN podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva 12,0 %, v polské části 12,2 % a v německé

---

¹⁴⁴ *Strategie 2014-2020*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2014.

¹⁴⁵ *Eurex: klíčové slovo Euroregionu Nisa*. Liberec; Zittau; Jelenia Góra: Euroregion Nisa-Neisse-Nysa, 2012.

¹⁴⁶ Vysoké školy na území ERN jsou: Technická univerzita v Liberci, Hochschule Zittau/Görlitz, Internationales Hochschulinstitut Zittau, Uniwersytet ekonomiczny we Wrocławiu Wydział Gospo (Wydział Ekonomii Zarządzania i Turystyki), Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze, Politechnika Wrocławska Zamiejscowy Ośrodek Dydakt.

Viz O nás. In: *Akademické koordinační středisko v Euroregionu Nisa (ACC)* [online]. [cit. 2016-04-15].

Dostupné z: <http://acc-ern.tul.cz/>

24,6 %.¹⁴⁷ Už jedním z prvních úkolů memoranda zakládací konference ERN bylo vytvoření společné univerzity, což se podařilo splnit založením Mezinárodního vysokoškolského institutu IHI v Zittau (Internationales Hochschulinstitut Zittau), který mohou navštěvovat studenti všech tří částí Euroregionu. V roce 2001 byl založen unikátní projekt Univerzita Nisa, což je akademická síť tvořená třemi spolupracujícími univerzitami, kde studenti bakalářského studia studují jeden rok na univerzitě v Liberci, druhý rok v Jelenia Góra a další rok v Görlitz. Přeshraniční spolupráce funguje i na nižších úrovních školství. Vysoké školy jsou zde zmíněny, protože jde o nejvyšší článek vzdělávacího systému, který se významně spolupodílí na utváření vědeckého, kulturního a ekonomického potenciálu regionu.¹⁴⁸

V oblasti kultury jsou již řadu let ze strany ERN organizována výměnná divadelní představení, výstavy, hudební pořady, festivaly, umělecké soutěže, různé vystoupení souborů a skupin.¹⁴⁹

Přeshraniční spolupráce funguje i mezi historiky, kteří na mezinárodních sympoziích usilují o zpracování dějin tohoto území. Každé symposium je věnováno specifickému dějinnému vývoji Euroregionu, dle možností ve vazbě na historická výročí. Do dnešní doby bylo uskutečněno celkem deset mezinárodních konferencí, které byly zveřejněny formou sborníků. Tématy byly např.: Osídlení oblasti ERN od středověku do konce 18. století, Vývoj obchodních cest a komunikací v oblasti ERN nebo Vědecké symposium 650 let Hornolužického svazku Šestiměstí.¹⁵⁰

„Člověkem devastovaná příroda se umí bránit a usiluje o regeneraci, kdežto hynoucí památky „umírají“ navždy. A když „umírají“ památky, nenávratně mizí také část kulturní identity regionu.“¹⁵¹ Tímto poetickým vyjádřením začíná kapitola Památky v publikace 1991-2001. Jedním ze stěžejních zájmů Euroregionu je ochrana památek. Společným prvkem všech částí ERN je lidová dřevěná architektura - podstávkové domy,

---

¹⁴⁷ *Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014-2020*. Jelenia Góra: Wydawnictwo-Poligrafia AD REM, 2013. ISBN 978-83-64313-02-8.

¹⁴⁸ *1991-2010*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2010.

¹⁴⁹ Tamtéž

¹⁵⁰ *Eurex: klíčové slovo Euroregionu Nisa*. Liberec; Zittau; Jelenia Góra: Euroregion Nisa-Neisse-Nysa, 2012.

¹⁵¹ *1991-2010*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2010.

kterých se v rámci Euroregionu nachází zhruba 19 000.¹⁵² Posun v rámci ochrany památek zaručují pravidelná setkání pracovní skupiny Ochrana památek, která se pokaždé schází v jiném historickém objektu.¹⁵³

V následujících odstavcích budou zmíněny nejvýznamnější úspěchy ERN v oblasti kultury a vzdělávání. Již v roce 1991 bylo založeno Středisko pro koordinaci výzkumu na vysokých školách v Euroregionu Nisa (později přejmenováno na Akademické středisko pro koordinaci), které sdružuje odborné sekce vysokých škol v ERN. O dva roky později byl založen v Zittau Mezinárodní institut. V roce 2002 zaznamenalo velký úspěch zřízení přeshraniční vzdělávací sítě PONTES, která zajišťuje nejrozličnější vzdělávací obory na vysokých školách v ERN. Od roku 2005 funguje Školský informační portál Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, který nabízí různé vzdělávací systémy, přeshraniční akce a je zde i uveřejněna databáze škol. V rámci ERN je pro děti a mládež pořádána olympiáda Euregio, i zimní olympiáda. Od roku 1991 se koná na území Trojzemí Eurotriathlon ERN, později byla uspořádána i běžecká liga či hromadné turistické pochody.

V oblasti kultury byl v roce 1993 založen mládežnický symfonický orchestr Europera-Jugendorchester za účasti hudebních škol z Görlitz, Jelenia Góra, Liberce a Jablonce nad Nisou. Zajímavé je také organizování Festivalu dětských a mládežnických filmů, které ERN pořádá.

V rámci ochrany památek stojí v popředí podstávkové domy, v roce 2003 se konal seminář s názvem Krajina podstávkových domů a jeho součástí byla stejnojmenná výstava, která se později prezentovala v Berlíně, Praze, Bruselu a Varšavě. Pravidelně v rámci ERN probíhá Den otevřených dveří podstávkových domů. V roce 2008 byla uskutečněna soutěž Podstávkových domů, kde se hodnotila vzorná sanace domu. V roce 2008 byl navržen projekt Rekonstrukce městských a zámeckých zahrad.

---

¹⁵² Podstávkové domy se začaly objevovat pod vlivem soužití německého a slovanského lidu v 11. - 13. století. Na území ERN došlo ke spojení slovanské roubené a německé hrázděné konstrukce při výstavbě domů. Takto byly stavěny domy rychleji s menší spotřebou dřeva.

Viz Podstávkové domy, krajinou podstávkových domů. In: *Višňová-oficiální stránka obce* [online]. [cit. 2016-07-05]. Dostupné z: <http://www.ob-vis.net/podstavkove-domy-krajinou-podstavkovych-domu/d-1012>

¹⁵³ *Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014-2020*. Jelenia Góra: Wydawnictwo-Poligrafia AD REM, 2013. ISBN 978-83-64313-02-8.

Eurex: klíčové slovo Euroregionu Nisa. Liberec; Zittau; Jelenia Góra: Euroregion Nisa-Neisse-Nysa, 2012.

V rámci Euroregionu funguje také přeshraniční spolupráce mezi knihovnami. V oblasti knihovnictví se počítá k největším úspěchům otevření liberecké vědecké knihovny v roce 2000, která byla vystavěna z finančních prostředků z programu Phare. Od roku 2001 se vyhlašuje cena Knihovna roku Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. V roce 2006 byl vydán sborník prací autorů žijících v ERN, zabývající se historií, kulturou a jinými zajímavostmi území ERN. O rok později byl zrealizován projekt Knihovna překračuje hranice, v rámci kterého spolupracuje Muzeum Karkonoskie Jelenia Góra a Krajská vědecká knihovna v Liberci.¹⁵⁴

V prioritních strategiích na programové období 2014-2020 si stanovuje ERN v oblasti kultury tři hlavní cíle: 1. Zpřístupnění kulturního dědictví Euroregionu veřejnosti a vytváření společné identity, 2. Zachování památkové krajiny a práce veřejnosti a 3. Prohloubení spolupráce knihoven. Pro 1. a 2. bod plánuje ERN realizovat odborné semináře, konference, školení, pro veřejnost společné výstavy, kulturní akce. Bod tři má být naplněn organizací kulturní a vzdělávací nabídky pro veřejnost (soutěže, výstavy), ale i digitalizací literatury.

V oblasti vzdělávání a vědy si stanovuje ERN 4 specifické cíle, kterými jsou: 1. Inicivace společných vzdělávacích aktivit (včetně euroregionálního jazykového a interkulturního vzdělávání), 2. Podpora spolupráce výchovných a vzdělávacích institucí, 3. Zvýšení povědomí o sousedních zemích, 4. Lepší poznání a pochopení společné historie. K naplnění těchto cílů má napomoci podpora stávajících vzdělávacích nabídek, programů, výměna zkušeností mezi pedagogickými pracovníky, studijní cesty a pobyty, populárně-vědecké akce pro děti, vydávání publikací na podporu výuky dějepisu.¹⁵⁵

4.7.7 Rovnost šancí a statistika

Nejmladší skupinou Eurex je skupina Rovnost šancí, která monitoruje rovný přístup k občanům z hlediska rasy, národnosti, pohlaví, sexuální orientace či zdravotního handicapu. Na podporu rovnosti šancí všem vznikají v rámci ERN nové projekty. V této oblasti byl například zrealizovaný třístranný projekt s názvem Rovné příležitosti mužů a

¹⁵⁴ *Fakta a vize, fakty i vizje, fakten und visionen 1991 - 2010*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011.

¹⁵⁵ *Strategie 2014-2020*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2014.

žen v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa: Zabraňovat odstěhování, podporovat přistěhování. Další projekt se nazývá Setkávání v obci Gromadka, jeho cílem byla podpora lidí s handicapem při hledání práce. Girlsday je projekt, podporující získávání dívek pro studia technických oborů. Organizováním Mezinárodního dne seniorů se snaží ERN ukázat cestu k prožití aktivního stáří.¹⁵⁶

V rámci ERN funguje i spolupráce mezi jednotlivými statistickými úřady, které se společně snaží o poskytování věrohodných a srovnatelných statistických informací o ERN, což umožňuje i srovnání s ostatními euroregiony. Z těchto dat částečně vychází i tato diplomová práce. Například pro porovnání z hlediska geografického či sociálního postavení v rámci Rovnosti šancí lze použít statistickou publikaci Ženy a muži v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa.¹⁵⁷

4.7.8 Podpora přeshraniční spolupráce

„Přeshraniční spolupráce se ve většině případů nerozvíjí automaticky a jednoduše a je potřeba ji systematicky podporovat.“¹⁵⁸ Tato podpora je především realizována prostřednictvím Fondu malých projektů. V cíli Inicie a podpora konkrétních nových projektů se bude ERN pokračovat ve správě Fondu malých projektů, iniciovat projektové záměry. Euroregion dle svých nových strategií bude i nadále organizovat informační kampaně, informační akce a školení pro žadatele. Nadále plánuje ERN asistovat při přípravě projektů, spolurozhodovat o projektech a chce se zapojit do přípravy a realizace programů přeshraniční spolupráce.¹⁵⁹

---

¹⁵⁶ *Fakta a vize, fakty i vizje, fakten und visionen 1991 - 2010*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011.

¹⁵⁷ *1991-2010*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2010.

¹⁵⁸ *Strategie 2014-2020*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2014.

¹⁵⁹ Tamtéž.

5 Fond malých projektů

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa je správcem Fondu malých projektů (FMP), konkrétně Fondu mikroprojektů ČR-Polsko, Fondu malých projektů ČR-Sasko, Společného fondu malých projektů Sasko-Polsko. Euroregion získává do tohoto fondu finance díky vlastní úspěšné realizaci, tzv. velkého projektu v rámci operačních programů, spadajícího pod Evropský fond pro regionální rozvoj, který je dotovaný z Evropské unie. Hlavním rozdílem mezi velkým a malým projektem je tedy rozsah financí, kdy celková částka v rámci malého projektu by neměla přesahovat 30 000 EUR, zatímco u velkých projektů se pohybuje cílová částka za realizaci v milionech EUR. Správcem financí v ČR je na tzv. velké projekty Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a jím zřízené Centrum pro regionální rozvoj České republiky. Rozdílné je i zaměření, kdy malé projekty se soustředí především na oblast rozvoje mezilidských přeshraničních vztahů, společenských, osvětových a kulturních akcí.¹⁶⁰

Hlavním cílem tohoto fondu je napomáhat přímo přeshraniční spolupráci, především zintenzivnění spolupráce ve všech oblastech společenského života. Dotační prostředky, které mohou žadatelé z fondu získat, by měly podpořit hlavně setkávání sousedních obyvatel, tzv. people-to-people projekty. Ve zveřejněné dotační filozofii je uváděn záměr: „Projektové aktivity mají vést k zintenzivnění přeshraniční informace, komunikace a spolupráce mezi občany, občanskými sdruženími, úřady a dalšími neziskovými subjekty ve společném programovém území a mají posílit identifikaci obyvatelstva s regionem, ve kterém žijí.“¹⁶¹

Základní charakteristikou malého projektu realizovaného v rámci tohoto fondu je přeshraniční rozměr. Tím je míněno, že minimálně dva vhodní žadatele z opačných stran hranic společně naplánují projekt a zrealizují ho za využití společného personálu. Nezbytný je vedle přeshraniční spolupráce i přeshraniční dopad projektu. I když projekt je realizován na území mimo ERN, musí mít vždy dopad na podporované území. Objem

---

¹⁶⁰ *Kompendium: přeshraniční spolupráce 2007-2013*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2013.

¹⁶¹ Informační brožura k Fondu malých projektů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=303>

financí investovaných mimo dotační oblast však nesmí přesáhnout 20 % z celkové částky nákladů na projekt. Mezi vhodné žadatele patří: kraj, obce, města, svazy obcí, zájmové sdružení právnických osob, veřejné výzkumné instituce, veřejná nezisková ústavní zdravotnická zařízení, hospodářské a profesní svazy a komory, neziskové organizace jako obecně prospěšné společnosti, spolky, svazy, kluby, sdružení, ústavy, nadace, nadační fondy, církve, evidované církevní právnické osoby, soukromé, veřejné a státní vysoké školy a evropská seskupení pro územní spolupráci. Mezi nevhodné žadatele ERN řadí: fyzické osoby, podnikatelské subjekty (s výjimkou těch, které jsou ve vlastnictví obce nebo kraje) a politické strany. Žadatelé musí být členy Euroregionu Nisa.¹⁶²

K základním pravidlům malých projektů patří také skutečnost, že dotace z EU mohou pokrýt pouze 85 % procent realizovaného projektu a 15 % z celkové částky musí financovat český nebo německý žadatel. Polský žadatel platí z celkové částky jen 5 %, neboť na polské části ERN je možné 10 % ještě dotovat ze státního rozpočtu. Nezbytné je však u každé části Euroregionu 100 % předfinancování celého projektu. Refundace probíhá vždy až po úspěšném dokončení projektu. Etapové platby ani zálohy nejsou možné. Projekt může trvat maximálně 12 měsíců.¹⁶³

5.1 Česko-saský program

Přeshraniční spolupráce mezi českou a saskou částí ERN se řadí pod operační program nazvaný Program spolupráce Svobodný stát Sasko - Česká republika 2014-2020 (SN-CZ 2020), navazuje tak na úspěšnou česko-německou spolupráci v předchozích dotačních obdobích v rámci programů Phare CBC, Interreg IIIA a Cíl 3.

---

¹⁶² Informační brožura k Fondu malých projektů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=303>

¹⁶³ Zpracováno na základě věnovaných prezentací s názvem *Program přeshraniční spolupráce Interreg V-A 2014-2020 a Fond mikroprojektů ČR-Polsko 2014-2020, Fond malých projektů ČR-Sasko 2014-2020* od vedoucí FMP Evy Hájkové.

Společný realizační dokument Fondu malých projektů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=303>

Tab. I. Přehled česko-saské spolupráce

Dotační období	Operační program	Částka pro FMP ČR-Sasko
1994-2001	Phare CBC¹⁶⁴	-
2004-2006	Interreg IIIA	380 tis. €
2007-2013	SN-CZ Ziel 3/Cíl 3	1, 47 mil. €
2014-2020	SN-CZ 2020	1, 23 mil. €

Zdroj: Vlastní zpracování

Na obrázku 9. je vyznačena celá dotační oblast současného programu SN-CZ. Programové území je na německé straně vymezeno duryšskými zemskými okresy Greiz a Saale-Orla, ze saské oblasti se sem řadí Vogtlandkreis, Zwickau, Erzgebirgskreis, Mittelsachsen, Sächsische Schweiz-Osterzgebirge, Bautzen, Görlitz, Dresden, Chemnitz. V rámci ČR je dotační oblast definována třemi kraji, kterými jsou Karlovarský, Ústecký a Liberecký kraj.

Řízením programu je, stejně jako u předchozího česko-saských programů, pověřeno Saské státní ministerstvo životního prostředí a zemědělství (tzv. Řídící orgán). Na české straně je partnerem Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (Národní orgán). Pro celé současné dotační období disponuje program spolupráce SN-CZ celkem 186 mil. EUR, z nichž 157,9 mil. EUR pochází z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF).¹⁶⁵ Na přeshraniční spolupráci mezi českou a německou částí ERN do Fondu malých projektů bylo alokováno

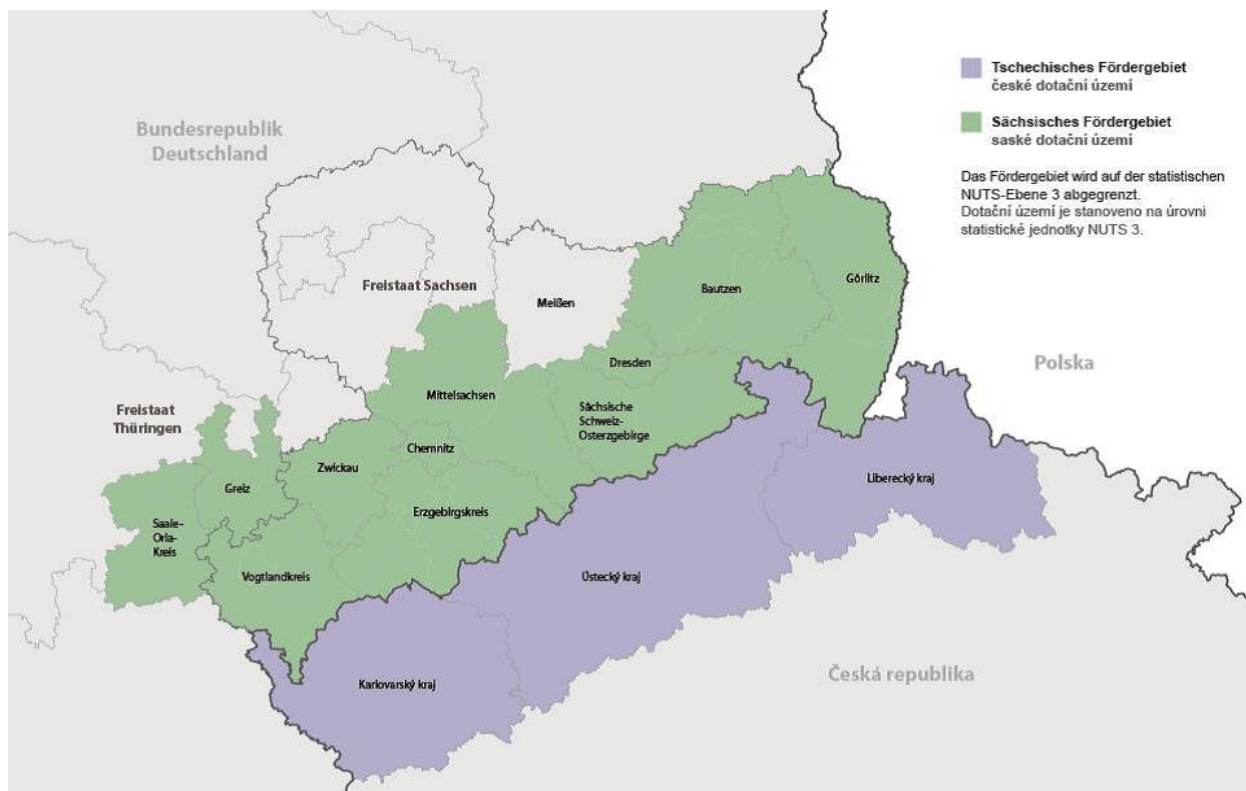
¹⁶⁴ Počátek přeshraniční spolupráce České republiky a Svobodného státu Sasko v podobě samostatného operačního programu se datuje vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004. Phare CBC byl podpůrný program pro ČR a její přeshraniční spolupráci. Z těchto důvodů je těžko dohledatelná částka určena přímo na Společný fond malých projektů ERN, jak se v té době Fond malých projektů nazýval.

Viz Strukturální a investiční fondy: Program spolupráce Svobodný stát Sasko – Česká republika 2014–2020. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-Sasko-%E2%80%93-CR>

¹⁶⁵ Strukturální a investiční fondy: Program spolupráce Svobodný stát Sasko – Česká republika 2014–2020. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-Sasko-%E2%80%93-CR>

1,23 mil. EUR. To je ve srovnání s předchozím dotačním obdobím přibližně o 244 tis. EUR méně.

Obr. 9. Vymezené dotační území v rámci programu spolupráce Svobodný stát Sasko - Česká republika 2014-2020

Zdroj: Informační brožura k Fondu malých projektů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=303>

Český žadatel může předložit projekt s celkovými uznatelnými náklady, které se pohybují mezi 1 500 až 30 000 EUR, u německého žadatele je platné rozmezí od 3 000 do 30 000 EUR.¹⁶⁶ Po vyúčtování bude proplacena zpětná dotace ve výši 85 % z celkové částky, maximálně však 15 000 EUR. Zaměření projektu musí naplňovat stanovenou prioritní osu, která se nazývá v rámci česko-saské spolupráce PO4-Posilování institucionální kapacity orgánů veřejné správy a zúčastněných subjektů a účinné veřejné

¹⁶⁶ Malý projekt musí být vždy založen na přeshraniční spolupráci, žádost o projekt však podává vždy jen jedna strana a to v dvojjazyčném vyhotovení.

Zpracováno na základě rozhovoru s projektovým manažerem Nového Boru Lukášem Janků.

správy.¹⁶⁷ Tato osa stanovuje, že projekty nesmí být investiční. Může se jednat pouze o tzv. měkké projekty typu setkávání a spolupráce institucí a různých skupin lidí, s cílem posílit integraci v pohraničí. Může se jednat o kulturní, sportovní, vzdělávací, společenské a jiné aktivity se záměrem vzájemného poznání a porozumění komunit z obou stran hranic. Obsahem podpory je pořádání seminářů, konferencí a informačních akcí, dále i organizace a realizace setkávání, výměny zkušeností, kulturních a sportovních akcí, také výměny skupin dětí a mládeže. Z FMP lze podpořit projekty v oblasti práce s veřejností a propagace programového území, vytváření vícejazyčných publikací a informačních materiálů. Obsahem podpory může být i zpracování analýz pro přípravu velkých projektů v rámci programu spolupráce. Podpora zahrnuje i vývoj informačních a komunikačních systémů pro společné pohraničí. Z fondu nemohou být proplaceny jednojazyčné publikace, čistě jazykové kurzy, ani stranicko-politické aktivity.

Novinkou v SN-CZ 2020 oproti předchozímu dotačnímu období je, že společný projekt nemusí být oběma partnery společně financován. Nově se také zrušilo tzv. lead partnerství, což znamenalo, že jedna strana projekt musela vést. Podle projektového manažera města Nový Bor Lukáše Janků jde spíše jen o zrušení tohoto formálního názvu, stále totiž zůstává jedna strana vždy tím hlavním a za projekt zodpovědným žadatelem. Což stojí i v brožuře Ministerstva pro místní rozvoj ČR, že jeden partner má organizační, obsahovou a finanční zodpovědnost za celý projekt. V předchozím dotačním období mohly být malé projekty česko-saské i investičního rázu. V současné době nesmí obsahovat žádné investiční položky. Změnila se i cílová maximální částka, kterou ERN vyplácí. Z 22 500

---

¹⁶⁷ V rámci Programu spolupráce Svobodný stát Sasko – Česká republika 2014–2020 je stanoveno celkem 5 prioritních os, kterými jsou: 1. Podpora přizpůsobení se změně klimatu, předcházení rizikům a řízení rizik; 2. Zachování a ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů; 3. Investice do vzdělávání, odborné přípravy a odborného výcviku k získávání dovedností a do celoživotního učení; 4. Posilování institucionální kapacity orgánů veřejné správy a zúčastněných subjektů a účinné veřejné správy; 5. Technická pomoc. Malé projekty podávané v rámci ERN musí odpovídat pouze PO4.

Viz Strukturální a investiční fondy: Program spolupráce Svobodný stát Sasko – Česká republika 2014–2020. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-Sasko-%E2%80%93-CR>

EUR byl nově ustanoven strop na 15 000 EUR. Nové je také to, že v rámci FMP se bude dát zpracovat analýza či studie pouze tehdy, povede-li k podání tzv. velkého projektu.¹⁶⁸

I přesto, že se mluví o dotačním období 2014-2020, FMP v rámci česko-saské spolupráce trvá od 20. 8. 2015 do 31. 12. 2022, datum ukončení bylo posunuto z důvodu pozdějšího začátku.¹⁶⁹

5.2 Česko-polský program

Přeshraniční spolupráce mezi českou a polskou částí Euroregionu Nisa se řadí pod operační program Interreg V-A Česká republika – Polská republika, který navazuje na velmi úspěšný Program přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika 2007-2013 v rámci cíle 3 (CZ-PL Cíl 3/Cel 3). Prvním operačním programem určeným přímo pro česko-polskou spolupráci byl Interreg IIIA, do kterého se zapojila Česká republika až po vstupu do Evropské unie.¹⁷⁰

---

¹⁶⁸ Zdrojem byly materiály (brožura *Program na podporu přeshraniční spolupráce Česká republika-Svobodný stát Sasko 2014-2020, Společný fond malých projektů*; brožura *Program spolupráce Česká republika-Svobodný stát Sasko 2014-2020, Postup administrace*; prezentace *Fond malých projektů*- vše od Evy Hájkové) získané na školení o FMP 20. února 2015 v Novém Boru a při následném společném rozhovoru s vedoucí FMP ERN.

¹⁶⁹ Prezentace *Fond malých projektů v Euroregionu Nisa* od Evy Hájkové

¹⁷⁰ Evropské strukturální a investiční fondy: Interreg V-A Česká republika – Polsko. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-CR-%E2%80%93-Polsko>

Tab. II. Přehled česko-polské spolupráce

Dotační období	Operační program	Částka pro FMP ČR-Polsko
1994-2001	Phare CBC¹⁷¹	-
2004-2006	Interreg IIIA	353 tis. €
2007-2013	CZ-PL Cíl3/Cel3	2, 54 mil. €
2014-2020	Interreg V-A	2, 17 mil. €

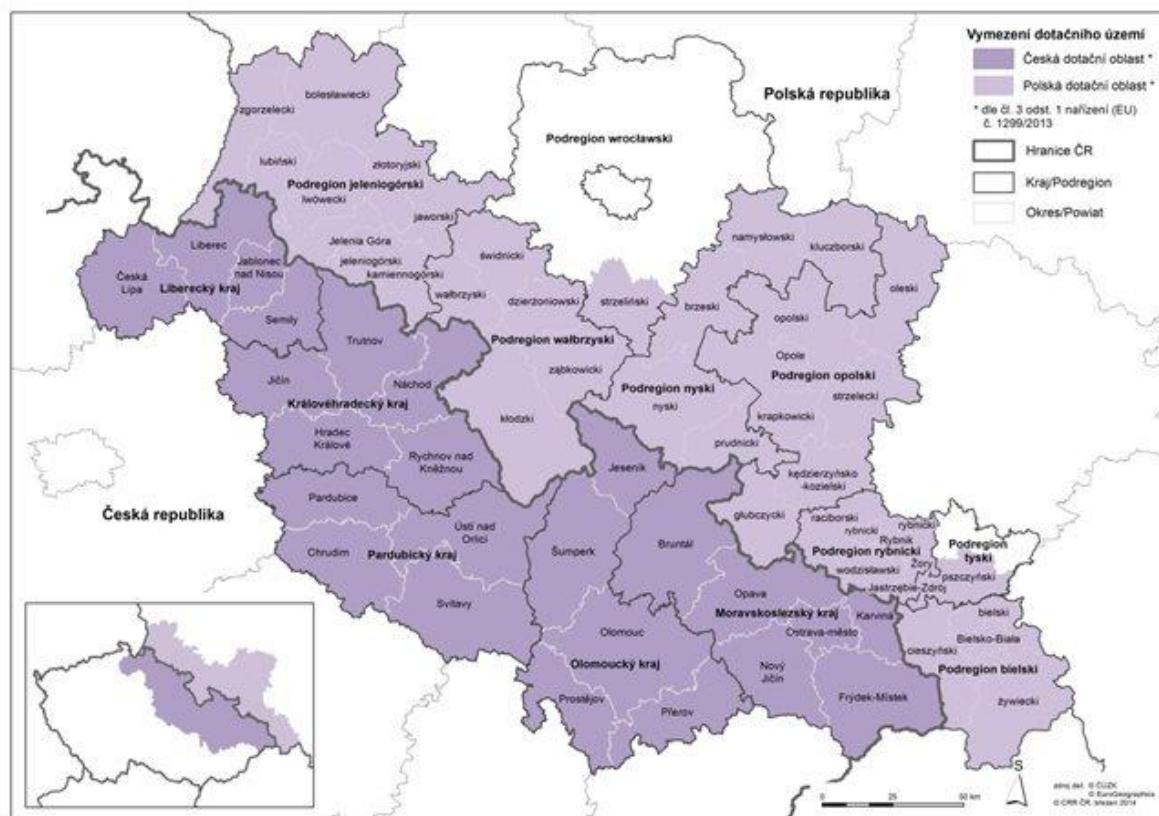
Zdroj: Vlastní zpracování

Na obrázku 10. je zobrazena dotační oblast programu Interreg V-A Česká republika – Polská republika. Na české části je do dotačního území zapojeno pět krajů, které leží u polské hranice, jsou jimi: Liberecký kraj, Královehradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj, Moravskoslezský kraj. Z programu Interreg V-A mohou z polské republiky čerpat dotace okres Jelenia Góra, Wałbrzych, Nysa (Nyski), Opolski, Rybnik, Biłsko-Bělá a část okresu Vratislav a Tyski.

¹⁷¹ Počátek přeshraniční spolupráce České republiky a Polska v podobě samostatného operačního programu se datuje vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004, Phare CBC byl podpůrný program pro ČR a její přeshraniční spolupráci. Z těchto důvodů je těžko dohledatelná částka určena přímo na Společný fond malých projektů ERN, jak se v té době Fond malých projektů nazýval.

Viz Strukturální a investiční fondy: Program spolupráce Svobodný stát Sasko – Česká republika 2014–2020. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-Sasko-%E2%80%93-CR>

Obr. 10. Vymezené dotační území v rámci programu Interreg V-A Česká republika – Polská republika 2014-2020

Zdroj: Evropské strukturální a investiční fondy: Interreg V-A Česká republika – Polsko. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-CR-%E2%80%93-Polsko>

Program česko-polské spolupráce je pro období 2014–2020 pod vedením Ministerstva pro místní rozvoj ČR, které zde plní tedy roli Řídícího orgánu. Národním orgánem je v rámci tohoto programu Ministerstvo regionálního rozvoje a infrastruktury Polské republiky. Finanční alokace na Interreg V-A Česká republika - Polsko je 226, 2 mil. EUR na celé období, což je o cca 40 mil. EUR více než alokovaná částka na sasko-českou spolupráci. Větší částka je i určena na samotnou přeshraniční spolupráci mezi českou a polskou částí ERN, kde bylo uvolněno 2,17 mil. EUR. To je přibližně o 940 tis. EUR více než ve FMP česko-saském. V dotačním období 2007-2013 bylo v rámci operačního

programu CZ-PL Cíl3/Cel3 do česko-polského FMP alokováno ještě o přibližně 370 tis. EUR více.¹⁷²

Tyto uvolněné finance může využít žadatel díky úspěšně sestavenému projektu, který musí odpovídat jedné ze dvou vybraných prioritních os.¹⁷³ Jsou jimi PO2, kam patří zachování a obnova hmotného a nehmotného kulturního dědictví a přírodních atraktivit, zlepšení jejich dostupnosti a marketingová opatření pro zvýšení návštěvnosti daného příhraničního regionu. Druhou prioritní osou je PO4, kam se řadí tzv. měkké projekty typu setkávání a spolupráce institucí a různých skupin lidí s cílem posílit integraci v pohraničí. Rozdílem mezi prioritními osami je skutečnost, že v rámci PO2 mohou být realizovány malé projekty, které jsou investičního charakteru, což v rámci PO4 není možné. Rozdílné je i financování, kdy na prioritní osu 2 je v rámci česko-saské spolupráce z evropských dotací přiděleno skoro 69 mil. EUR, zatímco pro prioritní osu 4 disponuje Ministerstvo pro místní rozvoj ČR částkou 36 mil. EUR. V rámci Euroregionu Nisa je alokováno na PO2 867 tis. EUR a na PO4 1, 30 mil. EUR.

Rozdílné jsou i výše dotací, které může žadatel na projekt maximálně obdržet. V rámci PO2 jsou stanovena pravidla, že výše celkových nákladů u projektu nesmí překročit částku 60 000 EUR, kdy dotace se pohybují od 2 000 do 30 000 EUR. V rámci tohoto cíle lze využít projekt i investičně, kdy povolené stavební práce vždy musí respektovat zaměření na kulturní dědictví a přírodní atraktivitu. Malý projekt v rámci PO2 tedy není určen na běžné aktivity v obcích jako je například oprava kanalizace, veřejného osvětlení či oprava školních hřišť. Díky zaměření projektu je možné prodloužit realizaci projektu z 12 měsíců výjimečně na 18.

---

¹⁷² Evropské strukturální a investiční fondy: Interreg V-A Česká republika – Polsko. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-CR-%E2%80%93-Polsko>

Prezentace *Fond malých projektů* od Evy Hájkové

¹⁷³ V rámci celého operačního programu Interreg V-A ČR-PR figuruje celkem 5 prioritních os. Jsou jimi: PO1 Společné řízení rizik, PO2 Rozvoj potenciálu přírodních a kulturních zdrojů pro podporu zaměstnanosti, PO3 Vzdělávání a kvalifikace, PO4 Spolupráce institucí a komunit, PO5 Technická pomoc. Pro Fond mikroprojektů ČR-PR byly ustanoveny PO2 a PO4.

Viz Evropské strukturální a investiční fondy: Interreg V-A Česká republika – Polsko. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-CR-%E2%80%93-Polsko>

Odlišné podmínky jsou pro projekty v rámci PO4, kde se dotace z EU pohybují od 2 000 do 20 000 EUR a celkové náklady nesmí být vyšší než 40 000 EUR. V této prioritní ose nejsou povoleny investiční projekty, jedná se pouze o tzv. měkké projekty, dříve také nazývané people-to-people. U této prioritní osy musí projekt trvat bez výjimky maximálně 12 měsíců.¹⁷⁴

Tab. III. Rozdíly mezi prioritními osami

Fond mikroprojektů ČR-Polsko 2 prioritní osy	
PO2	PO4
Zaměření: zachování a obnova hmotného a nehmotného kulturního dědictví a přírodních atraktivit , zlepšení jejich dostupnosti a marketingová opatření pro zvýšení návštěvnosti daného příhraničního regionu, studie	Zaměření: „měkké projekty“ typu setkávání a spolupráce institucí a různých skupin lidí s cílem posílit integraci v pohraničí
Investiční	Neinvestiční
Alokace: 866 694 €	Alokace: 1 226 139 €
Dotace: 2 000 - 30 000 €	Dotace: 2 000 – 20 000 €
Náklady: max. 60 000 €	Náklady: max. 40 000 €
Doba trvání: 12 měsíců	Doba trvání: 12 měsíců, výjimečně 18

Zdroj: Vlastní zpracování

Novinkou je v současném dotačním období 2014-2020 zavedení dvou odlišných tematických cílů v rámci prioritních os. Žadatel si musí zvolit tematický cíl sám podle obsahu svého projektu. U sasko-české spolupráce se oproti předchozímu programovému

¹⁷⁴ Prezentace *Program přeshraniční spolupráce Interreg V-A 2014-2020* od Evy Hájkové

Prezentace *Fond malých projektů* od Evy Hájkové

Příručka pro Správce Fondu mikroprojektů pro program přeshraniční spolupráce Interreg V-A Česká republika-Polsko od Evy Hájkové

období zrušil princip lead partnerství, ale v rámci česko-polské přeshraniční spolupráce se naproti tomu zavádí. Díky zorganizování společného projektu s lead partnerem je možné získat dvojnásobné dotace, neboť žádost může obsahovat dva rozpočty, povinná je však společná příprava, realizace, personál i financování projektu. U ostatních malých projektů není společné financování podmínkou. Lead partnerství není však povinností, ale pouze možností. Velkou novinkou je, že vše od podání žádosti probíhá v elektronickém systému IS 2014+, který podle slov Evy Hájkové vykazuje velkou chybovost a způsobuje komplikaci při žádání o malý projekt. Především z důvodu tolika novinek je konzultace na ERN před podáním žádosti nutností.¹⁷⁵

Česko-polský FMP byl spuštěn ještě později než FMP česko-saský. První vlna žádostí byla evidována do 26. 04. 2016 a první Řídící výbor v tomto dotačním období zasedl až 1. 7. 2016. Z toho důvodu je uskutečnění mikroprojektu reálné až do konce roku 2023.¹⁷⁶

5.3 Postup při žádání o malý projekt

Tato část diplomové práce bude zpracována na základě uveřejněných podkladů na oficiálních stránkách ERN a díky rozhovoru s projektovým manažerem Nového Boru Lukášem Janků. Protože se pan Janků specializuje hlavně na česko-saskou spolupráci a také z důvodu velkého počtu změn při podávání česko-polského projektu, o který se musí žádat nově především plně elektronicky v rámci programu IS 2014+, bude tato pasáž pojednávat o postupu při podávání malého projektu v rámci česko-saské spolupráce. Jednotlivé zmíněné formuláře nejsou součástí příloh z důvodů jejich velkých rozměrů. Často se jedná o rozměrné tabulky v MS Excel nebo se jedná o formuláře generované online po registraci žadatele.

Na počátku každého malého projektu musí stát dva přeshraniční partneři. S vyhledáváním vhodného partnera pomáhá i samotný Euroregion. Pokud chceme projekt

---

¹⁷⁵ Prezentace *Fond malých projektů* od Evy Hájkové

Prezentace *Program přeshraniční spolupráce Interreg V-A 2014-2020* od Evy Hájkové

¹⁷⁶ Prezentace *Fond mikroprojektů ČR-Polsko 2014-2020, Fond malých projektů ČR-Sasko 2014-2020* od Evy Hájkové

realizovat již s ověřeným partnerem, můžeme oslovit některý ze subjektů z uveřejněných seznamů schválených projektů, či vybrat partnera z publikovaných kompendií úspěšných projektů z předchozích dotačních období. Vhodní příjemci jsou již uvedeni výše, v rámci úvodní kapitoly 5 Fond malých projektů.

Euroregion Nisa poskytuje potenciálnímu realizátorovi před podáním žádosti konzultace ke specifickým náležitostem programu a k odborné způsobilosti jeho koncepce malého projektu. Před podáním žádosti je nutná společná příprava projektu, kde si musí přeshraniční partneři vymezit předmět a obsah malého projektu. Nutné je sestavit rozpočet i časový sled projektu.

Žádost se podává online na stránce Euroregionu (<http://neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=94&L=1>) a zároveň v tištěné podobě na adrese Euroregionu Nisa, Třída 1. Máje 858/26 CZ - 460 01 Liberec. Žádost může být podána kdykoliv v průběhu dotačního období. Na oficiálních stránkách ERN jsou zveřejněny termíny, kdy zasedá Řídící výbor, který o projektu rozhoduje. K každému datu jsou stanoveny uzávěrky. Řídící výbor se schází většinou čtyřikrát ročně, u česko-polské přeshraniční spolupráce pouze třikrát.

Žádost musí být podána v dvojjazyčném provedení s podpisy všech partnerů, datem a se všemi ustanovenými přílohami. Překlad do německého jazyka všech textů musí odpovídat českému textu, neboť projekt je posuzován jak českými, tak německými hodnotiteli. Z těchto důvodů jsou náklady na překladatele uznatelné. Mezi povinné přílohy k žádosti patří: „1) Podrobný rozpočet automaticky vygenerovaný z projektové žádosti, 2) Stanovy (statut) - oba partneři, 3) Výpis z registru ekonomických subjektů - oba partneři, 4) Doložení jednatelského oprávnění (statutární orgán) - oba partneři, 5) Udělení souhlasu se zpracováním dat - za každého z partnerů zvlášť, 6) Podrobný položkový rozpočet - odevzdat elektronicky i v tištěné podobě - pouze čeští žadatelé, 7) Čestné prohlášení projektu (formulář) - pouze čeští žadatelé“.¹⁷⁷

---

¹⁷⁷ Fond malých projektů v rámci programu přeshraniční spolupráce: 2014 -2020 mezi svobodným státem Sasko a Českou republikou. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=294>

Po odevzdání žádosti proběhne ze strany ERN kontrola, zda jsou splněny formální náležitosti. Je-li výsledek této kontroly pozitivní, putuje žádost k odbornému posouzení. Pokud jsou v rámci kontroly shledána nějaké nedostatky, je žadatel vyzván k provedení úprav ve stanovené lhůtě.

Odbornou kontrolu provádí příslušní pracovníci sekretariátu FMP. Kritéria hodnocené stanovuje však Společný realizační dokument k operačnímu programu. Mezi hlavní patří zhodnotit, zda malý projekt přispívá ke zlepšení identifikace obyvatel se společným životním prostorem, resp. k lepší přeshraniční informovanosti, komunikaci a kooperaci mezi obyvateli, sdruženími a orgány veřejné správy ve společném programovém území. Dalším kritériem je, zda je zajištěna realizace malého projektu (popis aktivit/opatření pro dosažení cílů projektu). Hodnotí se, i zda jsou výdaje naplánovány hospodárně a zda je zajištěno celkové financování.¹⁷⁸

Po schválení odborné stránky putuje malý projekt před Řídící výbor ERN. Řídící výbor se pokaždé při posuzování česko-německých projektů skládá jak z českých, tak německých členů. Na české straně je členem vždy jednatel české části Euroregionu, dále nominuje krajský úřad svého zástupce, členem je i zástupce neziskové organizace a dva starostové z dotované oblasti. Řídící výbor hodnotí přeshraniční rozměr navrhovaného projektu. Pro toto hodnocení jsou opět ve Společném realizačním dokumentu FMP ustanovena kritéria. Posuzuje se: „Do jaké míry přispívá malý projekt k trvalému zlepšení výchozí situace, resp. k pokrytí potřeby? Do jaké míry se projektoví partneři podílejí na přípravě/plánování malého projektu? Do jaké míry se projektoví partneři podílejí na realizaci malého projektu? V jaké míře působí v projektu společný personál? Do jaké míry přispívá projekt k vytváření a/nebo k upevňování přeshraničních kooperací? Do jaké míry budou v rámci projektu realizovány přeshraniční aktivity pro společné pohraničí vedoucí k jeho zviditelnění pro širokou veřejnost? Nakolik je počet účastníků na podporovaných akcích vyvážený? Do jaké míry je patrné společné další využívání výsledků projektu na obou stranách hranice, resp. posílení a/nebo upevnění spolupráce i po ukončení podpory? Do jaké míry podporuje projekt rovné příležitosti a nediskriminaci na základě pohlaví,

---

¹⁷⁸ Společný realizační dokument Fondu malých projektů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=303>

rasového nebo etnického původu a/nebo rovnost žen a mužů?¹⁷⁹ K těmto otázkám se váže systém 1-10 bodů. Jedná se o devět otázek, maximální zisk bodů je tedy 90, které může návrh malého projektu získat. Hranici minimálního počtu si stanovuje řídicí výbor předem. Zajímavé je, že v rámci ČR-Polského FMP může projekt úspěšně projít, projít s úpravami či neprojit. U česko-saského FMP jsou jen dvě varianty, kdy je buď projekt úspěšný či ne. O výsledku řídicího výboru je žadatel kontaktován e-mailem. Při schválení návrhu projektu obdrží žadatel s vyrozuměním i smlouvu o poskytnutí dotace. Ve smlouvě o dotacích je i stanoveno datum ukončení realizace. Doba trvání projektu by neměla překročit jeden rok.

V průběhu uskutečňování projektu je příjemce povinen uchovat originály účetních dokladů a smluv a dalších podkladů souvisejících s finanční podporou do 31. prosince 2030. Konečný termín způsobilosti výdajů je pro každý projekt určen datem ukončení realizace, vyplývajícím ze smlouvy o dotaci. I přesto, že řídicí výbor schvaluje s žádostí i podrobný rozpočet, neznamená to, že budou následně opravdu všechny platby proplaceny. Aby byl výdaj uznán způsobilým, je nutné prokázat jeho nezbytnost pro realizaci projektu. Zbytečnost výdaje se může ukázat až při následné kontrole projektu sekretariátem FMP nebo Centrem pro regionální rozvoj ČR.

Náklady lze členit dle charakteru. Tzv. osobní náklady, tedy náklady na zaměstnance, kteří na projektu pracují, nesmí přesáhnout 20 % ze součtu přímých nákladů. Dále se do rozpočtu započítávají kancelářské a administrativní náklady, které nesmí překročit 15 %. Mezi uznatelné náklady se počítají finance na cestování zaměstnaných osob na projektu, které musí odpovídat zákonu o cestovních náhradách. Dále FMP uznává náklady na externí odborné poradenství a služby. Sem se řadí například nájemné za místnosti a prostory, stravování, poplatky za překlady a tlumočení, honoráře pro přednášející odborníky i amatérské umělce, náklady na ubytování a cestování účastníků i přednášejících, finance vložené do věcných cen v rámci soutěží - do 50 EUR zas kus, poplatky za autorská práva, povinné pojištění účastníků, poplatky za účast, vstupenky, výdaje na propagaci projektu a s ním spojených akcí, výdaje na analýzy pro velké projekty v rámci programu spolupráce SN-CZ 2020 atd. Mezi neuznatelné výdaje se řadí pokuty,

---

¹⁷⁹ Společný realizační dokument Fondu malých projektů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=303>

peněžité tresty, leasing, výdaje na jednojazyčné publikace, výdaje na profesionální umělce, dary, jejichž hodnota přesahuje 20 EUR aj.

Žadatel je povinen průběžně informovat ERN o vývoji a výsledcích projektu, kdy ERN si klade nárok, že tyto zprávy mohou být zveřejněny. Žadatel také musí včasné informovat sekretariát FMP o všech akcích konaných v rámci projektu. U veřejných zakázek organizovaných v rámci FMP je nutné dodržet vedle příslušných zákonů stanovených Národním orgánem, také zásadu transparentnosti, rovného zacházení, zákaz diskriminace. V případě zásadní změny v průběhu realizace projektu musí žadatel opět neprodleně informovat sekretariát FMP a ten změnu musí schválit. Podle stupně vážnosti může o změně rozhodovat i přímo řídicí výbor.

Podepsáním smlouvy o poskytnutí dotace přechází na žadatele i informační a publikační povinnost. Žadatel musí vhodnými způsoby informovat veřejnost, jakým způsobem získal finance. K informační a publikační povinnosti je zveřejněna na webových stránkách ERN příslušná metodika. V této metodice je vymezeno jak odkazovat na Evropskou unii, na Program spolupráce či jak umístit a kombinovat loga programu. Povinností je během akce ústně informovat účastníky o spolufinancování z příslušných zdrojů EU. Nutností je také uvést spoluúčast EU na všech dokumentech vydaných v souvislosti s akcí (plakáty, pozvánky, materiály pro účastníky, články v tisku apod.). V místě konání musí být vyvěšena vlajka EU, nejlépe spolu s německou a českou. Podmínkou je uveřejnit na viditelném místě plakát s názvem malého projektu, kde bude odkaz na EU, Evropský fond pro regionální rozvoj a Euroregion Nisa.

Příjemce dotací je povinen do 30 dnů po skončení projektu předložit na sekretariát FMP žádost o platbu včetně jejích příloh (kopie uhrazených faktur nebo účetních dokladů stejné důkazní hodnoty, závěrečná zpráva, tabulky vyúčtování, čestné prohlášení o shodnosti předložených dokladů). Žádost o platbu musí být podána jak v tištěné, tak v elektronické verzi. Jen kopie uhrazených faktur doručuje žadatel pouze v tištěné podobě na sekretariát FMP. Odlišně to je u Fondu mikroprojektů česko-polské spolupráce, kdy žadatel musí skenovat i všechny faktury a účetní doklady do elektronické verze žádosti.

Vedle žádosti o platbu je žadatel po ukončení projektu povinen odevzdat sekretariátu FMP závěrečnou zprávu, ve které musí být předložena konkrétní realizace

projektu, informace o naplnění konkrétních ukazatelů, informace a materiály o propagaci projektu, scénář dodržení harmonogramu a informace o kvalitě přeshraniční spolupráce s partnerem včetně její udržitelnosti. Udržitelností je myšleno, že příjemce dotace se pokusí po dobu 5 let po ukončení zrealizovaného malého projektu zachovat výstupy projektu v nezměněné podobě nebo tak, aby byl zachován účel projektu.¹⁸⁰

Jednotlivé zmíněné formuláře nejsou součástí příloh z důvodů jejich velkých rozměrů, často se jedná o materiály v MS Excelu (podrobný rozpočet se zdůvodněnými výdaji po ukončení projektu, soupiska účetních dokladů, udělení souhlasu se zpracováním dat) nebo jde o online generované formuláře pro registraci žadatele (samotná žádost, podrobný rozpočet před schválením projektu).

5.4 Analýza Fondu malých projektů

Následující kapitola bude důkladněji rozebírat jednotlivá dotační období v rámci FMP, kdy důraz bude kladen na analýzu zúčastněných subjektů, množství zorganizovaných projektů a množství získaných financí z dotačního programu.¹⁸¹ Předmětem analýzy budou projekty realizované v rámci ERN, u nichž byl vedoucím partnerem český žadatel. Na území Euroregionu byly vedle toho realizovány projekty, kdy hlavním žadatelem byl subjekt z polské či německé části. Tyto projekty nejsou zařazeny do analýzy. Důvodem je zaměření práce na českou část ERN a jeho přeshraniční spolupráci. Zpracování projektů od zahraničních žadatelů by vyžadovalo práci daleko většího rozsahu.

5.4.1 Phare CBC

Fond Phare byl původně ze strany Evropské unie v roce 1989 vytvořen jako ekonomická podpora Polska a Maďarska. Podle jeho účelu byl odvozen i jeho název jako

---

¹⁸⁰ Společný realizační dokument Fondu malých projektů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=303>

Informační brožura k Fondu malých projektů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=303>

¹⁸¹ Množství financí zde bude uváděno stejně jako v kompendiích ERN, kdy celková dotace pro celý operační program bývá v eurech a vyúčtování přeshraničních projektů české části ERN v korunách. Z důvodu neustálých změn kurzu koruny a eura nebudou finance přepočítávány.

zkratka anglického pojmenování-Poland and Hungary Aid for Restructuring of the Economy¹⁸². Krátce po svém vzniku byl program rozšířen i na další nečlenské země EU. Program Phare měl za cíl pomoci státům střední a východní Evropy. V ČR přispívala podpora nejprve k technické asistenci orgánům státní správy při ekonomické transformaci na tržní ekonomiku. Později se orientovala podpora v rámci Phare CBC do příhraničních regionů, kdy CBC je zkratka počátečních písmen anglicky řečené přeshraniční spolupráce, tedy Cross Border Cooperation. Na počátku se týkala pomoc České republiky pouze oblastí sousedících s členskými zeměmi EU, tzn. od roku 1994 pro česko-německé příhraničí, od roku 1995 pro česko-rakouské příhraniční oblasti. Od roku 1999 však byla rozšířena i na příhraniční území kandidátských zemí, v ČR tedy na česko-polské i česko-slovenské pohraničí.¹⁸³

Pro zpracování analýzy FMP v rámci Euroregionu Nisa v dotačním programu Phare CBC bylo nejdůležitějším zdrojem informací *Kompendium přeshraničních projektů*, s podnázvem *Tvoříme budoucnost*, které bylo vydáno Euroregionem v roce 2001 a shrnuje velké a malé projekty zrealizované v rámci české části Euroregionu Nisa v dotačním období 1991-2001.

Podle slov vedoucí FMP Evy Hájkové nebyl Euroregion Nisa jen prvním euroregionem ve střední a východní Evropě, byl i v této lokalitě prvním průkopníkem s Fondem malých projektů. Podle Kompendia bylo v období od října 1997 až do května 2001 podpořeno z FMP z programu Phare 436 malých projektů českých žadatelů za 1, 51 mil. EUR.¹⁸⁴ V rámci Kompendia jsou uveřejněné názvy malých projektů, realizátoři a částky, které obdržel žadatel z dotačního programu EU. V podrobném seznamu je však

---

¹⁸² Překlad autora: Pomoc restrukturalizace ekonomiky pro Polsko a Maďarsko

¹⁸³ *Euroregion Nisa 1991-2001: Kompendium přeshraničních projektů, Tvoříme budoucnost*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2001.

Evropské strukturální a investiční fondy: CBC Phare. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-21]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006/Historie-regionalni-politiky-EU-v-Ceske-republice/Predvstupni-nastroje/Phare/CBC-Phare>

Phare CBC. In: *Euroregion Silesia* [online]. [cit. 2016-06-21]. Dostupné z: http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-PHARE-CBC-o-programu

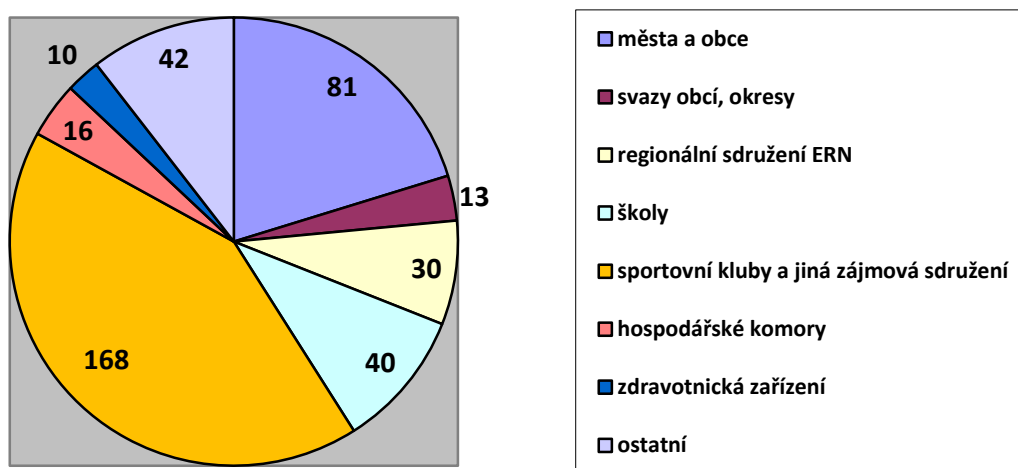
¹⁸⁴ V tomto dotačním období bylo zrealizováno i 1010 velkých projektů, kdy dotace na ně činila celkem 4,39 mil. Kč.

Viz *Euroregion Nisa 1991-2001: Kompendium přeshraničních projektů, Tvoříme budoucnost*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2001.

uveřejněno pouze 400 malých projektů, s kterými tedy bude analýza následně pracovat. Je možné, že zbylé projekty nebyly do vydání publikace ukončeny.

V rámci tohoto prvního dotačního období byly realizátory malých projektů obce, svazy obcí, okresní úřady, regionální sdružení Euroregion Nisa, školy, nemocnice, knihovny, hospodářské komory, církevní sbory, domy dětí a mládeže, sportovní kluby, hasičské dobrovolné sbory a další zájmové a občanské sdružení.

Graf 1. Realizátoři malých projektů v rámci programu Phare CBC

Zdroj: Vlastní zpracování

Mezi neúspěšnější a nejčastější žadatele v rámci FMP patřily suverénně sportovní kluby a spolky. Vedle sportovních organizací velmi často žádaly sbory dobrovolných hasičů, které jsou v grafu 1. započítány mezi další zájmová sdružení. Ve výšce grafu figurují také kluby českých turistů, pěvecké sbory a jiné hudební celky. Tyto jednotlivé subjekty většinou žádaly pouze jednorázově s jedním projektem. Zájmová sdružení zrealizovala celkem v rámci programu Phare CBC 168 malých projektů.

Druhými neúspěšnějšími žadateli byla města a obce. Do programu se jich zapojilo 28, dohromady zrealizovala 81 projektů. Neúspěšnějším žadatelem v počtu projektů bylo město Hrádek nad Nisou s 12 projekty, za ním následoval Jablonec nad Nisou s 10 a Liberec s 8. Obě neúspěšnější města získala na dotacích z EU více jak 1,6 mil. Kč. Liberec

bylo zpětně proplaceno přes 1,4 mil. Kč. Čtvrtým a pátým nejúspěšnějším městem podle množství obdržených financí bylo Jablonné v Podještědí a Tanvald. Obě tato města získala více jak 500 tis. Kč. Z tabulky V. vyplývá skutečnost, že sice některá města uskutečnila stejný počet projektů, ale každý v jiné hodnotě. Například město Cvikov získalo pouze díky jednomu projektu 414 tis. Kč a obec Koberovy obdržela za svůj jediný zrealizovaný projekt 37 tis. Kč. Výše částky se samozřejmě odvíjí od celkových nákladů, které jsou při různých zájmech a záměrech jiné.

Tab. IV. Zapojené obce do FMP dle počtu zrealizovaných malých projektů

Počet malých projektů	Názvy obcí
1-3	Cvikov, Česká Lípa, Český Dub, Frýdlant, Chrastava, Koberovy, Krompach, Mimoň, Nová Ves u Chrastavy, Nové Město pod Smrkem, Nový Bor, Oldřichov v Hájích, Pěčín, Rybniště, Semily, Smržovka, Svor, Šluknov, Višňová
4-6	Chotyně, Jablonné v Podještědí, Raspenava, Tanvald, Varnsdorf, Velký Šenov
7-9	Liberec
10-12	Hrádek nad Nisou, Jablonec nad Nisou

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. V. Zapojené obce do FMP dle výše dotací z Phare CBC

Výše dotace (Kč)	Názvy obcí
< 100 tis.	Česká Lípa, Chrastava, Koberovy, Mimoň, Nová Ves u Chrastavy, Nové Město pod Smrkem, Oldřichov v Hájích, Smržovka, Šluknov
> 100 tis. - < 300 tis.	Český Dub, Krompach, Pěnčín, Semily, Rybniště, Višňová
> 300 tis. - < 500 tis.	Cvikov, Frýdlant, Chotyně, Nový Bor, Raspenava, Svor, Varnsdorf, Velký Šenov
> 500 tis. - < 1 mil.	Jablonné v Podještědí, Tanvald
> 1 mil. - < 2 mil.	Hrádek nad Nisou, Jablonec nad Nisou, Liberec

Zdroj: Vlastní zpracování

Vedle samotných měst byly žadateli i okresní úřady a svazy obcí. Do projektové činnosti se zapojily Okresní úřad Liberec, Semily, Česká Lípa, Jablonec nad Nisou. Mezi aktivní svazy obcí patřilo Frýdlantsko, Svazek obcí Tolštejn, Dobrovolný svazek obcí Sever.

I samotný Euroregion byl oprávněným žadatelem o finance z FMP, z programu Phare CBC zrealizoval na 30 projektů.

Mezi velmi úspěšné žadatele patřily i školy, a to jak mateřské, základní, speciální, střední školy, gymnázia, vysoké školy i základní umělecké školy. V dotačním období, které probíhalo mezi lety 1997-2001, bylo ze strany škol uskutečněno 40 projektů. Nejčastějšími realizátory byly školy z Liberce, Technická univerzita Liberec zrealizovala 11 malých projektů, čímž se stala z této oblasti nejčastějším žadatelem.

Do FMP se zapojily i hospodářské komory, především Okresní hospodářská komora Liberec, Česká Lípa a Regionální hospodářská komora Nisa.

Mezi žadateli lze identifikovat ještě jednu relativně homogenní skupinu, kam patřila různá zdravotnická zařízení. Malé projekty uskutečnily Nemocnice Liberec,

Turnov, Jablonec nad Nisou. Mezi další aktivní subjekty se řadila tři sdružení zdravotně postižených a Okresní hygienická stanice Česká Lípa.

V grafu 1. v sekci ostatní, lze nalézt jednotlivé žadatele, které nelze zařadit do žádných z výše zmíněných kategorií a většinou se jedná o spolky či nadace bez žádného společného zaměření. V sekci ostatní figurují i jednotlivá muzea, knihovny, církve, charity, CHKO a jiné.

V analýze z pohledu přidělených financí by vyhrálo Regionální sdružení ERN. ERN vypsal dva malé projekty na koordinaci a technickou asistenci a druhý pouze na technickou asistenci. Pokud pomineme ERN, nejvyšší dotaci (696 tis. Kč.) obdržel sportovní klub LSTO Liberec pro sportovní hry dětí a mládeže – EUREGIO 1998.¹⁸⁵

Vedle klasického Společného fondu malých projektů vznikl Fond malých infrastrukturních projektů, který měl díky financím z Phare pomoci odstranit vzniklé škody po povodních v roce 1997. Pro českou část ERN byla vymezena částka 2,55 mil. EUR. Díky 56 zrealizovaným projektům jednotlivými městy a obcemi byly napraveny přímé škody a byla provedena povodňová prevence.¹⁸⁶

5.4.2 Interreg IIIA

Iniciativa Interreg IIIA byl navazující podpůrný program na Phare CBC ze strany Evropské unie. Už kolem roku 2000 začal být program Phare CBC přibližován k Iniciativě Interreg, kdy pro oba od tohoto roku existoval jen jeden programový dokument. V České republice byl Interreg IIIA realizován prostřednictvím pěti samostatných programů dle jednotlivých hranic republiky, tzn. pro česko-slovenské, česko-polské, česko-rakouské, česko-saské a česko-bavorské pohraničí existoval vždy samostatný program. Euroregion Nisa čerpal dotace z Interreg IIIA ČR-Polsko, ČR-Sasko.

Interreg IIIA podporoval integrovaný regionální rozvoj v příhraničních oblastech. „Hlavním cílem Iniciativy Interreg IIIA bylo překonání nevýhod plynoucích z příhraniční

---

¹⁸⁵ *Euroregion Nisa 1991-2001: Kompendium přeshraničních projektů, Tvoříme budoucnost.* Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2001.

¹⁸⁶ Tamtéž.

polohy dané oblasti a pozvednutí celkové socioekonomické úrovně příhraničních regionů s ohledem na obchodní, hospodářské, turistické, společenské a kulturní vztahy mezi sousedícími regiony.¹⁸⁷ V rámci česko-saského a česko-polského programu byly zvoleny trochu jiné priority. Pro Interreg IIIA ČR-Polsko jsou uváděny tyto priority: 1. Další rozvoj a modernizace infrastruktury na zlepšení konkurenceschopnosti přeshraniční oblasti, 2. Rozvoj místní společnosti v přeshraniční oblasti, 3. Technická pomoc. Pro FMP byla důležitá především priorita č. 2. V rámci Interregu IIIA ČR-Sasko byly stanoveny priority: G. Hospodářský vývoj, H. Infrastruktura, I. Územní rozvoj a ochrana životního prostředí, J. Lidské zdroje / síť. Poslední bod priorit byl stěžejní pro FMP.¹⁸⁸

Po vstupu ČR do EU bylo započato nové dotační období i pro Fond malých projektů, trvalo od roku 2004 do roku 2006. Za tyto dva roky bylo ze strany českých žadatelů v rámci ERN zorganizováno 121 malých projektů. V rámci česko-sasko spolupráce bylo z EU podpořeno 87 projektů ve výši více než 11,9 mil. Kč.¹⁸⁹ V rámci Interreg IIIA ČR-Polsko bylo zrealizováno 34 malých projektů v celkové částce vyšší než 10,5 mil. Kč.¹⁹⁰ I když s polskou částí ERN bylo tedy uskutečněno o 53 projektů méně, výše dotací byla nižší jen o 1,4 mil. Kč (graf 2., 3.).

---

¹⁸⁷ *Kompendium přeshraničních projektů: Překračujeme hranice*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2006.

¹⁸⁸ Evropské strukturální a investiční fondy: Interreg IIIA ČR-POLSKO. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-24]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006/Iniciativy-Spolecenstvi/Interreg-IIIa-CR-Polsko>

Kompendium přeshraničních projektů: Překračujeme hranice. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2006.

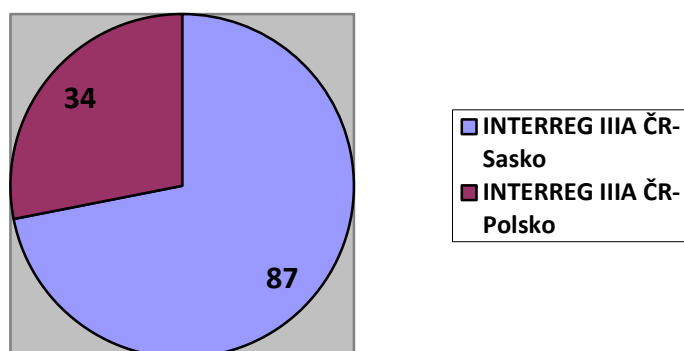
¹⁸⁹ Z Interreg IIIA ČR-Sasko bylo vedle malých projektů podpořeno 20 tzv. velkých projektů, kde celkový výše dotace z EU byla větší než 92 mil. Kč. Investice na projekty se pohybovala od 600 tis. Kč až k 35 mil. Kč.

Viz *Kompendium přeshraničních projektů: Překračujeme hranice*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2006.

¹⁹⁰ Z Interreg IIIA ČR-Polsko bylo podpořeno vedle malých projektů také 14 velkých projektů iniciovaných českými žadateli. Příspěvek z EU činil celkem na ně více jak 110 mil Kč. Celkové náklady na velké projekty se pohybovali od 600 tis. až k 35 mil. Kč.

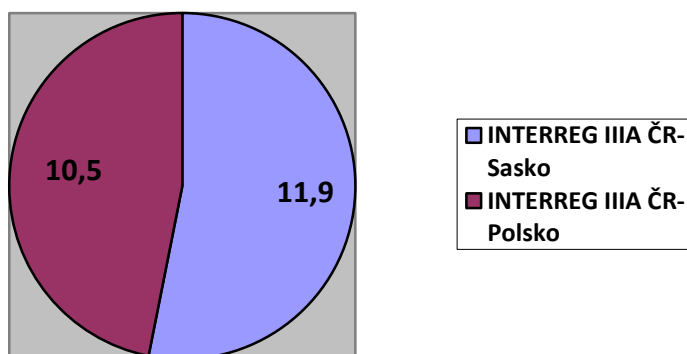
Viz *Kompendium přeshraničních projektů: Překračujeme hranice*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2006.

Graf 2. Počet malých projektů v rámci Iniciativy Interreg IIIA v ERN

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 3. Počet financí získaných z FMP v rámci ERN (mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování

Pro analýzu Fondu malých projektů v dotačním období 2004-2006 sloužilo jako hlavní zdroj informací *Kompendium přeshraničních projektů*, s podtitulem *Překračujeme hranice*. Tuto brožuru vydal ERN v roce 2006. Zde jsou uveřejněny úspěšně zrealizované velké a malé projekty českých žadatelů. U Fondu malých projektů se nejedná již jako v předchozím dotačním období jen o holý seznam projektů, každý malý projekt má v Kompendiu popsán obsah a výsledek. Díky tomu lze přidat v této analýze další kritérium, kterým je oblast zájmu. V Kompendiu 2004-2006 jsou malé projekty děleny podle toho, zda jsou česko-polské či česko-saské. Podle toho bude i členěna analýza.

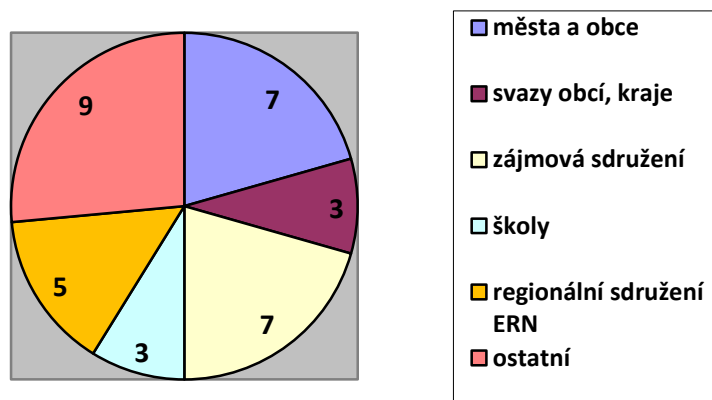
V dotačním období 2004-2006 v rámci česko-polské spolupráce byla neúspěšnějšími žadateli města a zájmová sdružení. Mezi zájmovými sdruženími

dominovaly opět sportovně zaměřené subjekty. U zájmových sdružení byl jednotlivými žadateli zrealizován vždy jen jeden projekt, u měst pouze Hrádek nad Nisou zrealizoval malý projekt opakovaně. Mezi aktivní obce patřily dále: Česká Lípa, Jilemnice, Liberec, Raspenava, Turnov. Hrádek nad Nisou získal z dotací FMP více jak 717 tis. Kč a za ním nejúspěšnějším realizátorem podle výše dotací byl Liberec s 636 tis. Kč. Mezi aktivní svazy obcí patřilo Tanvaldsko a Svazek obcí Smrk. Do FMP se zapojil i Liberecký kraj.

Mezi dalšími žadateli byly tři školy a pětkrát samotný Euroregion.

Do sekce ostatní byly zařazeny subjekty, které nejde roztřídit do výše zmíněných skupin. Mezi ostatními tedy figuruje například: Městské divadlo Jablonec nad Nisou, Středisko ekologické výchovy, Hospodářská komora v Jablonci nad Nisou a několik obecně prospěšných společností jako Nisa o.p.s, Spacium o.p.s. atd.

Graf 4. Realizátoři malých projektů v rámci programu Interreg IIIA ČR-Polsko

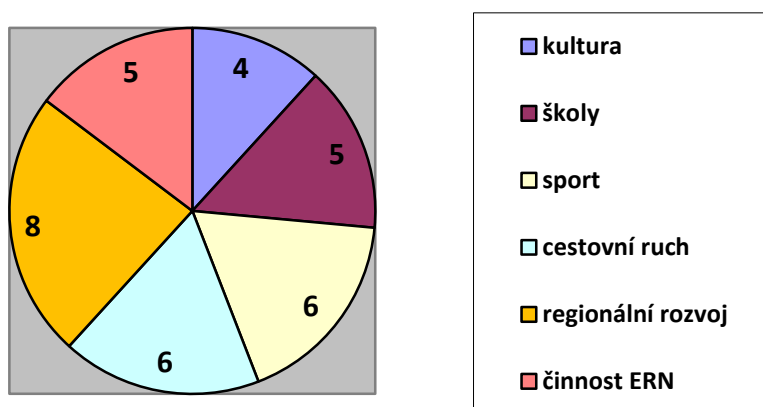

Zdroj: Vlastní zpracování

Zrealizované projekty se dají rozčlenit dle oblasti zájmu, kdy nejčastěji byly projekty uskutečňovány s cílem regionálního rozvoje (Kotelna 2006, Zelená třída,...). Z 34 projektů se jich 6 řadilo do oblasti cestovního ruchu (cyklotrasa Nová Hřebenovka, Ještěd 2006, Euroregion Nisa na kole, ...) a dalších 6 mělo sportovní zaměření (MTB tour, Týden bezpečnosti a sportu, ...). Některé projekty byly organizovány ze strany škol pro své žáky, ale i jiné subjekty, například Středisko ekologické výchovy vytvořilo projekty pro školáky.

Z FMP byly financovány i projekty se zaměřením na kulturu, především kulturní akce pro obyvatelstvo příhraničních oblastí. Euroregion samotný zrealizoval 5 malých projektů, které pomáhaly financovat jeho činnost.¹⁹¹

Graf 5. Členění počtu malých projektů Interreg IIIA ČR-Polsko dle oblastí zájmů

Zdroj: Vlastní zpracování

Při analýze neúspěšnějších žadatelů dle výše financí by vyhrál projekt Střediska ekologické výchovy Libereckého kraje. Projekt s názvem Ekologická výchova v česko-polském pohraničí vyšel Středisko na více jak 867 tis. Kč., kdy mu z FMP bylo zpět více jak 578 tis. Kč proplaceno. I Okresní hospodářská komora a Euroregion Nisa vytvořily projekty s dotací vyšší než 500 tis. Kč.

V grafu 6 jsou zobrazeny typy subjektů, které žádaly ve FMP v rámci programu Interreg IIIA ČR-Sasko. K neúspěšnějším realizátorům se řadí školy a následně města a obce a svazy obcí, kraje. Do FMP se zapojilo 9 škol, které zrealizovaly dohromady 21 projektů. K neúspěšnějším patří Biskupské gymnázium Varnsdorf s 6 projekty a za ním následují se 4 projekty ZŠ Pastelka v Rumburku a ZŠ Lidická v Hrádku nad Nisou. Mezi městy byl neúspěšnější, stejně jako v česko-polském programu, Hrádek nad Nisou. Hrádek nad Nisou jako jediný mezi městy a obcemi zrealizoval malý projekt opakovaně, konkrétně čtyřikrát, díky čemuž obdržel celkem více jak 632 tis. Kč. Dalšími zapojenými městy byly: Hamr na Jezeře, Horní Podluží, Jablonec nad Nisou, Kamenický Šenov,

¹⁹¹ *Kompendium přeshraničních projektů: Překračujeme hranice.* Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2006.

Liberec, Lipová, Okrouhlá, Raspenava, Skalice a Turnov. Finance z FMP čerpal úspěšně i Liberecký kraj. Malé projekty realizovaly i města a obce společně v rámci různých svazů. Mezi nejaktivnější patřil Mikroregion Podralsko, Svazek obcí Novoborsko, Mikroregion Hrádecko-Chrastavsko a Sdružení Českolipsko. U Sdružení Českolipsko je zajímavé, že členy jsou svazy obcí. Mezi členy Sdružení Českolipsko patří Svazek obcí Novoborsko, Svazek obcí Máchův kraj, Mikroregion Podralsko, Mikroregion Hrádecko-Chrastavsko.¹⁹²

Mezi další úspěšné žadatele patří samotný Euroregion Nisa, který díky FMP získal finance na svou činnost. Zapojila se i hospodářská komora, konkrétně Okresní hospodářská komora Liberec, která zrealizovala 4 projekty.

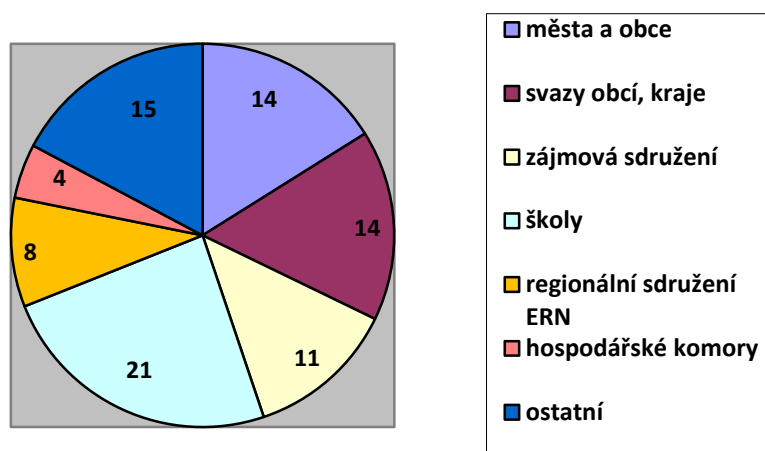
Do programu Interreg IIIA ČR-Sasko se zapojily i zájmová sdružení, kde stejně jako u výše zmíněných operačních programů dominovaly subjekty se sportovním zaměřením. Několikrát úspěšně žádal sportovní klub Liberec Handball.

Mezi ostatní sdružení byly v grafu 6. zařazeny subjekty, které nelze zařadit do žádné z výše zmíněných kategorií. Patří sem například Ústav sociální péče Horní Poustevna, Společnost pro trvale udržitelný rozvoj Šluknovska, Severočeské muzeum v Liberci či ZOO Liberec, ...

---

¹⁹² *Sdružení Českolipsko* [online]. [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://www.ceskolipsko.info/cs/sdruzeni-ceskolipsko/>

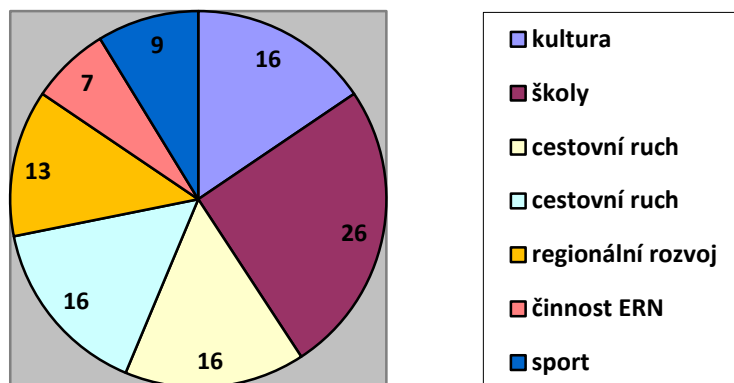
Graf 6. Realizátoři malých projektů v rámci programu Interreg IIIA ČR-Sasko

Zdroj: Vlastní zpracování

Podle obsahů malých projektů, které jsou představeny v Kompendiu, lze projekty rozdělit dle oblasti zájmu. Z celkového počtu 87 projektů jich bylo 26 zaměřeno na setkávání žáků škol (Jazyk sousedů a kufr her, Společný jazykový týdenní pobyt žáků 1. stupně, ...), 16 projektů bylo zaměřeno na kulturu (Interaktivní divadelní workshopy na obou stranách hranice, Hudba je radost, Power žena 2006, ...), dalších 16 malých projektů podporovalo cestovní ruch v oblasti ERN (S lamami přírodou po starých obchodních cestách, Aktivně skrz Trojzemí, Přeshraniční partnerství a nabídka turistických informačních center, ...). Regionální rozvoj podporovalo 13 projektů (Mezinárodní soutěž Cena Inovace 2006, 2007, Most pro pěší „Bod Trojzemí“, ...). Dalších 9 projektů mělo sportovní tematiku a 7 projektů bylo zaměřeno na činnost samotného Euroregionu.

Graf 7. Členění počtu malých projektů Interreg IIIA ČR-Sasko dle oblastí zájmů

Zdroj: Vlastní zpracování

V rámci česko-saské spolupráce byli z pohledu výše dotací neúspěšnější čtyři žadatelé. Mezi tyto realizátory patřil Euroregion Nisa, Mikroregion Tolštejn, Biskupské gymnázium Varnsdorf, Severočeské muzeum v Liberci. Každý z této čtveřice obdržel dotace v hodnotě 217 tis. Kč.¹⁹³

5.4.3 Cíl 3

V dotačním období 2007-2013 byly jednotlivé operační programy, které využívala Česká republika, rozděleny mezi tři cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti. První cíl se nazýval Konvergence, kde v centru stála podpora hospodářského a sociálního rozvoje méně vyspělých regionů a členských států. V České republice pod něj spadaly všechny regiony, kromě hlavního města Prahy. Druhý cíl se nazýval Cíl Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti, kam patřila podpora oblastí, které nečerpaly z Cíle Konvergence (v ČR tedy jen Praha). Cíl 3 se nazýval Cíl Evropská územní spolupráce a usiloval o podporu přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráce regionů.

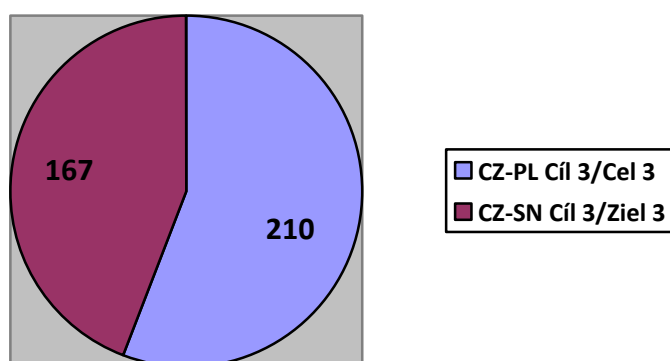
¹⁹³ *Kompendium přeshraničních projektů: Překračujeme hranice*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2006.

Pod Cíl 3 spadaly i operační programy na podporu přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou a také Polskou republikou a Českou republikou, z kterých získával dotace Euroregion Nisa. Oba programy se nazývaly shodně Cíl 3.¹⁹⁴

Pro analýzu projektů bylo opět nejdůležitějším zdrojem *Kompedium přeshraničních projektů 2007-2013*, kde jsou uveřejněny jak velké, tak malé projekty organizované českými žadateli v rámci CZ-PL Cíl 3/Cel 3 a CZ-SN Cíl 3/Ziel 3. Toto Kompedium vydal ERN v roce 2013.

Ve Fondu mikroprojektů v rámci česko-polské spolupráce bylo realizováno celkem 210 malých projektů, u nichž byl příjemce z české strany.¹⁹⁵ Do vydání Kompedia nebyly ještě všechny projekty ukončeny. Proto je zde uváděna pouze předpokládaná výše čerpaných finančních prostředků, která byla stanovena v rámci česko-polské spolupráce na 75 mil. Kč, čímž bylo podle slov vedoucí FMP Evy Hájkové vyčerpány všechny finance určené na Fond malých projektů v ERN v rámci operačního programu CZ-PL Cíl 3/Cel 3.

Graf 8. Počet malých projektů v rámci programu Cíl 3

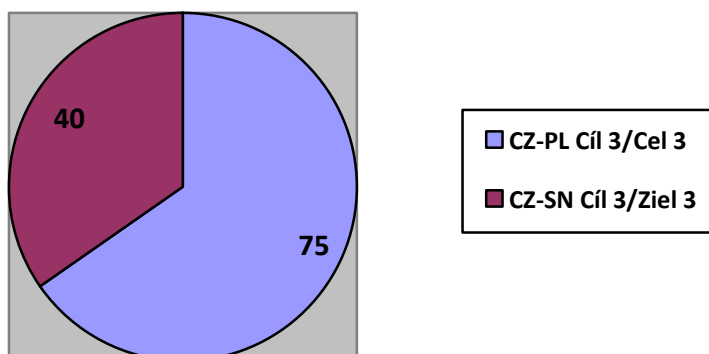

Zdroj: Vlastní zpracování

¹⁹⁴ Evropské strukturální a investiční fondy: Programové období 2007-2013. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013>

¹⁹⁵ V tomto dotačním období bylo v rámci česko-polské spolupráce zrealizováno 25 velkých projektů s českým příjemcem, kdy se jednotlivé investice na projekt pohybovaly mezi 3 mil. až 100 mil. Kč. Viz *Kompedium: přeshraniční spolupráce 2007-2013*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2013.

Graf 9. Počet financí získaných z FMP v rámci ERN (mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování

Mezi nejúspěšnější žadatele v tomto dotačním období programu CZ-PL Cíl 3/Cel 3 suverénně patřila města a obce. Do FMP se jich zapojilo 26 a zrealizovala 72 malých projektů. Podle počtu projektů patřila mezi nejúspěšnější města Hrádek nad Nisou a Turnov. Oproti předchozím dotačním obdobím lze pozorovat nárůst financí, které žadatelé z FMP získali. Nejaktivnější město, Hrádek nad Nisou, získal z dotací EU díky svým 8 projektům více jak 4 mil. Kč. Za Hrádkem následoval Turnov s dotacemi vyššími než 2 mil. Kč. Dotaci přesahující 1 mil. Kč obdržela města Chrastava, Semily a Jilemnice.

Tab. VI. Zapojené obce do FMP dle počtu zrealizovaných malých projektů

Počet malých projektů	Názvy obcí
1-2	Albrechtice v Jizerských horách, Doksy, Heřmanice, Jablonec nad Nisou, Jiřetín pod Bukovou, Koberovy, Liberec, Mníšek, Nová Ves, Nové Město pod Smrkem, Paseky nad Jizerou, Rádlo, Rovensko pod Troskami, Rychnov u Jablonce nad Nisou, Skalice, Smržovka
3-4	Harrachov, Jilemnice, Lázně Libverda, Raspenava, Železný Brod
5-6	Chrastava, Rokytnice nad Jizerou, Semily
7-9	Hrádek nad Nisou, Turnov

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. VII. Zapojené obce do FMP dle výše dotací z CZ-PL Cíl 3/Cel 3

Výše dotace (Kč)	Názvy obcí
< 100 tis.	Rovensko pod Troskami
> 100 tis. - < 300 tis.	Heřmanice, Jablonec nad Nisou, Jiřetín pod Bukovou, Mníšek, Nová Ves, Paseky nad Jizerou, Rychnov u Jablonce nad Nisou, Skalice
> 300 tis. - < 500 tis.	Koberovy, Liberec, Raspenava, Rádlo
> 500 tis. - < 1 mil.	Albrechtice v Jizerských horách, Doksy, Harrachov, Lázně Libverda, Nové Město pod Smrkem, Rokytnice nad Jizerou, Smržovka, Železný Brod
> 1 mil.	Hrádek nad Nisou, Chrastava, Jilemnice, Semily, Turnov

Zdroj: Vlastní zpracování

V programovém období 2007-2013 se zapojil s malým projektem i Liberecký kraj a několik svazů obcí. Nejčastějším žadatelem byl Mikroregion Tanvaldsko se čtyřmi projekty.

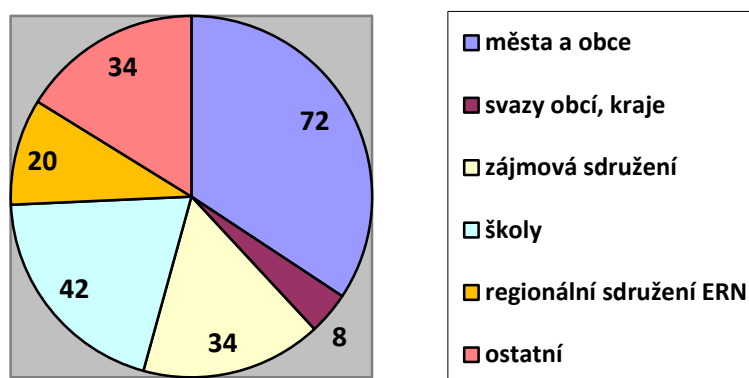
Aktivními realizátory malých projektů byly i školy. Do projektové činnosti se zapojily všechny stupně škol i základní umělecké školy. Nejúspěšnějším žadatelem byla Technická univerzita v Liberci.

Zájmová sdružení jako jsou dobrovolné hasičské sbory, jezdecké kluby, fotbalové, basketbalové a lyžařské oddíly atd. zrealizovala 34 malých projektů.

Dalších 20 projektů z celkových 210 zorganizoval samotný Euroregion. Jejich tématem byla podpora cestovního ruchu, vydání sborníku historiků, financování předchozího Kompendia, ale i zaplacení dokumentace k výstavbě nového centra Euroregionu, ...

Do sekce ostatní byly v grafu 10. zařazeny všechny subjekty, které nepatří do žádné výše zmíněných skupin. Je zde zařazeno například: Sdružení Český ráj, Horská služba ČR, Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, ...

Graf 10. Realizátoři malých projektů v rámci programu CZ-PL Cíl 3/Cel 3

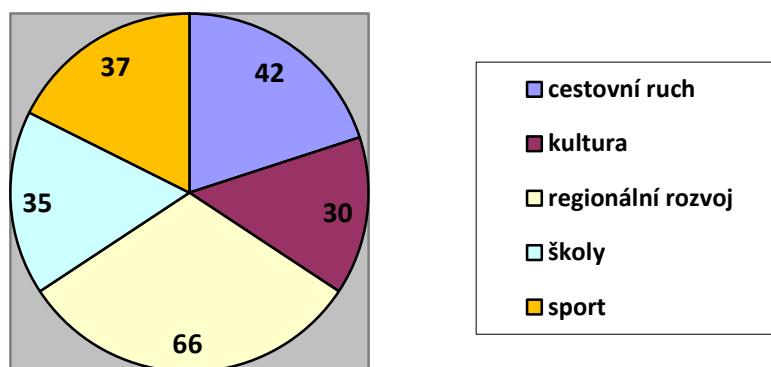

Zdroj: Vlastní zpracování

Ve Fondu mikroprojektů v ERN v česko-polské spolupráci bylo nejvíce projektů zrealizováno v oblasti regionálního rozvoje, kam se řadí rozvoj přeshraniční spolupráce měst, především v rámci projektů people to people. Příklady projektů se zaměřením na regionální rozvoj jsou: semináře Dopady hospodářské krize na českou a polskou část ERN, Mezinárodní spolupráce dobrovolných hasičů, Eurokommunale 2011- spolupráce občanských iniciativ. Velký podíl měly také projekty z oblasti cestovního ruchu, kdy se nejčastěji díky malým projektům vydávaly publikace k prezentaci určité lokality jako ideální turistické destinace. Příkladem projektů s tímto zaměřením jsou: Rozvoj turistického ruchu partnerských obcí Rovensko pod Troskami a Mecinka, Propagace města Chrastava a Lwówek Śląski, Cyklotrasa Jirare – příprava a propagace Euroregionální trasy. Dále žadatelé realizovali projekty z oblastí sportu (Týden pro moderní cyklistiku, Fotbal Cup Euroregion Nisa 2009, Česko-polský singltrek pod Smrkem, ...), školství (Životní prostředí a lidé v něm očima dětí, Mezinárodní parlament dětí – Nisa nás spojuje, Výuka první pomoci v podmínkách přeshraniční spolupráce,...) a kultury (Festival česko-

polského filmu Jilemnice-Karpacz, Česko-polský festival kultury, Společná paměť, společná budoucnost – židovské památky česko-polského příhraničí,...).

Graf 11. Členění počtu malých projektů dle oblastí zájmů CZ-PL Cíl 3/Cel 3

Zdroj: Vlastní zpracování

V rámci samostatné výzvy bylo z FMP CZ-PL Cíl 3/Cel 3 financováno 13 projektů, které byly zaměřené na pomoc obcím, které postihly ničivé povodně v roce 2010. Každému z žadatelských měst byla poskytnuta částka převyšující 700 tis. Kč.¹⁹⁶

Při analyzování výše dotací bylo zjištěno, že nejvyšší částku 750 tis. Kč schválil Euroregion u 12 projektů. Z těchto 12 projektů bylo 8 z nich věnováno pomoci po povodních. Jednou byla poskytnuta nejvyšší dotace na projekt rozvíjející cestovní ruch ve městě Smržovka. Další dotace ve výši 750 tis. Kč byla určena pro Mikroregion Tanvaldsko na propagaci přeshraniční zimní turistické nabídky. Projektem Sport nás spojuje získal Hrádek nad Nisou nejvyšší možnou dotaci. Hrádek nad Nisou investoval 1,1 mil. Kč do zkvalitnění povrchu cyklotrasy k polskému hraničnímu přechodu, kdy mu bylo z FMP 750 tis. Kč proplaceno zpět.

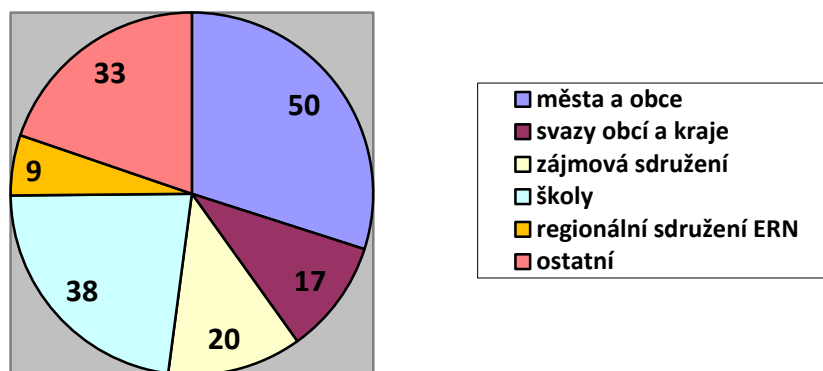
Stejně jako podporoval Fond mikroprojektů česko-polskou spolupráci, sloužil Fond malých projektů na financování projektů v rámci česko-saské přeshraniční spolupráce. Se

¹⁹⁶ *Kompendium: přeshraniční spolupráce 2007-2013*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2013.

saským partnerem zrealizovala česká část ERN celkem 167 malých projektů.¹⁹⁷ Česko-saský dotační program Cíl 3 SN-CZ byl ukončen dříve než CZ-PL Cíl 3/Cel 3, proto je v Kompendiu již přesně vyčíslen celkový finanční objem všech projektů na 40 mil. Kč (grafy 8., 9.).

Do Fondu malých projektů se zapojily stejně jako v předchozích dotačních obdobích hlavně města a obce, svazy obcí a kraje, školy, zájmová sdružení, samotný Euroregion a další subjekty jako například Diecévní charita Litoměřice, Železniční společnost Tanvald, Oblastní galerie Liberec, Divadlo F. X. Šaldy, Domov důchodců Filipov a mnoho jiných.

Graf 12. Realizátoři malých projektů v rámci programu CZ-SN Cíl 3/Ziel 3

Zdroj: Vlastní zpracování

Mezi neaktivnější žadatele patřila stejně jako v česko-polském dotačním programu města a obce. Do projektové činnosti se zapojilo 21 měst a obcí s celkem 50 projekty. Mezi nejúspěšnější města patřil opět Hrádek nad Nisou s 9 malými projekty, za ním následoval Liberec se 7 projekty. Tato města získala i nejvíce financí z dotací, kdy u Hrádku nad Nisou se jednalo o sumu vyšší než 2 mil. Kč.

¹⁹⁷ V Kompendiu jsou uvedeny i česko-saské velké projekty, kdy hlavním žadatelem byla česká část ERN. Těchto velkých projektů bylo v dotačním období 2007-2013 zrealizováno 35, kdy se investice jednotlivých projektů pohybovaly od 4 až do 43 mil. Kč.

Viz *Kompendium: přeshraniční spolupráce 2007-2013*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2013.

Tab. VIII. Zapojené obce do FMP dle počtu zrealizovaných malých projektů

Počet malých projektů	Názvy obcí
1-2	Doksy, Chrastava, Jablonné v Podještědí, Jiříkov, Lipová, Lučany nad Nisou, Nový Bor, Nové Město pod Smrkem, Osečná, Rádlo, Skalice, Staré Křečany, Stráž pod Ralskem, Šluknov, Tanvald, Varnsdorf
3-4	Frýdlant
5-6	Jablonec nad Nisou, Okrouhlá
7-9	Hrádek nad Nisou, Liberec

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. IX. Zapojené obce do FMP dle výše dotací z CZ-SN Cíl 3/Ziel 3

Výše dotace (Kč)	Názvy obcí
< 100 tis.	Lučany nad Nisou, Nové Město pod Smrkem
> 100 tis. - < 300 tis.	Doksy, Chrastava, Jiříkov, Lipová, Nový Bor, Skalice, Varnsdorf
> 300 tis. - < 500 tis.	Jablonné v Podještědí, Osečná, Staré Křečany, Stráž pod Ralskem, Šluknov, Tanvald
> 500 tis. - < 1 mil.	Frýdlant, Jablonec nad Nisou, Okrouhlá, Rádlo
> 1 mil.	Hrádek nad Nisou, Liberec

Zdroj: Vlastní zpracování

Dalšími úspěšnými žadateli byly vedle měst i školy. Zapojily se školy všech stupňů, nejčastěji zorganizovaly projekt základní školy. Opakovaně žádala Technická univerzita v Liberci, která se svými 9 projekty byla nejaktivnějším realizátorem.

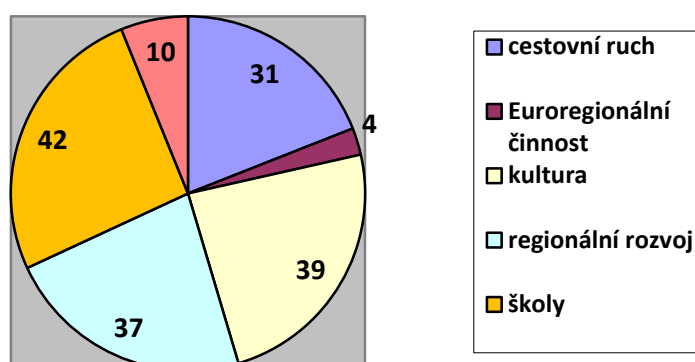
Fondu malých projektů v rámci česko-saské spolupráce se opětovně zúčastnila i zájmová sdružení. Výjimečně nebyla mezi těmito sdruženími tak silná dominance sportovních klubů. Zapojily se totiž i pěvecké sbory, Český svaz chovatelů, Kruh autorů Liberecka, Kruh přátel muzea Varnsdorf, Veteran car club a jiné.

Dalších 9 projektů uskutečnil samotný Euroregion. Z FMP čerpal Euroregion finance na propagační materiály, na digitalizaci svých dokumentů, map a pořádání konferencí. Finance z fondu byly určeny také na administrativu ERN.

Mezi ostatní žadatele byly zařazeny subjekty, které nelze přiřadit do skupin vypsanych výše. Zároveň se mezi těmito subjekty nedá naleznout žádný společný předmět zájmu. Je zde zařazena například Vědecká knihovna v Liberci, Oblastní galerie v Liberci, Podralský nadační fond, Česká lesnická společnost Filipov a mnoho dalších.

Graf 13. ukazuje zaměření projektů. Nejčastěji byly realizovány projekty určené pro žáky škol (Školky bez hranic, Česko-německá akademie, aneb jsme sousedé, Veselá Popelnice,...). Za nimi následovaly projekty na podporu regionálního rozvoje (Stromy v Trojzemí, Hasiči společně proti živelným pohromám, Oslavy Ještědu 2012, ...). V rámci FMP byly i hojně organizovány kulturně zaměřené malé projekty (Hudba spojuje sousedy, Katalog Mezinárodního sklářského sympozia v Novém Boru, Oživení tradic a kulturního dědictví v Euroregionu Nisa, ...). Cestovním ruchem se zabývalo 31 projektů (Panoramatické tabule na vyhlídkách Euroregionu Nisa, Vícejazyčný turistický informační systém na území Českého ráje, Křížové cesty Šluknovska, ...). Pouze 10 projektů bylo zaměřeno na sport (Pojďmě dělat judo společně, Motocyklisté, učme se přežít, Maraton Euroregionu Nisa pro děti a dospělé, ...). Čtyři projekty byly určeny čistě na Euroregionální činnost (Konference příkladných partnerství v Euroregionu Neisse-Nisa-Nisa 2012, Historické mapy Euroregionu Neisse-Nisa-Nisa, Elektronická knihovna Euroregionu Neisse-Nisa-Nisa, ...).

Graf 13. Členění počtu malých projektů dle oblastí zájmů CZ-SN Cíl 3/Ziel 3

Zdroj: Vlastní zpracování

Při analýze získaných dotací v rámci česko-saské spolupráce je nutné zdůraznit, že až od současného dotačního období platí, že projekty nemusí být společně financovány. V programovém období 2007-2013 v rámci CZ-SN Cíl 3/Ziel 3 bylo nutnou podmínkou, aby partneři projekt společně naplánovali, zrealizovali, financovali a měli i společný personál. Proto výše dotací získaných českým vedoucím partnerem jsou v rámci česko-saské spolupráce nižší než při česko-polské. Mezi nejúspěšnější projekty z pohledu financí patřil malý projekt Sdružení Českolipsko Mezinárodní rok lesů 2011. V rámci projektu byly vytvořeny sochařské objekty, které se staly základem pro naučnou stezku. O výtvorech byla vydána brožura. Český žadatel získal 391 tis. Kč a podobnou částku obdržel i saský partner projektu. Následujícími nejúspěšnějšími žadateli byly: Asociace turistických oddílů mládeže ČR, ERN a Divadlo F.X. Šaldy. Získaly přes 370 tis. Kč.¹⁹⁸

5.4.4 Závěr analýzy

V předchozích kapitolách byla shrnuta jednotlivá uplynulá dotační období, do kterých se česká část Euroregionu Nisa zapojila. Při analýze operačních programů byl kladen důraz na Fond malých projektů. Z analýzy jasně vyplynula obliba žadatelů o realizaci malých projektů. O této skutečnosti svědčí 436 zrealizovaných malých projektů v rámci Phare CBC, 121 v programovém období Interreg IIIA ČR-Polsko, ČR-Sasko a 377

¹⁹⁸ *Kompendium: přeshraniční spolupráce 2007-2013*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2013.

malých projektů v rámci Cíle 3 SN-CZ, CZ-PL. Pouze před vstupem ČR do EU zrealizovali čeští žadatelé větší počet velkých projektů než malých. V průběhu Iniciativy Interreg IIIA bylo celkem zrealizováno 34 velkých projektů, což je méně než jedna třetina uskutečněných malých projektů. V rámci programu Cíl 3 bylo uskutečněno celkem 60 velkých projektů, což je méně než šestina zorganizovaných malých projektů.

Při důkladnějším pohledu na žadatele se dá zjistit, že v průběhu třech minulých dotačních období nedošlo k zásadní proměně mezi realizátory malých projektů. Mezi nejúspěšnější subjekty patřily v programu Phare CBC zájmová sdružení a města a obce. V rámci Iniciativy Interreg IIIA se vedle zájmových sdružení, měst a obcí začaly také více prosazovat školy v roli realizátorů malých projektů. Stejně typy subjektů byly nejúspěšnější i v programu Cíl 3. Jak v česko-saském, tak česko-polském programu zvítězila suverénně města mezi realizátory malých projektů. Nejúspěšnějším městem ve všech dotačních programech byl Hrádek nad Nisou, který zrealizoval celkem 35 malých projektů. K dalším velmi úspěšným žadatelům patřila ve všech podporovaných období města Liberec a Jablonec nad Nisou. Mezi školami byla nejúspěšnější Technická univerzita v Liberci. U zájmových sdružení dominovaly sportovní kluby, žádný však většinou nežádal opakovaně v jednom dotačním období. V každém dotačním programu se do realizace malého projektu zapojily i svazy obcí, velmi aktivní byl Svazek obcí Mikroregion Tanvaldsko, Svazek obcí Smrk, Mikroregion Podralsko a Svazek obcí Novoborsko. Po roce 2000, kdy Liberecký kraj vznikl, se také i on zapojil aktivně do realizace malých projektů. Mezi žadateli z Fondu malých projektů nechyběl v žádném dotačním programu samotný Euroregion, který díky takto získaným financím mohl vydávat brožury a publikace, pořádat konference i administrativně zaštitovat Fond malých projektů.

Malé projekty byly nejčastěji organizovány s cílem setkání se lidí z obou stran hranic s určitým společným zájmem. Tyto projekty se řadí do oblastí regionálního rozvoje, vedle toho byly hojně pořádány projekty na podporu cestovního ruchu, kultury, sportu a společných přeshraničních akcí škol.

6 Dotazník

Doposud uváděné informace k Fondu malých projektů vycházely především ze setkání s vedoucí FMP Evou Hájkovou a z rozhovoru s projektovým manažerem Nového Boru Lukášem Janků. Další informace byly získány z materiálů uvedených na oficiálních stránkách Euroregionu Nisa a z vydaných Kompendií, kde Euroregion uveřejnil zrealizované projekty. V této kapitole bude zpracován dotazník (Příloha I.), který se zaměřil přímo na subjekty zapojené do FMP a jejich praktické zkušenosti a odhodlání se účastnit současného dotačního období.¹⁹⁹

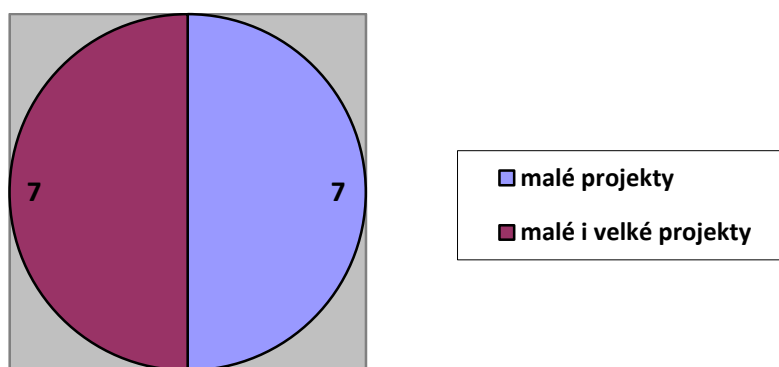
V dotazníku byli osloveni nejúspěšnější žadatelé z operačních programů CZ-PL Cíl 3/Cel 3 a CZ-SN Cíl 3/Ziel 3, kterými byla města a obce. Dohromady se do úspěšné realizace nejméně jednoho malého projektu zapojilo 39 měst a obcí. U menších obcí byl dotazník zaslán starostům, u větších měst přímo projektovým manažerům. Z 39 odeslaných dotazníků se jich vrátilo 14 vyplněných zpět. Mezi vyplněnými dotazníky byly odpovědi od velmi aktivních realizátorů, jako jsou Hrádek nad Nisou, Jablonec nad Nisou, Jablonné v Podještědí, Turnov a Tanvald. Vrátily se odpovědi i od obcí, které se v rámci všech dotačních období zapojily opakovaně s několika málo projekty, jsou jimi: Nové Město pod Smrkem, Nový Bor, Jilemnice a Koberovy. Dotazník vyplnily i obce, které zrealizovaly pouze jeden malý projekt jako je Jiřetín pod Bukovou, Osečná, Paseky nad Jizerou a Stráž pod Ralskem.

---

¹⁹⁹ Euroregion Nisa doposud nezveřejnil malé projekty organizované českými žadateli ani v jednom ze současných operačních programů na česko-saské ani česko-polské hranici. Přitom v rámci Programu spolupráce Svobodný stát Sasko - Česká republika 2014-2020 k dnešnímu datu (2.7. 2016) proběhly tři zasedání řídicích výborů. V programu Interreg V-A Česká republika – Polsko mohli čeští žadatele na Euroregion Nisa posílat své první žádosti na FMP do 26.04.2016. První řídicí výbor, který rozhodoval o česko-polských projektech zasedl 1.7. 2016 a vybrané projekty zatím také nejsou zveřejněny. Proto je dotazník jediným zdrojem informací, zda se dříve aktivní města zapojí do projektové činnosti znovu. Viz Fond malých projektů v rámci programu přeshraniční spolupráce 2014 -2020 mezi svobodným státem Sasko a Českou republikou. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-07-02]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=302>
Fond mikroprojektů v rámci programu přeshraniční spolupráce Interreg V-A Česká republika - Polsko. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-07-02]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=296>

První otázka dotazníkového šetření měla za cíl zjistit, zda města a obce preferují raději tvorbu tzv. malého či velkého projektu (Graf 14.). Ze 14 obcí uvedlo 7 z nich větší oblibu malých projektů. Důvodem bylo většinou množství financí, kterým musí obec projekt předfinancovat. U velkých projektů musí projekt předfinancovat daleko větší částkou. Při výběru nespolehlivého zahraničního partnera hrozí také u velkých projektů větší finanční sankce. Žádný z respondentů neodpověděl, že by jeho obec preferovala tvorbu velkých projektů. Druhá polovina starostů a projektových manažerů se vyslovila pro oblibu obou programů. Výběr, zda si zvolí velký či malý projekt, se většinou podle nich odvíjí od záměru a množství financí. Oblibu obou programů uvedli většinou projektově zkušenější a úspěšní žadatelé.

Graf 14. Preference měst a obcí malých či velkých projekt

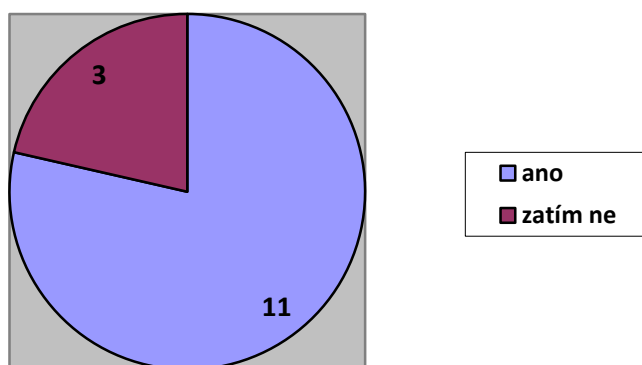

Zdroj: Vlastní zpracování

Druhá otázka dotazníku zjišťovala zájem o zapojení se jednotlivých měst a obcí opětovně do Fondu malých projektů CZ-SN a Fondu Mikroprojektů CZ-PL v současném dotačním období 2014-2020 (Graf 15.). Všechna vybraná města a obce se zapojila do FMP v minulém dotačním období. Z dotazníků vyplývá, že 11 respondentů již zažádalo či v brzké době plánuje zažádat o malý projekt i v současném dotačním období. Další 3 respondenti uvedli, že zatím nemají přesnou představu o malém projektu, především z důvodu zpožděného zahájení Fondu malých projektů v současném programovém období. Třetí otázka dotazníkového šetření navazovala na druhou, neboť v ní respondenti konkretizovali zájmy svých projektů. Většina měst a obcí zvolila více oblastí. V grafu 16.

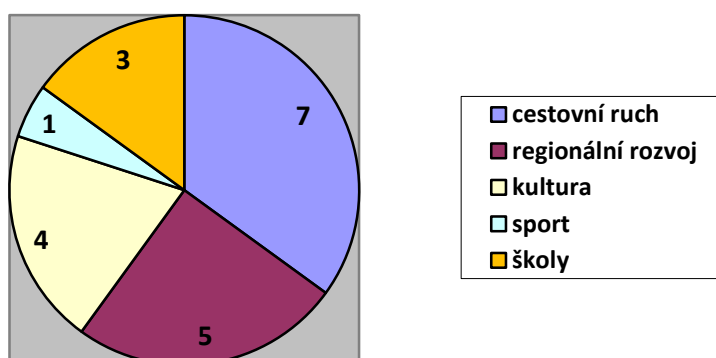
jsou zobrazeni respondenti, kteří odpověděli, že v současné době malý projekt plánují. Nejčastěji se chystají realizovat projekty rozvíjející cestovní ruch, následně projekty na podporu regionálního rozvoje, kultury, setkávání škol a projekty se sportovním zaměřením.

Graf 15. Zapojení měst a obcí do FMP v dotačním období 2014-2020

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 16. Zaměření plánovaných malých projektů v dotačním období 2014-2020

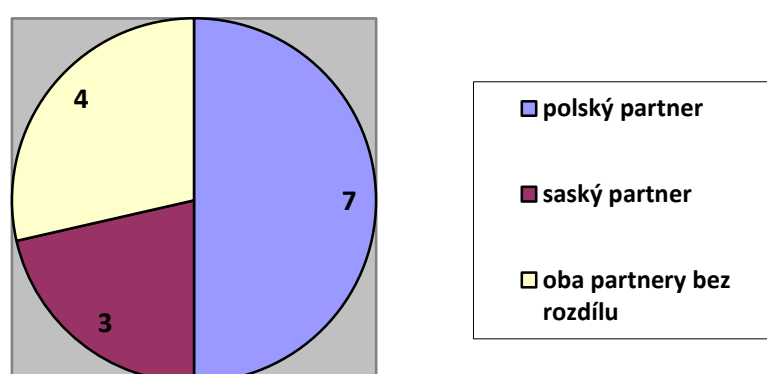

Zdroj: Vlastní zpracování

Předposlední otázka dotazníku je směřována na preference při výběru přeshraničního partnera. V programovém období Interreg IIIA bylo podle analýzy zrealizováno o 53 malých projektů více v rámci česko-saské než česko-polské spolupráce. V následujícím dotačním období 2007-2013 bylo pro změnu zrealizováno více česko-polských malých projektů, konkrétně o 43 více než česko-saských. Čtvrtá otázka dotazníku tedy směřovala k důvodům českých žadatelů, s kým spolupracují častěji na projektu.

Z dotázaných se sedm měst vyslovilo pro preferenci polského partnera, důvodem byla především blízká geografická poloha, ale také menší jazyková bariera než se saskými partnery. Tři města se vyslovila pro preferenci spolupráce s německým partnerským městem. Důvody byly především geografická poloha a již dlouhodobá vzájemná spolupráce. Čtyři respondenti odpověděli, že často realizují projekty s oběma partnery a nerozlišují, zda se jedná o saského či polského partnera.

Graf 17. Preference partnerů pro spolupráci ve FMP

Zdroj: Vlastní zpracování

V poslední otázce dotazníku respondenti uváděli návrhy na možné změny ve FMP. Tím, že respondenti dotazníku byla města a obce, která se již do projektové činnosti většinou opakovaně zapojila, byly jejich praktické odpovědi pro tuto relativně teoretickou práci potvrzením výše zmíněných kapitol. Jak naznačuje kapitola 5.3 Postup při žádání o malý projekt, zisk financí z FMP je náročným byrokratickým procesem. Právě nutnost snížení administrativy zmínila polovina respondentů. Na přílišnou byrokratickou zátěž žadatelů si stěžoval i projektový manažer Nového Boru Lukáš Janků a samotná vedoucí FMP Eva Hájková, která při rozhovoru poukázala na ještě větší byrokratické zatížení díky novému elektronickému systému pro česko-polskou spolupráci MS 2014+. Další města navrhovala zavedení alespoň drobných investic v současném česko-saském programu. Obec Osečná by si přála sjednotit podmínky pro české a německé žadatele. Obec Jiřetín pod Jedlovou by uvítala rozšíření prioritních os v rámci FMP.

7 Závěr

Téma euroregionů, kterým se tato práce zabývá, je úzce spojené s problematikou evropské integrace. Aby tento proces byl úspěšný, je důležité překonat bariérový efekt hranic, který byl výsledkem utváření státních celků na základě národnostních principů. S cílem eliminovat negativní vliv hranic a zlepšit situaci příhraničních oblastí začaly vznikat euroregiony. Jejich název je odvozen od prvního institucionalizovaného subjektu Euregio. S cíli snížit rozdíl mezi centrem a periferií a řešit společné problémy na všech stranách hranic vznikl v roce 1991 Euroregion Neisse-Nisa-Nysa. Byl prvním euroregionem bývalého východního bloku. Jeho název je odvozen od řeky Nisy, která pramení u Jablonce nad Nisou a tvoří přírodní hranici mezi SRN a Polskem.

Toto dobrovolné zájmové sdružení spojuje německé, české a polské obce, města, okresy a další samosprávné subjekty a instituce působící v česko-polsko-německém pohraničí. Euroregion Nisa má své hranice stanovené čistě uměle. Při hlubší historické analýze této oblasti lze identifikovat pouze společnou historii v rámci českých zemí, společné slovanské dialekty a německý jazyk a podobné náboženské poměry. Od 18. století až do první světové války je zde patrná ekonomická spolupráce české a německé části dnešního ERN.

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa nemá jednotnou právní subjektivitu, kterou by získal jedině založením evropského seskupení pro územní spolupráci. V této věci však nedošlo mezi členy ERN ke konsenzu a nadále přetrvává spolupráce v Euroregionu založená na kooperační dohodě mezi českým, polským a německým sdružením právnických osob. Z tohoto důvodu je komplikovanější i organizační struktura Euroregionu Nisa. Do Euroregionu jako společné přeshraniční struktury jsou delegováni zástupci jednotlivých národních částí ERN. Vrcholnými orgány celého sdružení je třístranná Rada a Prezidium, vzniklé z Valné hromady. Administrativní stránku sdružení zajišťují sekretariáty v čele se Společným sekretariátem v Liberci. Velmi důležitou roli hrají v Euroregionu skupiny expertů, které zpracovávají doporučení pro další činnost ERN.

Na svou činnost získává Euroregion finance z Evropských strukturálních fondů. V současném dotačním období je ERN zapojeno do operačních programů s názvy Program

spolupráce Svobodný stát Sasko - Česká republika 2014-2020, Interreg V-A Česká republika – Polsko a Kooperační program Interreg Polsko – Sasko 2014-2020. Na svou činnost si Euroregion vydělává úspěšnou realizací projektů. Další významnou položkou v rozpočtu ERN jsou členské příspěvky.

Činnost Euroregionu je všestranná. ERN podporuje oblast dopravy, kdy díky výstavbě nových a obnově starých silničních tahů, došlo k lepšímu hospodářskému propojení oblastí. K propojení celé oblasti napomohlo i zřízení nových desítek volných hraničních přechodů a železničních tras. Pro podporu cestovního ruchu dané oblasti zřídil Euroregion desítky nových turistických center a stovky informačních tabulí. Díky ERN bylo vytvořeno mnoho nových cyklistických a turistických tras, které provádějí návštěvníky po přírodním a kulturním dědictví daného regionu. Euroregion učinil mnoho pro zachování přírodního dědictví svého území, které bylo po dlouhou dobu poškozováno činností neekologického těžkého průmyslu. Díky finanční podpoře ERN byly vybudovány v desítkách měst nové kanalizace a čističky odpadních vod. Skupiny expertů Čistá Nisa a Lesy se svou činností zasloužila o návrat ryb do Lužické Nisy a o zalesnění regionů ERN. Pro bezpečí obyvatel Euroregionu funguje úmluva o přeshraniční spolupráci záchranných a bezpečnostních složek. Pro úspěšné přeshraniční soužití obyvatel je ze strany Euroregionu podporováno mnoho společenských akcí, jako jsou hudební koncerty, sportovní olympiády i mezinárodní konference. Pro rozvoj oblasti je důležité i zřízení Mezinárodního vysokoškolského institutu IHI v Zittau, kde mohou studovat občané všech tří zapojených zemí v ERN. Pro zkvalitnění života obyvatel organizuje ERN projekty na podporu rovného přístupu ke všem lidem. Jako nejvýznamnější činnost ERN je z hlediska této diplomové práce jeho podpora přeshraniční spolupráce především díky správcovství Fondu malých projektů.

ERN spravuje Fond mikroprojektů ČR-Polsko, Fond malých projektů ČR-Sasko, Společný fond malých projektů Sasko-Polsko, do kterých získává Euroregion finance vlastní úspěšnou realizací velkého projektu. Správcem velkých projektů je na české straně Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, které přerozděluje přidělené finance ze strukturálních fondů EU. Malé projekty, které se dají realizovat v rámci ERN, se od velkých odlišují objemem financí. Základními charakteristikami malých projektů je, že dotace pokryje

maximálně 85 % z celkové částky projekt, nesmí však překročit 30 000 EUR. Podmínkou je také společná příprava projektu přeshraničními partnery, společná realizace a společný personál. Projekt se musí pohybovat v předem stanovených prioritních osách.

Fond malých projektů ERN odstartoval svou činnost v roce 1997, kdy dotace byly čerpány z podpůrného programu Phare CBC. Po vstupu ČR do EU byl fond podporován z Interreg IIIA a v posledním dotačním období byly čerpány dotace českými žadateli z operačního programu Cíl 3. Analýzou těchto období bylo zjištěno, že se do realizace projektu v rámci FMP nejčastěji zapojovala města a obce, zájmová sdružení a školy. Záměry malých projektů z velké části kopírují oblasti zájmu celého Euroregionu. Projekty jsou nejčastěji pořádány na podporu cestovního ruchu, kultury, sportu a společných přeshraničních akcí škol.

Dotazníkové šetření zpracovává 14 odpovědí projektových manažerů či starostů měst a obcí, která se do FMP zapojila v posledním dotačním období. Dotazníkové šetření potvrdilo závěry analýzy FMP, které poukázaly na velkou oblibu malých projektů. Své odhodlání zrealizovat v blízké době malý projekt i v dotačním období 2014-2020 potvrdilo 11 měst a obcí. Z dotazníku vyplynulo, že si žadatelé pro svou realizaci projektu vybírají města, s kterými je váže dlouhodobé partnerství. Vliv na výběr partnera má i geografická blízkost. U česko-polské spolupráce je výhodou menší jazyková bariéra. Respondenti se vyjádřili i k možným změnám, které by v rámci FMP uvítali. Nejčastěji byla kritizována administrativní zátěž, která je představena i v kapitole 5.3 Postup při žádání o malý projekt. Města a obce by uvítala v česko-saském programu i možnost drobných investic, či rozšíření prioritních os.

Tato diplomová práce se snažila uceleně představit Euroregion Neisse-Nisa-Nysa a jeho více jak 20 leté působení. Prvotním cílem tohoto zájmového sdružení bylo po pádu železné opony dosáhnout na finance, které poskytovala na přeshraniční spolupráci Evropská unie. V průběhu existence ERN se rozšiřoval rozsah jeho působnosti. V dnešní době Euroregion pokrývá většinu sfér lidského života. Obyvatelům příhraničí nabízí volnočasové aktivity, zlepšení pracovních příležitostí, studijních možností, zároveň i zlepšení životního prostředí. Takovým to způsobem eliminuje Euroregion nevýhody způsobené polohou regionů na periferii v rámci nacionálních států. Euroregion svou

přeshraniční činností zvrátil negativní jevy způsobené nacionálními spory, hospodářskou orientací na národní centra, odliv mladého obyvatelstva za studiem. Výrazně tomu napomohlo přebudování infrastruktury, která již necílila jen do vnitrozemí, ale i přes hranice jednotlivých států.

Původně ekonomická spolupráce v rámci uměle vytvořeného regionu se postupem času vyvinula v širší společenskou interakci a ztratila svůj čistě ekonomický rámeček. Domnívám se tedy, že euroregion naplnil hlubší význam evropské integrace, kdy při vzájemné spolupráci dochází k překlenutí nacionální identifikace obyvatel. Pojítkem přeshraniční spolupráce jsou především společné zájmy, profesní blízkost, společný handicap, výměna zkušeností aj. Tyto již konkrétní kooperace umožňují malé projekty. Cílem malých projektů nejsou většinou investiční záměry, jde především o přeshraniční setkávání se lidí s určitým společným zájmem. Obliba malých projektů svědčí o překonání i mentálních bariér obyvatelstva příhraničí vůči svým sousedům.

8 Seznam použité literatury:

Tištěné zdroje:

1991-2010. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2010.

ANDĚL, Rudolf. Historie. *HISTORIE SOUČASNOST VIZE, 1991 - 1996*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 1996.

BENEŠ, Ondřej, Hana RESLOVÁ, Stanislava RIEGEROVÁ a Dagmar DVORÁKOVÁ. *Ročenka 2011: 20 let Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011. ISBN 978-80-250-2143-9.

BOBKOVÁ, Lenka, Luděk BŘEZINA a Jan ZDICHYNEC. *Horní a Dolní Lužice*. 1. vyd. Praha: Libri, 2008. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-382-4.

BRANDA, Pavel. Euroregiony v České republice komparativní analýza. In: *Současná Evropa*. 2009(01).

Eurex: klíčové slovo Euroregionu Nisa. Liberec; Zittau; Jelenia Góra: Euroregion Nisa-Neisse-Nysa, 2012.

Euroregion Nisa 1991-2001: Kompendium přeshraničních projektů, Tvoříme budoucnost. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2001.

Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními orgány. In: *Základní dokumenty Evropské regionální politiky*. 1980, I. dokument Rady Evropy, čl. 2.

Fakta a vize, fakty i vizje, fakten und visionen 1991 - 2010. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011.

HALLÁS, Marián a Vladimír SLAVÍK. *Cezhraničná spolupráca a euroregióny v SR (ciele, realita, perspektivy)*. ZČU Plzeň, 2001. ISBN 80 – 7082 – 805 – 6.

Historie erleben in der ERN: Museen. Jelenia Góra: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa. ISBN 83-912223-1-4.

JEŘÁBEK, Milan, Jaroslav DOKOUPIL a Tomáš HAVLÍČEK. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1051-3.

Kompendium přeshraničních projektů: Překračujeme hranice. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2006.

Kompendium: přeshraniční spolupráce 2007-2013. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2013.

LACHKÝ, Michal. *Financování euroregionů*. Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

O'DOWD, Liam. The Changing Significance of European Borders. In: *New Borders for a Changing Europe*. Londýn: Frank Cass Publishers, 2003. s. 13-36.

Orientace: Stručný a praktický přehled o Euroregionu Nisa. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2013.

PRAŽÁK, Josef, František NOVOTNÝ a Josef SEDLÁČEK. *Latinsko-český slovník., L - Z [SNP, 1955]*. Vyd. 17., v SPN 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1955.

Prožijte historii v ERN: Hrady a zámky. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa.

Prožijte historii v ERN: Památky lidové architektury. Jelenia Góra: Wydawnictwo Booster, 2002. ISBN 83-911-9758-1.

SKOKAN, Ladislav. O geografické regionalizaci a „učení o zemích“ a regionech ve školské (ale nejen školské) geografii. In JEŘÁBEK, Milan; PEŠTOVÁ, Jana. *Regionalizace České republiky : formování regionů, jejich funkce, význam pro začleňování do evropského prostoru : sborník referátů z mezinárodní konference*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 1999. ISBN 8070442573.

STAŇKOVÁ, Markéta. *Přeshraniční spolupráce v EU*. Brno, 2006. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014-2020. Jelenia Góra: Wydawnictwo-Poligrafia AD REM, 2013. ISBN 978-83-64313-02-8.

ZICH, František. *Regionální identita obyvatel Euroregionu Nisa*. Sociologický ústav AV ČR, 2003. ISBN 80-7330-039-7.

Internetové zdroje:

1990-2010 [online]. Liberec: Euoregion Neisse-Nisa-Nysa, 2010 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.eu/doc/37/cz-ern-1990--2010.html>

Asociace evropských hraničních regionů (AGEG / AEBR). In: *Euroregion Silesia* [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=cinnost-ageg-aebr

Benchmarkingová analýza Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a ostatních euroregionů v ČR s důrazem na česko-polskou hranici. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=1

BRANDA, Pavel. *Regionální politika EU a podpora přeshraniční spolupráce*. [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/ED/kniha-final4.pdf>

Centrum pro regionální rozvoj ČR [online]. [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: <http://www.crr.cz/cs/crr/o-nas/>

Cesta k přirozenému soužití sousedních států bude ještě nějaký čas trvat. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-12]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=1&cmd=33&file=Aktuality&view=1&category=&id=573>

Cíl 2 v období 2014-2020. In: *Euroregion Silesia* [online]. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-cil2-o-programu

Co je to Natura 2000. In: *Natura 2000: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [online]. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=2102&akce=&ssHledat=>

DANÍČKOVÁ, Blanka. Ceny Euroregionu Nisa byly udělovány už po osmé. In: *Liberecký kraj* [online]. 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/Ceny-Euroregionu-Nisa-byly-udelovany-uz-po-osme-n338403.htm>

ESÚS NOVUM založen symbolicky na Sněžce. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=1&cmd=33&file=Aktuality&view=1&category=&id=797>

EURO-NISA-TICKET. In: *České dráhy* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.cd.cz/mezinarodni-cestovani/jizdenka/cestovani-v-prihranici-s-nemeckem/-4021/>

Euroregion Nisa. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ* [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xl/euroregion_nisa_ps

Evropské strukturální a investiční fondy: CBC Phare. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-21]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006/Historie-regionalni-politiky-EU-v-Ceske-republice/Predvstupni-nastroje/Phare/CBC-Phare>

Evropské strukturální a investiční fondy: Interreg IIIA ČR-POLSKO. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-24]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006/Iniciativy-Spolecenstvi/Interreg-IIIA-CR-Polsko>

Evropské strukturální a investiční fondy: Interreg V-A Česká republika – Polsko. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-CR-%E2%80%93-Polsko>

Evropské strukturální a investiční fondy: Programové období 2007-2013. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-28]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013>

Fond malých projektů v rámci programu přeshraniční spolupráce 2014 -2020 mezi svobodným státem Sasko a Českou republikou. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-07-02]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=302>

Fond mikroprojektů v rámci programu přeshraniční spolupráce Interreg V-A Česká republika - Polsko. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-07-02]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=296>

HDP na regionální úrovni. In: *Eurostat: Statistics explained* [online]. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/GDP_at_regional_level/cs#Politika_souhr.C5.BEnosti

Historie, současnost, vize 1991-1996 [online]. Liberec: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 1996. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.eu/ddata/165.pdf>

Hospodářská lokalita Budyšín. In: *Bautzen Budyšín* [online]. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: http://www.bautzen.de/wirtschaft_cz.asp?mid=166&iid=359

Industrie- und Gewerbegebiet Hagenwerder. In: *Görlitz: Zgorzelec Europastad* [online]. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://www.goerlitz.de/de/wirtschaft/ansiedlungsangebote/gewerbeflaechen/153-industrie-und-gewerbegebiet-hagenwerder.html>

Informační brožura k Fondu malých projektů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=303>

Interreg. In: *Interreg B. Zusammenarbeit. Transnational.* [online]. [cit. 2016-02-15].
Dostupné z: http://www.interreg.de/INTERREG2014/DE/Interreg/transnationalezusammenarbeit_node.html

JIROUŠEK, Jan. Euroregiony. In: *EurActiv.cz* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/euroregiony>

JURCZEK, Peter. Cross-Border Cooperation in the German-Czech-Polish Border Region at the Turn of the Century. In: *Journal of Borderlands Studies* [online]. 2002, (2) [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://absborderlands.org/wp-content/uploads/2013/03/Vol-17-2-2002.pdf>

KUBEČKA, Jaroslav, Klára PRAVDOVÁ, Renata KRÁLOVÁ a Jiří CEĚ. Rámcová pozice/Stanovisko pro Parlament ČR: Novelizace ESÚS. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/1f49070e-4581-400a-aa66-e18efc5d481e/RP-novelizace-ESUS-final.pdf?ext=.pdf>

Lužice [online]. [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://luzice.euweb.cz/>

Mapa ERN [online]. Liberec: Euoregion Neisse-Nisa-Nysa, 2013 [cit. 2016-03-13].
Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.eu/ddata/88.pdf>

Mapa Euroregionů v České republice. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-02-15].
Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/266810/30912371/Euroregiony.jpg/e8c7712d-e19d-4151-be9b-c7b3f4194551?version=1.1&t=1433410001284>

Membership. In: *Association of European Border Regions* [online]. [cit. 2016-02-15].
Dostupné z: <http://www.aebr.eu/en/members/membership.php>

MINTÁLOVÁ, Tatiana. *Evropská unie a euroregiony II* [online]. [cit. 2016-02-18].
Dostupné z: http://geography.upol.cz/soubory/lide/mintalova/EURO/Elektronicka_ucebnice_EU_a_euroregiony_II.pdf

O nás. In: *Akademické koordinační středisko v Euroregionu Nisa (ACC)* [online]. [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://acc-ern.tul.cz/>

O regionu NISA. In: *Bezpečně na silnicích v Libereckém kraji* [online]. [cit. 2016-03-19].
Dostupné z: <http://www.bezpecnenasilnicich.cz/page/34>

Organizační struktura / uspořádání. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=64&L=1>

PERKMANN, Markus. *The Rise of the Euroregion: A bird's eye perspective on european cross-border cooperation* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.lancaster.ac.uk/fass/resources/sociology-online-papers/papers/perkmann-rise-of-euroregion.pdf>

Phare CBC. In: *Euroregion Silesia* [online]. [cit. 2016-06-21]. Dostupné z: http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-PHARE-CBC-o-programu

Podstávkové domy, krajinou podstávkových domů. In: *Višňová-oficiální stránka obce* [online]. [cit. 2016-07-05]. Dostupné z: <http://www.ob-vis.net/podstavkove-domy-krajinou-podstavkovych-domu/d-1012>

Programy pro programové období 2014-2020. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: Evropské strukturální a investiční fondy* [online]. [cit. 2016-06-12]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy>

Rada Německo. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=180&L=1>

Rada Polsko. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=242&L=1>

Sdružení Českolipsko [online]. [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://www.ceskolipsko.info/cs/sdruzeni-ceskolipsko/>

Sekretariát Česká republika. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=243&L=1>

Seznam euroregionů v příhraničních oblastech ČR. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xu/seznam_euroregionu_v_prihranicnich_oblastech_cr

Společný realizační dokument Fondu malých projektů. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=303>

Správní členění (systém NUTS). In: *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8642/sekce/spravni-cleneni-system-nuts/>

Strategie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa 2014-2020: TV publicistika 9/2014. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=248>

Strukturální a investiční fondy: Program spolupráce Svobodný stát Sasko – Česká republika 2014–2020. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-Sasko-%E2%80%93-CR>

TUREK, Milan. Via sacra je poutní cesta Euroregionem Nisa. In: *Náš Liberec: občanský a protikorupční web* [online]. [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.nasliberec.cz/historie-liberce/via-sacra-je-poutni-cesta-euroregionem-nisa.php>

Základní statistické ukazatele Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa - ROK 2014. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xl/zakladni-statisticke-ukazatele-euroregionu-neisse-nisa-nysa-za-rok-2014>

Základní údaje. In: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa* [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/index.php?D=245>

Život a práce. In: *EURES: Evropský Portál Pracovní Mobility* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?acro=lw&lang=cs&catId=490&parentId=0>

Zdroje získané na základě setkání s představiteli ERN:

Materiály od vedoucí FMP ERN Evy Hájkové:

brožura *Program na podporu přeshraniční spolupráce Česká republika-Svobodný stát Sasko 2014-2020, Společný fond malých projektů*

brožura *Program spolupráce Česká republika-Svobodný stát Sasko 2014-2020, Postup administrace*

prezentace *Fond malých projektů*

prezentace *Fond malých projektů v Euroregionu Nisa*

prezentace *Fond mikroprojektů ČR-Polsko 2014-2020*

prezentace *Fond malých projektů ČR-Sasko 2014-2020*

prezentace *Program přeshraniční spolupráce Interreg V-A 2014-2020*

Průručka pro Správce Fondu mikroprojektů pro program přeshraniční spolupráce Interreg V-A Česká republika-Polsko

Materiály od jednatele ERN Jaroslava Zámečnicka:

Zpráva o činnosti a hospodaření Euroregionu Nisa v roce 2015

9 Přílohy

I. Dotazník

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra občanské výchovy a filozofie

Dotazník k diplomové práci na téma:

Malé projekty Euroregionu Nisa-Neisse-Nysa jako nová dimenze přeshraniční spolupráce

Michaela Dvořáková

V Praze, 21. 5. 2016

Vážení členové Euroregionu Nisa,

jmenuji se Michaela Dvořáková a studuji Pedagogickou fakultu UK v Praze. Bydlím v Novém Boru a cílem mé práce je zabývat se potřebnostmi malých projektů pro komunální politiku. Ráda bych Vás tímto požádala o zodpovězení několika otázek týkajících se přeshraniční spolupráce v Euroregionu Nisa, konkrétně Vašich zkušeností při realizaci tzv. malých projektů. Odpovědi budou sloužit jen jako jeden z podkladů k mojí diplomové práci na téma Malé projekty Euroregionu Nisa-Neisse-Nysa jako nová dimenze přeshraniční spolupráce.

Velice Vám děkuji za vstřícnost a Váš čas.

Michaela Dvořáková

1. V rámci Euroregionu Nisa fungují dotační programy na tzv. velké a malé projekty, do kterého dotačního programu se Vaše obec raději zapojuje a z jakých důvodů?

2. Zrealizovala, realizuje či bude realizovat Vaše obec v současném dotačním období 2014-2020 nějaký malý projekt v rámci Fondu mikroprojektů CZ-PL nebo Fondu malých projektů CZ-SN?

3. Do jaké oblasti zájmu by se daly zařadit Vaší obcí zrealizované či plánované malé projekty v aktuálním dotačním období (kultura, cestovní ruch, regionální rozvoj, sport, školy atd.)?

4. S kým častěji realizuje Vaše obec tzv. malé projekty? Svou volbu prosím zdůvodněte.

a) s polským partnerem

b) s německým partnerem

c) s oběma zeměmi, bez rozdílu

5. Co byste rádi změnili na Fondu mikroprojektů CZ-PL a Fondu malých projektů CZ-SN?